

planinski

V E S T N I K

REVIIJA ZA LJUBITELJE GORA ŽE OD LETA 1895



115. LETO • APRIL 2010

ŠT. 4

Revija
Planinske zveze
Slovenije



Letenje z gora

Intervju: **Alan Čaplar, Maja Lobnik**

Z-nami na pot: **Kum, Venedigerjeva skupina**

Ali nemir ogroža divjega petelina?

3,40 €



GEA° 20 LET

Velika nagradna igra Z Geo na Karibe!

10-dnevno križarjenje po Karibih za dve osebi

Vse o sodelovanju v reviji
GEA in na www.gea-on.net

Pravila nagradne igre

Nagradna igra traja od 3. 2. 2010 do 20. 10. 2010 do 24. ure. Žrebanje bo 25. 10. 2010. V nagradno žrebanje se uvrstite tako, da odgovorite na nagradno vprašanje ali sodelujete v natečajih revije Gea. Nagradno vprašanje je za vse objavljeno na spletni strani www.gea-on.net. Nakup revije Gea ni pogoj za sodelovanje. Mladoletne osebe lahko v nagradni igri sodelujejo le na podlagi predhodne pisne odobritve staršev oz. zakonitega zastopnika. Mladoletne osebe ne morejo sodelovati v nagradni igri z odgovorom na nagradno vprašanje na spletu.

Celotna pravila nagradne igre so objavljena na www.gea-on.net.

Sponzor nagradne igre je
Elephant Travel,
TT Turizem,
Tjaša Trtnik, s.p.,
Letališka 29,
Ljubljana



GEA, KARIBI IN VI!





Vladimir Habjan

Sto

Številka, ki jo imate v rokah, je stota, ki jo je pripravilo sedanje uredništvo. Naš praznik torej, ki pa ga praznujemo predvsem z vami. Sto se sliši kar veliko, če pa pobrskam po spominu, se mi zdi, da smo še včeraj delali prvo številko ...

V uredništvo sem prišel na pobudo Toneta Škarje in Boruta Peršolje. Resda sem se za članstvo v uredništvu enkrat prej že zanimal, vendar si niti v sanjah nisem predstavljal, da bom prvič, ko bom prestopil prag stavbe Planinske zveze na Dvorčakovi, dobil ponudbo – postati urednik. Priložnost sem seveda zagrabil, saj se to zgodi kvečjemu enkrat v življenju in je tudi velik izziv. Več mesecev priprav na prvo številko sem prebil ob prebiranju vseh letnikov PV-ja. Pri kratki primopredaji sem v roke dobil vsega dva prispevka na papirju, kar je bila vsa moja popotnica. Kako bo naprej, si nisem znal predstavljati. O tem, kaj vse nam je v tem času uspelo narediti, ne bom pisal, saj sem že večkrat, pač pa bolj o moji/naši zgodbi.

Uredništvo. To je res prijetna zgodba. Okoli sebe sem poskušal zbrati čim boljše strokovnjake, pisce, poznavalce. Mislim, da mi je to lepo uspelo. Več znanja ni bilo nikoli ovira, kvečjemu prednost. Od prvotne sestave smo v uredništvu še trije (Stritar, Bradeško in jaz), ostala mesta pa so se občasno menjavala, a je uredništvo ves čas odlično delovalo. Na sestankih je bilo včasih tudi vroče in glasno, vendar nikoli nismo preseгли meje korektnega. Argument je bil tisti, ki je vedno prevladal. Naše geslo je: vedno si lahko še boljši, zato se skušamo kar naprej izboljševati. Mladih, ki jih uredniško delo zanima, z nekaterimi tudi sodelujemo, je kar nekaj, eden/ena izmed teh bo nekoč nasledil/-la tudi mene.

Izdajatelj in strokovne službe PZS. Tu smo porabili veliko energije, volje pa nismo nikoli izgubili. Vedno nam je bila prioriteta to, da nadaljujemo stoletno tradicijo, pomembno kulturno vrednoto in zakladnico slovenskega planinstva, ki jo predstavlja Planinski vestnik. Delovati smo skušali s konstruktivno kritiko, s pogledom na aktualna dogajanja od strani, kot neodvisni kritični opazovalec in kritik dogajanj znotraj organizacije, pa čeprav morda na zunaj ni bilo vedno videti tako. Vendar smo vse, prav vse, kar smo počeli, počeli v dobro naše organizacije.

Avtorji. Če jih je bilo leta 2001 komaj za popolnitev številke, lahko danes rečem, da z lahkoto zapolnimo številko, celo prebirati moramo, čemu/komu bi dali prednost in kaj/kdo naj počaka. Z načrtnim delom in s spodbujanjem nadarjenih piscev že žanjemo sadove. V zadnjem času nam je uspelo pridobiti tudi vrsto strokovnjakov, ki dvigajo raven revije. Za vse, ki radi pišejo, ki znajo, ki vedo, ki so poznavalci, so vrata vedno odprta!

Bralci, kupci – zadnji v vrsti, prvi po pomembnosti. Ravno k njim je bila usmerjena vsa naša uredniška politika. Koliko vročih debat, dopisovanj, prepričevanj, analiz itn. je bilo na ta račun! Kdo ve, kaj bi oni res radi? Komu ustreči? Oceno, koliko nam je tu uspelo, prepuščam vam. Sestavljanje revije je vedno kompromis, koliko te zvrsti pisanja, koliko drugih. V tem razmerju je tehtnica tista, ki odloči, ali bo bralec zadovoljen ali ne. V spodbudo nam je, da smo od leta 2001 do danes (brez posebno močne tržne podpore) dvignili število naročnikov in prodaje za petino, kar le kaže, da smo na pravi poti.

Naj končam z zahvalo. Zahvaljujem se vsem sotrudnikom, tako bralcem kot piscem in urednikom – brez vas te revije ne bi bilo! Hvaležen sem tudi izdajatelju, ki mi je dal priložnost aktivno sodelovati pri tako cenjeni reviji. Mislim, da smo vsi skupaj v teh devetih letih za sabo pustili vidno sled. Tudi za naprej ostajamo optimisti.

Videli ste lahko, da sem v ospredje postavljaj in še vedno postavljaj revijo. Vendar ko človek toliko časa, energije, znanja in zagona pusti neki dejavnosti, se začne počutiti tudi njen del. Danes vem, da je Planinski vestnik malce tudi "moj" in bo tak tudi takrat, ko ne bom več urednik.



Prispevke, napisane z računalnikom, pošiljajte po elektronskem mediju na naslov uredništva ali na elektronski naslov. Poslanih prispevkov ne vračamo. Uredništvo si pridržuje pravico do objave ali neobjave, krajšanja, povzemanja ali delnega objavljajanja nenarocenih prispevkov v skladu s svojo uredniško politiko in prostorskimi možnostmi. Mnenje avtorjev ni tudi nujno mnenje uredništva. Kopiranje revije ali posameznih delov brez privolitve izdajatelja ni dovoljeno. **Naročanje:** Po pošti na naslov: Planinska zveza Slovenije, Dvorčakova ulica 9, p. p. 214 SI-1001 Ljubljana, po elektronski pošti na naslov: pv@pzs.si ali po telefonu **080 1893 24 ur na dan.**

Številka transakcijskega računa PZS je 05100-8010489572, odprt pri Abanki, d. d., Ljubljana. Naročnina 34 EUR, 58 EUR za tujino, posamezna številka 3,40 EUR. Članarina PZS za člane A vključuje naročnino. Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Ob spremembi naslova navedite tudi stari naslov. Upoštevamo samo pisne odgovore do 1. decembra za prihodnje leto.

Program informiranja o planinski dejavnosti sofinancirajo Ministrstvo za šolstvo in šport in Fundacija za financiranje športnih organizacij v Republiki Sloveniji.



FOTOGRAFIJA NA NASLOVNICI: Divji petelin
FOTO: ALEKSANDER ČUFAR



Uredništvo Planinskega vestnika skrbno preverja vse članke in točnost v reviji objavljenih opisov poti, ki praviloma vključujejo opozorila na nevarnosti in možne pasti obiskovanja gora. Žal pa je vsak opis vedno subjektiven, poleg tega še objektivne težave na terenu lahko spreminjajo iz dneva v dan, celo iz ure v uro. Zato uredništvo revije in Planinska zveza Slovenije ne moreta prevzeti nobene odgovornosti za morebitne poškodbe ali materialno škodo, ki bi jih utrpel kdorkoli zaradi hoje po gorah po navodilih iz te revije.

- UVODNIK
- 1 **Sto!**
Vladimir Habjan
- JADRALNO PADALSTVO
- 4 **Letenje z gora**
Popolno zmagoslavje
Klemen Hančič
- JADRALNO ZMAJARSTVO
- 7 **Ozrite se v nebo!**
Gore in svoboda z druge perspektive
Polona Ježek
- JADRALNO ZMAJARSTVO
- 9 **20 km dlje je ogromno!**
Najdaljši slovenski prelet s povratkom
Stanislav Galovec
- DILEMA
- 11 **Si sploh še hočemo pomagati?**
Zoran Gaborovič
- INTERVJU
- 12 **Dober urednik je kot dirigent**
Pogovor z Alanom Čapljarjem, urednikom
Hrvatskega planinarja
Vladimir Habjan
- NAJVIŠJI VRH HRVAŠKE
- 15 **Kjer se Hrvaška dotika neba**
Dinara
Alan Čapljar
- INTERVJU
- 19 **Alpinistka na pristni način**
Maja Lobnik – trenutno najuspešnejša
aktivna slovenska alpinistka
Silvij Morojna

Znami na pot

- 22 **Kum**
Kumljansko – osrčje Zasavja
Marjeta Bricl, Vlasta Medvešek Crnkovič, Stane Golob in Janez Brinar
- 28 **Visokogorsko smučanje po mogočnih ledenikih**
Venček tritisočakov zahodno od Großvenedigerja
Bor Šumrada
- OPISI
- 33 **Kum po Čebulovi dolini**
Marjeta Bricl
- 33 **Kum iz Prusnika**
Vlasta Medvešek Crnkovič
- 35 **Kum iz Zidanega Mosta**
Marjeta Bricl
- 35 **Nebeška gora**
Jože Šušteršič
- 37 **Dinara**
Alan Čapljar
- 37 **Großer Geiger**
Dreiherrenspitze
Simonyspitze
Bor Šumrada

- PLEZANJE V ALPAH
- 41 **Vikend paket v Švici**
Severni greben vzhodnega vrha Piz Palüja
Nina Bernard
- TEST OPREME
- 44 **Turne smučī**
Preizkus opreme
Matjaž Šerkezi in Davo Karničar
- RAZMIŠLJANJE
- 48 **Nasmeh**
Zaradi njega sem ostala v megljeni dolini
Jana Remic
- PLANINSKA ORGANIZACIJA
- 50 **Društveni načrti v letu 2010 in občni zbori**
Slavica Tovšak
- ŽIVALI V GORAH
- 52 **Ali nemir ogroža divjega petelina?**
Možnosti prilagajanja petelina so izčrpane
Danilo Bevk
- VARSTVO NARAVE
- 54 **Encijan z Lovrenca**
Clusijev svišč
Dušan Klenovšek
- PREHRANA
- 55 **Hrana za trening**
Nada Kozjek Rotovnik, dr. med.
- VREME
- 56 **Slab začetek – dober in bel konec z grenkim priokusom**
Vreme in razmere v gorah v meteorološki zimi 2009/10
Miha Pavšek in Gregor Vertačnik
- TRENING
- 58 **Osnovne motorične sposobnosti**
Blaž Zazvonil
- RAZMIŠLJANJA
- 60 **Zgodba in poročanje**
Alpinizem v medijih
Urban Golob
- 62 NOVICE IZ VERTIKALE
- 63 NOVICE IZ TUJINE
- 63 PISMA BRALCEV
- 64 NOVE KNJIGE
- 66 PLANINSKA ORGANIZACIJA

Vsebine vseh Planinskih vestnikov

od leta 1895 do danes
na www.pvkazalo.si
od 1949 do lanskega letnika
v formatu pdf.



Letenje z gora

Popolno zmagoslavje

✍ Klemen Hančič



Polet s Kredarice FOTO: PETER ROJKO



Visoko nad gorami FOTO: OTON NAGLOST

Zjutraj okoli pol petih s prijatelji parkiramo v Koncu. Obrisi gora, kamor smo namenjeni, se že vidijo. Lahen vetrič piha po pobočju navzdol in prinaša vonj, ki sem ga že neštetokrat vonjal in mi vedno znova daje navdih. Pogledam proti Skuti, vidita se Streža in Kogel v sivih obrisih ter zopet ta vonj po gorah, prečudovito, samo da bi veter zdržal.

Hodim po poteh, po katerih sem pred desetimi leti hodil skoraj vsak dan, in spomini zatavajo v prvenstveno smer, ki sva jo s prijateljem Darkom Božičem splezala v zahodni steni Brane z imenom Strah pred nevihto. Tokrat bom nad smerjo poletel in jo gledal navzdol. Prijatelj hodi malo zadaj, saj ima zelo težak nahrbtnik in v njem padalsko opremo, ki tehta blizu 20 kilogramov. Je zelo zagnan in dober športnik, zato me ne skrbi zanj. S stricem Tonetom Pančurjem imava lažje nahrbtnike; jaz nosim 'ta lahko' gorsko padalo, Tone pa se bo lotil krožne ture do Kokrskega sedla. Vzpenjamo se proti bivaku pod Skuto, vreme je enkratno. Pogledi v dolino so prekrasni, v mislih pa imam samo veter. Zaenkrat kaže lepo, malo vzhodnika piha zaradi vzhajajočega sonca, ki se upira v skalnata pobočja. Zopet globok vdih in ta prečudovit vonj gora. Tone se v bivaku okrepča s hrano, midva z Matejem pa nadaljujeva v vzponom po markirani poti, da ne bi bila prepozno na

vrhu Skute. Na grebenu nama je že jasno, da bova danes letela z vrha Skute. Piha res lahna sapica in z mojega srca se odvali kamen, kajti dolgo 'načrtovana Skuta' bo uspela. Manjka nama samo 100 metrov do vrha.

”Tako boste lažje doumeli, da to ni samo letenje in ni samo hoja v gore. Je skupek obeh, ki te zasvoji, vaš pogled bo vedno uprt v gore in nebo.

Na vrhu so pravljične razmere, blag severozahodnik zmaga nad segretim pobočnim vetrom, ki piha z vzhoda, in, kakor da to še ni dovolj, Skuta nama pogrne belo preprogo za lažji start 50 metrov pod vrhom. Mateja spustim naprej, potem pa malo stečem in čas se ustavi. Letim nad Štruco in mimo Mekinjskega stebra, nato mimo jugovzhodnega raza

Skute in nad Strežo proti markirani poti in na njej opazim Toneta, kako se vzpenja. Padalo je zelo mirno v zraku in lahko brezskrbno letim. Velikokrat si rečem v zraku: "Hvala, Sandi, da izdeluješ takšna padala". Pomahava si, nato pa zavijem čez Male na Velike Pode in mimo Kogla na Kokrsko sedlo, s katerega mi naproti prijadra Matej. Skupaj nadaljujeva v smeri Bobnarja in Kamniškega Dedca vse do Kopišč, kjer pristaneva.

Razmišljal sem, kako naj naredim uvod za članek o gorskem letenju. Odločil sem se, da najprej opišem enega lepših doživetij letenja z gora in razlijem svoje občutke, ki sem jih doživljal med vzponom in spustu v dolino. Tako boste lažje doumeli, da to ni samo letenje in ni samo hoja v gore. Je skupek obeh, ki te zasvoji; vaš pogled bo vedno uprt v gore in nebo.

Dolgo časa sem premišljeval, kaj me pri gorskem letenju tako osreči. Prišel sem do spoznanja, da ko osvojiš vrh, odletiš z njega in varno pristaneš v dolini, si naredil vse. Si popolni zmagovalec: višje od gore se ni dalo priti, naužil si se vseh lepot, dolžina leta je pomembna samo toliko, da izvedeš varni pristanek.

Let se seveda ne zaključí, ko na pristajališču varno pristanejo vsi tvoji prijatelji, temveč ga podoživljaš še velikokrat, ko

pogledaš na goro in se ti v mislih prikazujejo lepote, ki si jih opazoval z višine, in trenutki s ture. Sam se ob kakšnem vetrovnem dnevu, ki ni primeren za gore, podam s kolesom v Kamniško Bistrico in naprej na Lepi kamen. Tu se uležem v travo in opazujem vrhove, s katerih sem že letel s prijatelji, gledam detajle v Skuti, Štruci, Brani ... in v mislih krojim nove podvige.

” *Sama padalska oprema sestoji iz kupole, ki je namenjena gorskemu letenju in tehta 3,5 kilogramov, letalni sedež tehta 900 gramov, rezervno padalo pa 1500 gramov, torej skupaj slabih 6 kilogramov.*

Sam letim s Kimflayjevim padalom Nuptse 3, ki jih izdeluje Sandi Marinčič,

Izbira dneva za letenje z gora se začne z natančnim pregledom vremenskih kart že nekaj dni pred načrtovano turo. Najpogostejša težava, na katero naletimo gorski padalci, je veter, in sicer smer vetra in hitrost, nizka oblačnost (megla) ter dolinski veter, ki začne pihati proti goram, ko sonce segreje travnate in skalnate masive.

Gora, s katere bomo leteli, mora imeti prostor za vzlet s padalom, obrnjen proti vetru, dobro je, če je 'gladka', da se vrvice ne zatikajo v ostre skale. To ni vedno mogoče, zato se nam včasih

kaj strga in odrgne, ampak tako pač je. Najlepši so zimski pristopi in vzleti z zasneženih vrhov, vendar moramo poleg vetra in megle takrat spremljati tudi snežne razmere. S seboj moramo vzeti tudi več opreme: krplje, dereze, cepin ..., s tem pa se teža v nahrbtniku močno poveča. Za težje ture in bolj izpostavljene poti je najbolje, da najamemo gorskega vodnika, ki mu lahko zaupamo, da nas bo varno pripeljal do zelenega cilja. Tudi tečaj varne hoje v gore ni odveč, kajti opremo, ki jo imamo na sebi, moramo znati tudi uporabljati.

eden prvih jadralskih padalcev v Sloveniji. Ta padala so preizkušena in varna.

V zadnjem času se za letenje z gora odloča vse več ljudi, med njimi prevladujejo dekleta.

Ture izpred 8 let se močno razlikujejo od današnjih. Mnogo več je skupinskega letenja, kajti s seboj vzamemo tudi manj izkušene, a zato nič manj željne letenja z gora. ●



Nad Kokrskim sedlom FOTO: KLEMEN HANČIČ

Ozrite se v nebo!

Gore in svoboda iz druge perspektive

✍ Polona Ježek



Zavoj nad Trnovsko planoto FOTO: MATJAŽ KLEMENČIČ

Ljudje nismo rojeni za letenje. Človeško telo namreč ni primerno grajeno, da bi uspelo dvigniti lastno težo v zrak. Toda letenje ptic nam ni dalo miru in človek je moral poleteti. Zgodovina zmajarstva sega v sam začetek letenja, ko je nemški inženir Otto Lilienthal leta 1891 uradno opravil prvi uspešen let. Lilienthalov uspeh temelji na podrobnem opazovanju ptic, zato ni čudno, da je bila tudi njegova naprava konstrukcijsko precej podobna ptičjemu krilu. Vzlet z nogami, letenje, krmiljenje s premikom težišča in pristaneč na nogah so bile bistvene lastnosti Lilienthalove naprave in tudi današnjih jadrlnih zmajev. Nadaljnji razvoj jadrlnih zmajev je bil usmerjen predvsem v izdelavo varnih kril z dobrim drsnim razmerjem, lažjo vodljivostjo ter z dobrimi vzletnimi in pristajalnimi lastnostmi. Proizvajalci jadrlnih zmajev ponujajo zmaje za začetnike, rekreativne in tekmovalne pilote. Izbrati je potrebno le tip zmaja, ki ustreza znanju pilota.

SLOVENSKI "ZMAJI"

Zmaj je sestavljen iz platna in aluminijastih cevi, uporabljajo pa se tudi drugi materiali, na primer karbon. Pilot z zmajem upravlja tako, da v osi premika svoje težišče. Med letenjem uporablja celo telo, najbolj pa vratne mišice, roke in hrbet. Dviga se s pomočjo termičnih stebrov, v katerih kroži. Teža zmajev lahko presega 30 kg. Zmajarji navadno z avtom pripeljejo zmaje na hrib čim bližje startnemu mestu, kjer letalno napravo sestavijo. Piloti z zmajem stečejo po hribu v veter, se dvignejo v zrak in se pridružijo kraljestvu vetra in ptic.

V Sloveniji imamo veliko različnih vzletišč. Na Primorskem sta najbolj oblegana Kovk in Lijak, v Julijcih Kobala in Sorica, Ambrož na Gorenjskem, Štajerci pa vzletijo s Konjiške gore, Lisce in Pohorja. Dolenjci se radi odpravijo v Nebesa nad Šentrupertom. Nekatera vzletišča so opremljena z zmajarsko rampo¹. Med letom se letalec navadno drži prisojnih strani grebenov gora, saj so tam dobra zračna dviganja. Najbolj spoštovani so dolgi preleti. Take zmorejole najboljšijadralni piloti. Podajose v osrčje gora kljub temu da se zavedajoo, da tam ni možnosti pristanka. Za take podvige je nujna dobra psihofizična kondicija, veliko znanja in tudi malo sreče. Kot v večini športov v Sloveniji je tudi v zmajarstvu kar nekaj imen, ki segajoo v sam svetovni vrh. To sta Primož Gričar, eden izmed boljših tekmovalcev, in Stanislav Galovec, ki vztrajno opravlja dolge prelete proti svetovnemu

rekordu. Najdaljši uradni let v Sloveniji je polet s povratkom,² ki ga je Stane pričel v Sorici in zabeležil slovenski rekord 305 km. Svetovni rekord v tej disciplini je trenutno v rokah Američana Geoga Stebbinsa, ki je letel 332,5 km.

TEKMOVANJA

Tudi v zmajarstvu obstaja tekmovalno področje. Obstajata dve kategoriji glede na konstrukcijske lastnosti krila, in sicer fleksibilna krila in toga krila. Razlika je v materialu, iz katerega so zgrajena krila zmajev. Pri nas tekmovalno letimo samo s fleksibilnimi krili.

Zmajarske tekme so navadno sestavljene iz koordinat, ki jih tekmovalci tik pred tekmo vnesejo v svoje GPS naprave. Tisti, ki prvi preleti vse vnaprej postavljene koordinate in pristane v cilju, je zmagovalc. GPS dokumentira opravljeno pot in tako

tekmovalci tudi dokazujejo prelet, ki so ga naredili. Na koncu tekme oddajo svoje naprave in komisija s predpisano programsko opremo shrani poti v datoteko ter ugotovi, kdo je zmagovalc. Pri nabiranjoo višine si letalci pomagajoo z variometrom, ki z jakostjo in hitrostjo piskanja opozarja na dvigovanje in padanje. Pri sodobnejših inštrumentih sta variometer in GPS združena v eno napravo.

Zmajarjoo na tekmi ne morejoo vsi hkrati potečoo v zrak. Ob določeni uri se okno odpre³ in takrat se tekma začne. Razporedijoo se, vzletijoo in nato nabirajoo višino v določenem radiju. Pravi start tekme pa je kasneje, navadno ob določeni uri, ko so že vsi v zraku.

Poznamo tudi druge vrste tekem, na primer hitrostno letenje – speedgliding –, kjer je potrebno čim hitreje pristati, in akrobatsko, kakršnega v Sloveniji zaenkrat še ni. ○

¹ Umetno narejeno vzletišče za zmaje, navadno lesene konstrukcije.

² Prelet, pri katerem se vrnemo na kraj starta.

³ Izraz, ki se ga uporablja na tekmi – takrat tekmovalci eden za drugim vzletijo.



Start s Kobale FOTO: POLONA JEZEK

20 km dlje je ogromno!

Najdaljši slovenski prelet s povratkom

✍ Stanislav Galovec



Za pridobivanje višine zmajarji izkoriščajo dvigovanje toplega zraka. FOTO: POLONA JEŽEK

Dokaj malo je potrebno, da želja po dolgem preletu preraste meje in te preprosto prešine odločitev spopasti se z nalogo, za katero približno veš, koliko zahteva. Ta želja se je polnila kot oblak pred nevihto. Koliko predhodnega odrekanja stvarjem, ki so zelo pomembne in v življenju nekaj štejejo! Ko bi le lahko vložili porabljeni čas ali denar v izboljševanje ali vsaj ohranjanje medsebojnih odnosov v smislu prijateljstva ali celo ljubezni. Ali preprosto skrbeli za družino, otroke, ki še zmeraj štejejo za eno najpomembnejših vrednot v življenju. Naš način porabljanja časa pa je pač takšen, mogoče malo sebičen. Edina slaba stran našega početja je ta, da težko delimo naše prostoletalske občutke s svojimi najbližjimi prijatelji. Tega jim preprosto ne moremo opisati. Škoda, da mora vse to ostajati v naših srcih. Kajti v nasprotnem primeru bi lahko na preprost način marsikoga osrečili, pa še trlo bi se prostih letalcev v zraku. Tako pa ostajamo skupina posebnežev, norcev, ekstremistov, tekmovalcev.

VZNEMIRJENOST

Dne 7. 5. 2008, torej dan pred poletom, sem bil zelo vznemirjen, in če sem iskren, me je bilo tudi strah. Ta vznemirjenost je bila tudi dognanje, da bom moral vnovič na lov za kilometri, kar zna biti vse prej kot prijetno spomladansko letenje. Dokončna odločitev pa je, po večdnevem brskanju po spletu in opazovanju aladinovega modela smeri vetrov in oblačnosti, prišla pozno zvečer. Tako se mi je naslednji dan, torej 8. 5. 2008, posrečil kar dober polet, čeprav, kot po navadi, malo pod mojimi pričakovanji. Sem pač tak, da skoraj nikoli nisem popolnoma zadovoljen, sem pa zato zelo zadovoljen. Obstaja pa želja

po več, ki te nauči biti grob s samim seboj. Če bi bil načrt za polet skovan tako, da ne bi popolnoma izkoristil primerne dne, potem bi prišel na cilj še bolj prazen v srcu. Zato se znova in znova nadajam izkoristiti vsako minuto dobrega sončnega vremena in vsak atom moči. Je pa res, da tudi ko mi to uspe, znova iščem argumente za nepopolno zadovoljstvo. Časi, ko je k osebnosti sreči prispevala vsaka minuta v zraku, so že zdavnaj minili. Verjamem, da se bodo kmalu vrnili. Če ne prej, takrat, ko bom spoznal, da več ne zmorem. Upam le in verjamem, da ne bo prepozno.

Polet, ki sem ga tega dne opravil, je bil malo bolj resen od mojih predhodnih. Resnost se nanaša predvsem na dober približek nekaterim vrhunskim poletom oziroma mejam dosegljivega pri tehnično zahtevnejših preletih z jadralnim zmajem, kot so npr. preleti s povratkom¹ in trikotniki.² Sklepanje, da je to dober prelet, izhaja predvsem iz predhodno doseženih preletov, ki so dokumentirani na raznih OLC³ strežnikih na spletu in jih piloti postavljajo predvsem na avstrijskem in ameriškem terenu, v zadnjem času pa tudi v Libiji. Toda skoraj noben polet ne presega 330 km, kar je tudi bližina svetovnega rekorda. Tukaj precej "ožemamo" vremenske razmere, efektivni čas sončnega vremena, pa tudi tehniko in opremo.

V ZRAKU

Zaradi snega na severni strani Soriške planine sem vzletel šele ob 11. uri, čeprav

¹ Prelet, pri katerem se vrnemo na kraj starta.

² Prelet okoli treh točk s povratkom na izhodišče.

³ On-line contest – "tekmovanje na daljavo" – iz instrumenta snamež *track* (sled in vsi podatki o poletu, ki jih beleži inštrument) in ga pošlješ na strežnik v obliki datoteke, kjer ga ovrednotijo in dajo na vpogled na splet.

sem imel namen to storiti eno uro prej. Standardna, že znana pot proti zahodu, se je vila po istih grebenih – tistih, ki ponujajo dobro letenje, so zanimivi in nepredvidljivi (južnobohinjsko hribovje, Krn, Kobariški Stol, Veliki Karman in naprej v italijanske hribe proti Marmoladi).

Letenje tja je potekalo brez posebnosti, z izjemo prisotnosti strahu in manjših napak. Kobariškega Stola sem se razveselil kot še nikoli doslej, saj sem ga glede na zgodnjo uro gladko prejadral. Let sem nadaljeval po načrtu proti zahodu. Lepo sem pobiral dana dviganja. Nekoliko me je skrbelo zapiranje dolin, ker sem se bal predčasne popolne pokritosti z oblaki in dežja, kar bi me prisililo k tlom. Pri letu čez reko Piavo nisem zavil proti jugu, kot pri zadnjem poletu v te kraje, ampak sem pot nadaljeval naravnost proti zahodu. Preletel sem široko sedlo in prispel do samotne ozke gore, ki se je strmo dvigala iz tal. Tam sem naletel na zelo močno termično dviganje – 7 m/s, kar mi je v pričakovanju, da me bo isti termični steber pričakal na istem mestu, dalo zagon, da lahko kasneje zaključim svoj let v tej smeri in obrnem na razdalji 150 km od štartnega mesta.

Naprej je dolina, dolga kakšnih 7 km, in v dolini je mesto. Od mesta naprej se nadaljuje grebenček, ki bi ga bilo potrebno doseči za postavitev svetovnega rekorda. Seveda bi šel še naprej, vendar je bila ura že skoraj tri popoldne. Tako sem se odločil za povratek, kajti možnosti zanj bi se s podaljšanimi kilometri izjalovile. Nazaj grede me je pričakala velika pokritost z oblaki, vendar se mi je na moje presenečenje uspelo prevaliti skozi ozke doline italijanskih mest in vasi. Letel sem po isti poti. Bilo je kar umirjeno, baza oblakov (spodnji rob oblaka – višina, do

katere se praviloma lahko dvigneš, ker si potem že v megli) je bila na kakšnih 2400 metrih. Ker je bilo po dolinah zelo malo sonca, sem se v veliki meri zadrževal tik pod oblaki ali pa celo v njih.

Pri prihodu na greben Muzcev (nazaj grede) sem naletel na zahodnik in dokaj veliko pokritost z oblaki, vendar sem ga brez težav prečkal. Polovnik mi je postregel z razpihano popoldansko termiko in me pošteno razrazil, kajti v danih razmerah skoraj nisem imel moči, da bi zmaja zasukal v desno. Zato sem tekom spreminjanja smeri kroženja naredil preveč napak, preden sem se uspel dvigniti. Ko sem se na Polovniku končno dvignil, sem bil tudi bližje spoznanju, da mi ne bo uspelo doseči cilja, kajti tolminska dolina je bila tako oblačna in v temi, da si skoraj nisem upal pod Krn.

KJE PRISTATI?

Razmišljal sem o pristanku v Kobaridu, vendar sem se glede na dokaj mirno letenje pod bazo oblakov odločil nabirati kilometre. Baza oblakov je bila pod 2000 m, Krn in dolina sta bila pokrita do konca, vidljivost pa slaba. Pa vendar sem nekako uspel prileteti mimo Krna. Izgubil sem kakšnih 500 višinskih metrov. Nadaljeval sem nad dolino Tolminke, kjer sem se sredi doline čudežno uspel dvigniti za 200 m. Nato sem se prislonil k Tolminskemu Migovcu, kjer sem pobiral še zadnje malenkosti dvigajočega se zraka. Tokrat mi je ostala samo še ena možnost, prisloniti se k skalnatemu grebenu Vogla in poskusiti srečo za dodatnih 200 m, nisem namreč imel dovolj višine za prelet čez sedlo med Voglom in Žabiškim Kukom. To sem tudi storil in se po vztrajnem vrtenju dvignil na 2100 m v bazo oblaka. Šel sem na vse ali nič in

Nekaj podatkov o letu:

Dolžina leta: 306 km

Čas leta: 8 ur 10 minut

Povprečna hitrost: 37,8 km/h

Povprečna višina: 1902 m

Največja višina: 2614 m

Podrobnosti o tem in ostalih preletih pa si lahko pogledate na <http://www.bogvetra.com/cgi-bin/eol.cgi?p=olc&oa=flightinfo&season=8&fid=16688>.

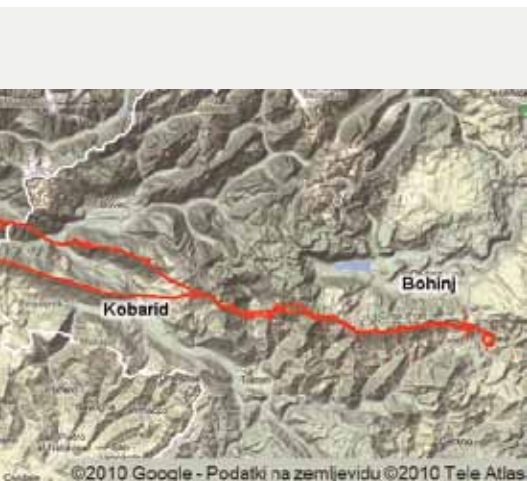


pripravljen sem bil krožiti še nekaj ur, če bi bilo potrebno. Moja vztrajnost je ponovno obrodila sadove ...

Tako sem s pomočjo popoldanskega zahodnega vetriča brez večjih težav, pa vendar z negotovostjo priletel do vasi Sorica in utrujen varno pristal pri Groharju.

Če še na kratko strnem – dobršen delež h končni sreči je prispevala pravilna odločitev in poskus leteti skozi črno pokrito področje pod Krnom in čez dolino Tolminke (nazaj grede). Obrniti na 150 km od štartnega mesta je bila še ena izmed vrhunskih pravočasnih odločitev. Nisem se ustrašil velikih pokrivanj, saj so me črni oblaki spremljali večidel poti, najbolj pa tam, kjer si na pristanek niti pomisliti nisem upal. Za 20 km mi je uspelo podaljšati moj zadnji prelet v isti smeri, prav tako nekoliko povečati povprečno hitrost. Največji delež h končni sreči pa je zagotovo prinesel razlog vrnitve in seveda vera v povratak, brez katere ne grem nikoli v zrak.

Vsi piloti jadralnih zmajev in padal dobro vemo, da je za dobre prelete, pa tudi uspehe na tekmovanjih potrebna dobra ekipa, ki vsaj malo čuti naše potrebe. Pa s tem ne mislim samo kolega, ki se vozi z avtomobilom po poteh in te pobira na nemogočih mestih po pokrajini, ampak ekipo v smislu podpore, ki ti da vero in upanje za dober prelet, pa čeprav je to le nekaj izrečenih besed. Ekipa, ki te vzpodbuja, te čaka. Govorim o ljudeh, h katerim se lahko vrneš. Poškodovan ali zdrav. K ljudem, ki te pričakajo odprtih rok in ki so tvoj razlog vrnitve. To pa so tisti tvoji prijatelji, ki te celo naženejo letet, kadar si v dilemi, in te spremljajo med letom. Vedo, da se boš vrnil nazaj drugačen človek, srečen ... in da bodo oni srečni s teboj. ○



Zoran Gaborovič

FOTO: PETER ROIKO

Letošnjo zimo nas je skupina šestih jadralnih padalcev nameravala poleteti z Dovške Babe. Zaradi obilice snega je bil pristop kar zahteven in pri gaženju se nam je nekaterim udiralo prav do pasu. Vendar smo nekako pririnjili na planino Dovška Rožca in malo nad njo začeli pripravljati padala za polet. Više nismo nameravali, ker smo že bili v megli in si boljših pogojev nismo obetali. Pri razprostiranju padal se nam je udiralo tudi čez kolena, vendar smo jih s težavo le pripravili. Ker vetrovne razmere še niso bile najugodnejše in ker zaradi nesteptanega snega padala ni bilo enostavno dvigniti v zrak, je prvi poletel ob pomoči kolegov, ki smo mu malo poprijeli padalo in mu tako olajšali vzlet.

Potem smo čakali na obdobja, ko se je megla malce razkadila in je bil hkrati tudi veter ugodnejši. Vendar je vzlet hitro uspel le še padalki, ki je imela krplice. Veter se je medtem malo ojačal, kar je povzročilo, da je kolikor toliko lepo razgrnjeno padalo (kot se ga je pač v globokem snegu dalo razgrniti) zaplapolalo, se zavihalo in kakšnemu tudi zapletlo vrvice. Neuspeh poskus vzleta te je kaznoval s ponovnim plavanjem po predirajočem snegu in z nameščanjem padala, ki je po gladki snežni površini tudi zdrsavalo, kar je še oteževalo postavljanje. Bili smo že kar pošteno utrujeni (na utrujenost zaradi samega pristopa smo že pozabili). Ker je mimo nas prišel tudi kakšen turni smučar, ki je pridno rinil proti vrhu, smo si rekli, zakaj ga ne bi poprosili za pomoč. Vse, kar bi bilo treba pomagati, bi bilo, da pridrži zgornji rob padala pilota, ki bo nameraval vzleteti, da ne zdrsne po snegu ali da ga veter v času vzleta ne premeta in zapleta ...

Pa vprašam prvega mimoidočega turnega smučarja za pomoč. "Ja, koliko časa bi pa to trajalo? Veste kaj, mudi se mi, ob dvanajstih me čaka v dolini kosilo in ne smem zamuditi. Pa srečno letite!" odgovori in oddrša po smučini dalje proti vrhu. Seveda, možakar ima najbrž strogo ženo in si ne upa tvegati zamude, si mislim in med popravljanjem svojih padal ter pomoči drug drugemu čakamo na naslednjega.

Do nas pridrša naslednji in ponovimo prošnjo. "Ja, veste kaj, fantje, saj vas je pa menda zadošiti ..." pravi in oddrša naprej. Res smo čakali na odlet še štirje, vendar mu poskušam razložiti, da tudi če si pomagamo med seboj, bo na koncu ostal zadnji, ki mu samemu mogoče ne bo uspelo. Da ne govorim o tem, da je težko hoditi od enega do drugega po tem globokem snegu, še zlasti, ko si enkrat vpet v padalo in čakaš ustrezen trenutek za odlet.

Razmere so se malce spremenile. Razjasnilo se je, meglice so se razpodile in veter se je še malo ojačal. Naslednjemu med nami je po enem neuspelem poskusu, ko je zaril po snegu kot buldožer, le uspelo in je odletel. Ostali smo še trije. Pa pride naslednji turni smučar in ponovimo isto prošnjo. "Ja, fantje, kaj pa niste prišli s smučni in ne bi bilo problema ..." pravi in oddrša naprej. O tem, ali bi v takem snegu pri štartu s smučni imeli več ali manj problemov, raje ne razpravljamo. Naslednjega mimodrsojajočega nismo nič več vprašali ...

Vsak od nas je opravil še en neuspeh poizkusa odleta, ki se je končal z ritjem po snegu, in naslednje pol urice smo porabili za ponovno razgrinjanje padal. Končno se je veter še malo ojačal, vidljivost je bila tudi zadovoljiva. Pri naslednjem poskusu vzleta mi je padalo na mestu švignilo v zrak ter me dobesedno dvignilo iz snega in tako je uspelo odleteti tudi meni, malo za menoj pa še preostalima dvema prijateljema.

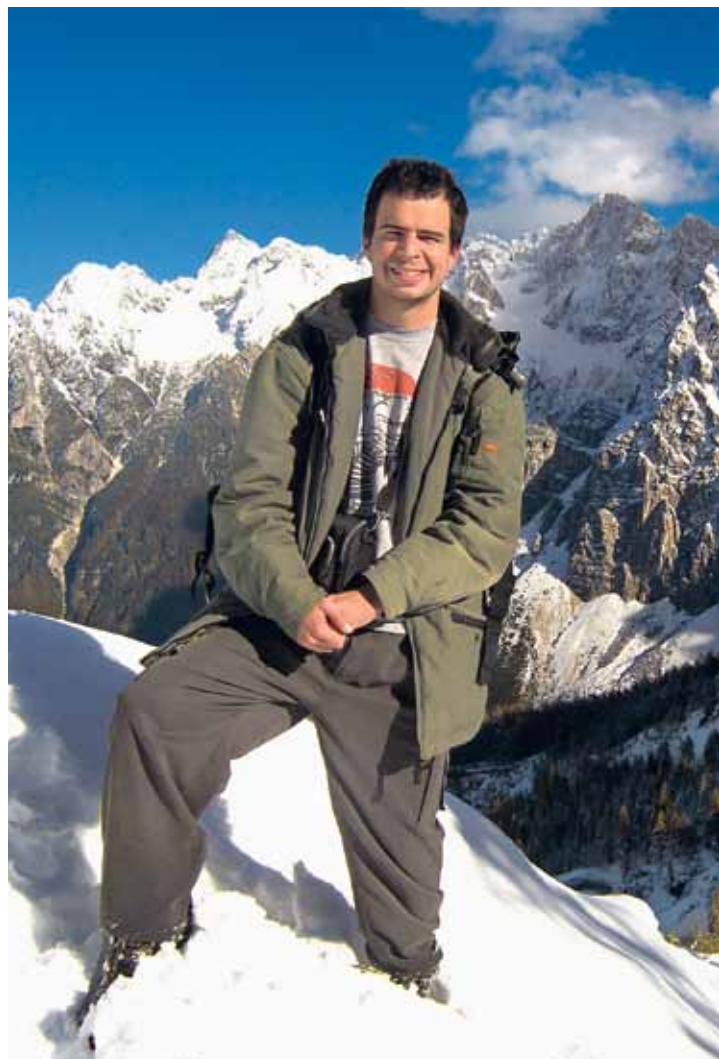
Ko me je padalo odlepilo od tal in sem bil naenkrat v popolni tišini, soncu, modrini in belih kosmih meglic, ki so še drsele mimo mene, in sem kot ptič opazoval tistih nekaj turnih smučarjev, ki so že vijugali z vrha proti planini in naprej v gozd, sem se začel spraševati, zakaj jim je bilo tako težko žrtvovati pet minut. Pa samo majhen prijem za rob padala bi nam mogoče prihranil uro ritja po snegu! Vseh šest, ki smo ta dan leteli, smo tudi zapriseženi hribovci. Nekateri zaradi zdravstvenih težav bivši, nekateri pa tudi še zelo aktivni turni smučarji, štirje smo alpinisti že kar nekaj časa in sam sem verjetno turno smučal, hodil in plezal po teh hriboh, ko se tisti, ki so oddrsali mimo, še rodili niso. Jadralnega padala sem se priučil, ker sem želel svojemu doživljanju hribov dodati še eno komponento – in pa zato, ker imam od dolgoletnega preganjanja po hriboh in divjanja gor in dol težave pri sestopih. Tudi zato sem si rekel, da bom to težavo pregoljfal tako, da bom s hribov rajši odletel ... Ko sem med letenjem takole razmišljal, se nisem mogel spomniti, da bi kdajkoli komurkoli, ki me je v hriboh ali v kakšni plezalni smeri poprosil za pomoč, to odklonil. Pa navadno ni bilo treba niti prositi. Zdelo se nam je samo po sebi umevno, da tistemu, ki je manj izkušen, ki ima težave ali pač preprosto nekaj potrebuje, pomagamo. Ali pa je mogoče današnje doživljanje turnosmučarskega sprehoda na Dovško Babo že nekaj takega kot hoja na K2 mimo umirajočega, ki prosi za požirek kisika ... ○

Dober urednik je kot dirigent

Pogovor z Alanom Čaplarjem, urednikom Hrvatskega planinarja

✍ Vladimir Habjan

Z uredništvom Hrvatskega planinarja (HP), osrednje planinske revije Hrvaške planinske zveze, je uredništvo Planinskega vestnika navezalo stike že leta 2003 na skupnem sestanku na Otočcu. Sicer nismo prav veliko sodelovali, smo pa eden drugega spremljali in bili v občasnih kontaktih. Osebnostno me z glavnim urednikom Alanom Čaplarjem povezuje več zadev: oba sva urednika osrednje planinske revije, imava podoben staž, uredništvo se srečuje s skoraj identičnimi problemi, oba zanima planinska publicistika, le razlika v letih je precejšnja. Alan Čaplar je izjemen mladenič, ki je v kratkem času dosegel izredno veliko. Čeprav po izobrazbi fizik, je s komaj 21 leti postal urednik Hrvatskega planinarja, danes pa opravlja nalogo profesionalnega urednika pri geografski reviji Meridijani v Samoboru. Po desetih letih urednikovanja ima letošnjega marca za sabo stoto številko revije, lahko se pohvali s skoraj dvakratnim povečanjem števila naročnikov, s končanim projektom digitalizacije vseh izdaj revije in z osmimi napisanimi vodniki po hrvaških gorah. Le kako mu je to uspelo?



Alan Čaplar FOTO: NEVEN ČAPLAR

z začetnih 20 članov število naraslo na 120, kar je največja skupina na Hrvaškem. Opravi sem tudi tečaje varstva narave in za markacista. Leta 2006 sem prehodil hrvaško planinsko 'obilaznico', gre za podobno pot, kot je vaša Slovenska planinska pot (transverzala). Nisem alpinist, ne obiskujem prav pogosto visokogorja, najvišje sem bil na Triglavu. Vse to kaže, da se uspeh ne meri z višino, prav nasprotno. V največji meri pa sem se posvetil planinski publicistiki, to delo me zelo veseli. Pisati sem začel že v osnovnošolskem glasilu.

Kako si prišel do mesta glavnega urednika? Kje si dobil znanja?

Sem samouk, vse sem se sam naučil, danes pa sem profesionalni urednik. V to sem vložil veliko dela in truda. Prvi članek za Hrvatskega planinarja sem napisal že, ko sem bil v šoli, s 15 leti, in tako so me tudi opazili ... Delo mi je bilo všeč, izkušenj pa še nisem imel. Imel sem srečo, da je dolgoletni urednik dr. Željko Poljak, ki je to funkcijo opravljal kar 42 let, kar je v Evropi svojevrsten rekord, iskal naslednika. Leta 1999 mi je ponudil urejanje ene številke, ker je šel na enomesečno potovanje, in očitno sem se dobro izkazal. Od leta 1997 sem bil član uredništva, od leta 2001 pa glavni urednik. Najprej naj bi bil sicer pomočnik, vendar

Kdo te je navdušil za gore?

Starši. Z njimi sem v naravi in planinah vse od malih nog. Že kot petleten fantič sem bil na Kleku, v Bijelih stijenah. Ker mi niso mogli slediti, so me s petnajstimi leti vpisali v planinsko šolo.

Kakšna planinska šolanja imaš za sabo?

Končal sem šolanje za planinskega vodnika in vodil več planinskih šol. Zdaj vodim planinsko skupino v šoli, kjer je

je dr. Poljak vztrajal, naj bom kar glavni urednik. V vseh 110 letih izhajanja revije je bilo vsega deset urednikov. Z dr. Poljakom še danes dobro sodelujeva, čeprav je razlika med nama 53 let.

Kako je bilo na začetku, ko še nisi imel veliko izkušenj?

Kar težko. Ni običajno, da tako mlad urednik zavrne članek profesorju, doktorju, spoštovanim strokovnjakom ... Potrebna je bilo veliko časa, da sem pridobil zaupanje, da so videli, da zadeva funkcionira. V desetih letih sem se tudi veliko naučil. Mislim, da je dober urednik tisti, ki se ga v reviji ne vidi, vendar je dirigent, ki vodi niti tako, da vse dobro funkcionira.

Nam lahko opišeš, kako deluje uredništvo?

Za revijo bi bilo najbolje, da bi imela Hrvaška planinska zveza zaposlenega urednika, ki bi se lahko popolnoma posvetil reviji in tudi drugim publikacijam, ki jih izdaja zveza, kar bi bilo dobro tudi za vašo revijo. Ne glede na to uredništvo dela dobro, ker imamo sijajno ekipo, zdaj nas je deset. Ne sestajamo se ravno vsak mesec, o mnogih odprtih vprašanjih pa precej razpravljamo in vse probleme rešujemo skupaj. Grafični urednik sem sam, imamo še tri lektorje. Število izdanih strani je precej manjše, kot jih ima Planinski vestnik, le štirideset. Ne moremo pa jih povečati, saj bi se takoj povišali tudi stroški. Vseeno je veliko dela, vsak mesec moramo zbrati material, ga urediti, besedila lektorirati, zbrati slike ... Pogosto imamo temo meseca. Glavnino vsebine pišemo člani uredništva, mnogi avtorji se sami javijo, nekaj jih privabimo tudi sami, občasno pa članke tudi naročamo. Zadnja leta je sodelavec revije vse več. Število naročnikov smo v desetih letih povečali od 1200

do več kot 2000, kar je res dober rezultat. Zavedamo se problema interneta, ne kot konkurence, vendar obiskovalci gora veliko svojih doživetij opisujejo na spletnih straneh, kjer pa se vsebina sčasoma izgubi, časopis pa je le trajne vrednosti. Letno prejmemo okoli 500 prispevkov, objavimo pa jih približno 300. HP ni v prosti prodaji, naše tržišče je precej manjše, kot je slovensko. To je velik problem, vseeno pa revijo bere vsak deseti član naše organizacije.

Kakšna je vaša uredniška politika?

Najpomembneje se mi zdi, da je vsebina zanimiva, da vsak bralec, pa naj bo pohodnik, alpinist, rekreativec ali kaj drugega, v vsaki številki najde kaj zase. Raznolikost je ključna, revija mora zadovoljiti bralca, saj zanj delamo. Včasih bi kakšne komisije v reviji rade objavile svoje dokumente, vendar to za bralce ni zanimivo, ni potrebe, da se revija s tem obremenjuje, saj to zanima le del bralstva in se lahko objavi tudi na spletnih straneh. Zavedati se moramo, da izdajamo revijo zaradi bralcev, ne zaradi avtorjev, urednikov ali fotografov. Pogosto se ljudje ne zavedajo, da je delo pri reviji timsko delo, kjer vsak dela svoj del posla. Če kaj v tem procesu ne funkcionira, lahko propade delo vseh ostalih. V tem smislu je pomembno, da pri izbiri člankov upoštevamo, da so atraktivni in vzgojni, da ne gre le za potopise ali poročila, ki niso tako zanimiva, pač pa, da propagiramo planinske vrednote.

Nam lahko opišeš, kako je potekal projekt digitalizacije revije?

Na ta projekt sem res ponosen. Pred tremi leti smo zaključili izdelavo bibliografije vseh člankov in slik, vse je dostopno na spletni strani HPS (<http://hp.plsavez.hr>). Za



Alan Čapljar z otroki na Petrovi gori FOTO: DUBRAVKO OKIČKI

to ima zasluge profesor Darko Grundler, ki je večino dela opravil sam, nekaj tudi njegovi študenti. Vnesenih je bilo 21.586 člankov in 16.428 slik, vse, kar je bilo objavljeno, je evidentirano. To je sijajen projekt, ki ga ne bi mogel narediti prav vsak. Profesor Grundler je izdelek poklonil Hrvatskemu planinarju. Potem smo vse vsebine digitalizirali. Tu je treba poudariti, da obstajata samo dva kompleta najstarejših izvodov revije, eden je v Nacionalni knjižnici, drugega ima dr. Poljak. Projekt smo delno financirali s sredstvi Ministrstva za kulturo, glavino pa je prispevala Hrvaška planinska zveza. Digitaliziranih je bilo okoli 30.000 strani, izdali smo tudi DVD in knjigo. Letošnjega januarja smo zbirko slovesno poklonili Hrvaški nacionalni knjižnici. Hrvatski planinar je prva revija, ki je na Hrvaškem to izvedla. Zavedati se moramo, da planinstvo ni samo rekreativnega značaja, pač pa gre tudi za kulturno dejavnost. Ne gre samo za članke o gorah, pač pa je to resnično del hrvaške kulture, podobno, kot je Planinski vestnik pomemben del slovenske kulture. Ne smemo pozabiti, da je bilo v prvih številkah HP objavljenih mnogo prvih strokovnih člankov o npr. meteorologiji, botaniki, glaciologiji. S projektom smo prehiteli mnoge večje institucije, ki se s tem profesionalno ukvarjajo. Zavedamo se, da z dostopnostjo revije na internetu raste tudi njena vrednost.

Vidiš kje možnosti za sodelovanje med našima revijama?

Najprej bi želel čestitati uredništvu Planinskega vestnika za prehod na večji format. To je pogumna in velika poteza. Planinski vestnik nam je vsem za vzor. Že v drugem stavku prvega uvodnika HP leta 1898 piše, da je Planinski vestnik naš vzornik, tako je tudi danes. Trudimo se, da bi vas posneli. Poznamo se že dlje časa, delamo vzporedno. Veseli nas, da v Vestniku pogosto pišete o hrvaških planinah. Pred letom dni je HP dobil najvišje priznanje v državi. Na pogovoru pri predsedniku Mesiču smo govorili tudi o medsebojnem sodelovanju med nami in ocenili, da je zelo dobro in da so odnosi med našima zvezama že več desetletij mnogo boljši, kot pa so politični odnosi med državama. Imamo vrsto skupnih projektov in odprav, npr. tisto iz leta 1997 na Everest. Zelo cenimo, da imamo v vaših kočah popust pri prenočevanju, tako kot imajo tudi slovenski planinci

Alan Čaplar je avtor naslednjih knjig:

- Osnove planinarstva (1997)
- Medvednica (z dr. Željkom Poljakom, 2000)
- Velebitski planinarski put (2001)
- Panonska Hrvatska (2001)
- Dinarska Hrvatska (2001)
- Samoborsko i Žumberačko gorje (2004)
- Antologija Hrvatskog planinara 1898–2008 (z Željkom Poljakom, 2008)
- Planinarski vodič po Hrvatskoj (2008)
- Hrvatsko planinarsko društvo Željezničar 1950–2010 (2010)

popust v hrvaških kočah, kar je primer dobrega sodelovanja. Gotovo bomo v prihodnje še našli kake skupne projekte in možnosti za sodelovanje.

Kakšne plane ima uredništvo v prihodnje?

Vsaka revija mora napredovati, ne pa stati na eni točki. Mi smo svoj veliki projekt končali. Uspelo nam je urediti tudi evidenco naročnikov. V planu imamo še grafično posodobitev, kar je v današnjih časih še kako potrebno. Radi bi povečali tudi število strani in dvignili kvaliteto ter atraktivnost člankov. Pomanjkljivost je to, da nimamo intervjujev, to bi gotovo dvignilo branost. Radi bi, da bi se strokovnjaki bolj vklopili v delo, npr. naši alpinisti ne pišejo prav pogosto za HP, podobno je z jamarji. Nujno je, da HP promoviramo tudi izven planinske organizacije, o naši reviji se mora slišati. Radi bi, da bi bil HP več kot samo planinska revija.

Ob vseh planinskih vodnikih, ki si jih napisal, ne moremo mimo zadnjega, vodnika po hrvaških gorah.

Ja, šlo je za res velik projekt, ki je zame velik uspeh. Takega vodnika do zdaj še ni bilo. Na knjigi sem intenzivno delal več let. Ima kar 750 strani in 1150 fotografij! Prehodil sem vse gore, vseh poti pa ni bilo možno. Izračunal sem, če bi hodil vsak vikend šest ur, bi potreboval deset let, da bi prehodil vse opisane poti na Hrvaškem. Zato sem imel 30 sodelavcev, ki so mi pomagali pisati in kontrolirali besedilo, torej je šlo za timsko delo. Danes pogosto srečujem slovenske uporabnike s knjigo v roki, ko hodijo po hrvaških gorah, kar pomeni, da je vodnik našel svoje uporabnike. V knjigi sem povezal vsa svoja znanja, avtorsko, uredniško, grafično ...

Kako ti uspeva toliko narediti ob tem, da imaš družino? Kakšne projekte imaš še v planu?

Prostega časa skorajda nimam, delam povsod, tako v službi kot tudi doma. Če delaš nekaj s ciljem, pa z mrežo sodelavcev, potem je lažje. Novi projekti se vedno najdejo. Trenutno pišem nov vodnik po obhodnicah, ki bo izšel letos. Delam še na dveh mednarodnih projektih, aprila bo izšel vodnik po hrvaških planinah v italijanščini, s kolegi s Fakultete za fizično kulturo v Sarajevu pa pripravljam učbenik o planinstvu. Nimamo namreč celovitega učbenika, takega, kot ga imate v Sloveniji. Verjamem, da bo kmalu priložnost, da izvedemo tudi kak mednarodni projekt v Sloveniji. ◉



Željko Poljak in Alan Čaplar na predstavitvi Antologije Hrvatskog planinara FOTO: VESNA HOLJEVAC

Kjer se Hrvaška dotika neba

Dinara

in Alan Čaplar



Vrh Dinare

Dinara ni le najvišji vrh Hrvaške, temveč tudi ena izmed izjemno lepih gora. Njena nekaj sto metrov visoka jugozahodna stena s svojo impozantnostjo očara in pritegne pogled vsakega, ki se znajde pod njo, posebno lepoto pa ji dajejo bogati cvetoči travniki in gozdovi, ki skrivajo, da gre za področje suhega krasa. Če ste že potovali skozi Knin z vlakom ali avtom, so se vaše oči zagotovo sprehodile po gori, ki zapira pogled na vzhodno stran kotline.

Višina te mogočne in dolge pregrade, ki je od daleč podobna velikemu kamnitemu zidu, vzbuja spoštovanje in radovednost. Pozimi in dolgo v pomlad so vrhovi Dinare pobeljeni s snegom, v sivih dneh pa jih ni mogoče opaziti, ker jih nebo z oblaki skriva v svoja nedrja.

DINARA NI SAMO ENA

Naziv Dinara obsega več različnih pojmov. V ožjem pomenu je Dinara gora vzhodno od Knina in severno od Peručkega jezera. V davnih časih so to goro imenovali *Adriaronos* in jo lahko pod tem neobičajnim imenom najdemo na najstarejših ohranjenih zemljevidih. V širšem pomenu je Dinara 84 km dolg masiv, ki razen Dinare nad Kninom obsega še gori Troglav in Kamešnico. Zanimivo je, da se tudi pol nižja gora nad ustjem reke Cetine prav tako imenuje Dinara, le da se slednja vedno omenja kot Omiška Dinara.

Domnevajo, da ime Dinara izhaja iz imena ilirskega plemena Dindari, za kar pa ni dokazov. Dejstvo je, da je po gori Dinara poimenovano celotno gorsko območje od slovenskih Alp do Šar planine v Makedoniji. Dinaridi so tipično področje globokega krasa z ostrimi kraškimi oblikami, s pomanjkanjem vode, revno vegetacijo in razmeroma ostro klimo. Raztezajo se v smeri severozahod-jugovzhod v nekaj para-

lelnih stopnjah, ki se pričenjajo z otoškimi gorami, do najvišjih vrhov Durmitorja in Prokletij. Dinaridi s svojo višino in dolžino predstavljajo oster zid, ki preprečuje prodor mediteranskega vpliva v notranjost. Dinara in Dinaridi so mlajšega geološkega porekla – formirani so bili v alpski orogenezi v terciarju (paleogenu). Gora Dinara na pogled ni prav nič drugačna od drugih gora dinarskega gorovja. Velikanske apnenčaste stene, obsežni travniki suhe trave in redke sledi človeškega obstoja so glavne odlike večine kraških gora, vendar pa je vsaka gora po nečem posebna, tako tudi Dinara.

NARAVNA MEJA

Dinara predstavlja skupaj s Troglavom in Kamešnico, ki sta jugovzhodna dela istege dinarskega pogorja, naravno mejo med Bosno in Dalmacijo. Ker na vršnem delu ni izrazitih in ostro odsekanih grebenov, današnja administrativna meja sledi meji nekdanjih pašnih področij. Prebivalci Dalmacije so bili v preteklosti bolj usmerjeni



Dinara v večerni svetlobi FOTO: ROMEO IBRIŠEVIĆ

v planinsko ovčerejo kot prebivalci Livanjskega polja in so zato izkoriščali večji del Dinare. Obledele kronike pričajo, da so imeli Dalmatinci pred drugo svetovno vojno na Troglavu in Dinari 500 pastirskih stanov in 135000 ovac, Bosanci pa 20 stanov in 15000 ovac. Pašna pravica je bila tudi predmet dolgotrajnih sporov, ki so se končali šele leta 1730, ko je bila na osnovi terenskega pregleda, ki ga je opravila 23. turško-beneška komisija leta 1721, določena dokončna meja in vzpostavljena t. i. Mocenigova linija. Večji in višji del Dinare je pripadel Dalmaciji, manjši in nižji pa Bosni. Ta linija se od takrat ni spreminjala in je danes meja med Hrvaško in Bosno. Posledično so se najvišji vrhovi Troglava in Kamešnice znašli na bosanski strani. Na površino risanih zemljevidih je vrh Troglav (1913 m) narisana kot mejna kota in so ga zato dolgo imeli za najvišji vrh Hrvaške, čeprav sega kar dober kilometer v notranjost Bosne, prav tako tudi vrh Kamešnice Konj (1861 m). Najvišja točka na hrvaškem ozemlju je tako vrh Dinare – 1831 metrov nad morjem.

DINARA ALI SINJAL?

Kakšen pa je ta najvišji vrh? Že pri hoji na Dinaro bo vsak začutil, da je njen vrh nekaj posebnega. Resnično je poseben

občutek stati na najvišji točki Hrvaške in biti za trenutek "najvišji človek" v deželi. Že samo dejstvo, da je nek vrh najvišji, obljublja dober razgled na vse strani, ker okoli ni vrhov, ki bi zakrivali razgled. Z Dinare se še posebej lepo vidijo jezero Peruča in naselja ob njem ter ob državni cesti D1 od Karlovca do Splita. Vseeno pa pogled najbolj pritegnejo gore Svilaja, Promina in Troglav, ki so najbližji sosedi Dinare. Vrh Dinare predstavljata dve enako visoki skalni glavici, medsebojno oddaljeni 50 m. Na eni je postavljena geodetska palica, na drugi pa 5 m visok jeklen križ. Na geodetski palici je pritrjena jeklena škatla z žigom za planince, ki imajo navado vtisniti žig v planinski dnevnik. Geodetska palica je obenem tudi stativ za vse, ki se želijo fotografirati poleg oznake najvišje hrvaške točke. Najvišji vrh Hrvaške še danes povzroča nekaj zmot in nejasnosti, kar dokazuje predvsem zmeda okoli pravega imena. Na vseh zemljevidih in v zgodovinskih dokumentih je namreč najvišji vrh gore označen z imenom Dinara, medtem ko prebivalci Kijeva in Dinare ta vrh že od davnine imenujejo Sinjal. Tako ima vrh pravzaprav dve pravi imeni.

KRKA, HČI DINARE

Glede na geografski položaj in relief se v podnožju Dinare mešata celinska in me-

diteranska klima. Z Jadranskega morja, ki je oddaljeno 50 km, je čutiti vpliv blage klime, gorski masiv Dinare pa kljubuje ostrim in mrzlim zimam.

Kot druge kraške gore je tudi Dinara zelo revna z vodo, zato je že od nekdaj vsaka kaplja vode predstavljala dragocenost, še posebno v višjih predelih. Živinorejci so skozi stoletja našli vse stalne in občasne izvire in da bi vsaj malo podaljšali vodne zaloge v sušno poletno obdobje, so uredili kále ali "ruje", kjer se je voda zadrževala celo leto. Za vznožje Dinare pa bi lahko celo dejali, da je bogato z vodo. Pri zaselku Kovačić, ki je danes tako rekoč predmestje Knina, pada čez 22 m visoko steno slikovit slap na reki Krčić, Topoljski buk. Ko po pomladanskem taljenju snega Krčić naraste, slap prši v nešteto kapljicah, katerih mogočni curek ustvarja močan hrup. V sušnem obdobju rečica skoraj presahne, tako da po steni polzi le nekaj curkov, ravno toliko, da lahko slutimo, kaj se tu dogaja ob obilnem deževju. Najprimernejši čas obiska je gotovo pomlad, v popoldanskih urah, ko v vodi odsevajo mavrice, pa tudi pozimi, ko se spremeni v ledeno zaveso. Bistrost jezerca pod slapom in ribe v njem kažejo, da je voda čista. Tukaj je en izmed izvirov pitne vode za Knin in okolico. Pod samim slapom je zgrajen lesen mostiček.



PASTIRSKO ŽIVLJENJE

Ostanki nekdanjega pastirskega življenja dajejo podobi Dinare poseben čar. Stoletja so ovce prebivalcem Dinare predstavljale premoženje in bogastvo. Pastirji so poleti odgnali ovce na pašo v planine, pred zimo pa so se z njimi spuščali nižje in bližje morju. Tako so pasli skozi stoletja, ko se je uveljavila tudi pravica paše ovac na bogatejših pašnikih na bosanski strani Dinare.

Na jugozahodni strani so se s pašo ukvarjali v glavnem kijeovski Glavašani in Validžići, čeprav je bilo tudi nekaj drugih pastirjev, še posebej pred 2. svetovno vojno. Okoli leta 1985 je postal ta predel Dinare skoraj povsem opustel: mlajši so odšli v mesta ali tujino in živinoreja je praktično zamrla. Nedavna vojna je selitve samo še pospešila, saj je bilo to tedaj vojno območje. Čas bo pokazal, ali se bodo na Dinaro vrnili ljudje in nadaljevali življenje, ki je tu teklo stoletja.

Razen Knina so največja naselja v vznožju Dinare vasi Kijevo, Civljane, Cetina, Polača in bosanska Uništa. Čeprav so Uništa znotraj meja BiH, pa edina cesta do vasi vodi s Hrvaške. V vasi Cetina se nahajajo ruševine starohrvaške cerkve Sv. Spasa, enega izmed najstarejših in najbolj ohranjenih spomenikov sakralne arhitekture. Cerkev ima eno ladjo in triapsidni oltar v obliki triperesne detelje ter masiven zvonik na pročelju. Zgrajena

V zgornjem delu ustvarja Krčić slikovito sotesko, ki se konča pri Kovačiču, vodo Krčića pa takoj nato "pogoltne" Krka. Že Petar Zoranić je v romanu Planine zapisal, da je reka Krka "hči Dinare".

Pri delu na poljih in ob žetvi je bila ura na Dinari zelo pomembna. Ob pogledu na Samograd se je točno vedelo, kdaj je čas za kosilo, malico ali prigrizek in kdaj za večerjo.

VEDNO TOČNA URA

Dinara je od nekdanj navdihovala pesnike, potopisce in avtorje ljudskih legend. Najbolj znana je legenda o Samogradu, steni v obliki sode, ki ob sončnih dnevih kaže točen čas. Po njej so se ravnali prebivalci Podinarja, ko še ni bilo ur in tudi kasneje, ko so jih nekateri posamezniki že imeli.

Do danes je, da bi preverili koliko je ura, tu ostala navada pogledati proti Samogradu. Položaji osvetljenih in senčnih predelov na Samogradu izvrstno nadomeščajo urna kazalca. Čeprav sonce tekom leta vzhaja ob različnih urah, zaradi skalnega roba, ki meče senco na Samograd, ta naravna sončna ura na Dinari deluje točno kot švicarska ura.

Ko se sonce pokaže na Uknovcu, grebenu zahodno od Samograda, je ura sedem zjutraj, osem pa, ko obsije vrh Samograda. Ko je obsijana cela vzhodna stran Samograda, je ura devet, deset pa, ko je obsijane pol njegove južne strani, druga polovica pa je še v senci. Točno opoldan na Samogradu in bližnjih policah ni več senc.



Na poti od Brezovca do vrha Dinare

je bila v 9. stoletju. Kasneje je bila srednja apsida porušena in nadomeščena z večjo. Pri raziskovanju cerkve so našli nekaj arhitektonskih fragmentov in delov kamnitega pohištva z okrasjem. Med njimi je najpomembnejši del plošče z napisom, ki pravi, da jo je dal zgraditi župan Gastika. Okoli cerkve so odkrili tudi pokopališče z več kot 1100 grobovi, nad katerimi so postavljeni nagrobni kamni – *stećci* (800 kamnov). To grobišče velja za enega najdragocenejših arheoloških nahajališč.

DALEČ OD RESNIČNEGA SVETA

Kraljevsko mesto Knin je največje naselje ob vznožju Dinare in obenem glavno izhodišče za planinske vzpone. Edina cesta, ki se vzpenja v nedrja gore, vodi iz naselja Guge, ki je predmestje Knina. Cesta je ovinkasta in prašna, ponekod tudi precej strma (samo za izkušene voznike). Višje se zoži in morda se vam bo zazdelo, da ste na koncu sveta. Od Suvog polja naprej se cesta spremeni v kolovoz, primeren le še za terenska vozila. Ena izmed poti se spusti na drugo stran Dinare proti Grahovu; po pripovedovanjih jo menda občasno uporabljajo tihotapci, da se izognejo mejni kontroli. V teh krajih se vse izve, čeprav se novice širijo počasi, in vsak poseben dogodek se večkrat premelje. Prebivalci Dinare radi poklepetajo z mimoidočimi in povedo vse o tihotapcih, ki so šli tod mimo v preteklih mesecih, koga med njimi so dobili in koga ne. Veliko teh pripovedi, obilno opremljenih s pikantnimi zanimivostmi, sčasoma preraste v prave dinarske legende. Tisti, ki želi peš na Dinaro, lahko začne pri planinski koči Brezovac, do vrha je 2.5 ure vzpona. Drugo izhodišče je vas Glavaš pri Kijevu, do vrha pa je 5 ur. Nad vasjo Glavaš je slikovita stara utrdba, na pol poti do vrha pa je v nekdanjem poletnem

planšarskem stanu urejen bivak Martinova košara. V vasi Glavaš so kijeovski planinci uredili tudi skromno planinsko zavetišče.

DINARA IN PLANINSTVO

Naše gore z raznolikostjo pokrajine, od skalnih goličav do slikovitih listnatih in iglastih gozdov ali obsežnih travnikov in vmesnih pasov brinja, in z zlitostjo morja s hribi naredijo gorsko Hrvaško za eno najslikovitejših področij v tem delu Evrope. Nekatere od gora so že zdavnaj, zaradi svoje lepote, položaja, zgodovinskega pomena ali drugih značilnosti, npr. Velebit, Biokovo ali Klek, postale simboli. Medtem ko so evropske države ponosne na svoje najvišje vrhove kot nacionalne simbole, pri nas večina ljudi niti ne ve, da je najvišji vrh Hrvaške na Dinari. Imena vrhov, kot so Grossglockner, Mont Blanc, Olimp ali Triglav, danes predstavljajo sinonime (kot da gre za imena blagovnih znamk) za imena dežel, v katerih se nahajajo.

Na Hrvaškem se mnogi ne zavedajo velikega zanimanja turistov, ki obiščejo obalo, za vzpon na Dinaro. V številnih turističnih vodnikih je ob podatkih o površini, številu prebivalcev in drugem mogoče zaslediti tudi podatek, da je najvišji vrh Hrvaške visok 1831 metrov. Na avtokartah ni težko razbrati, da se vrh nahaja ob poti do morja, tako da je to lahko vsakemu vsaj malo planinsko naravnemu turistu dobra spodbuda za vzpon. Za razliko od ostalih omenjenih evropskih očakov je najvišji vrh Hrvaške lahko dostopen in predstavlja enega večjih neizkoriščenih turističnih potencialov Hrvaške.

Čeprav je pot do sprejetja Dinare kot nacionalnega simbola še dolga, je je kar nekaj že tudi prehojene. Hrvaški planinci so takoj po osvoboditvi Dinare začeli s



Topoljski buk, slap Krčića

planinskim pohodom, ki je kasneje postal tradicionalen. Pohod organizirajo 30. maja ob dnevu državnosti, kot morda najbolj izviren način počastitve hrvaške državnosti in na najbolj primernem kraju: neposredno nad Kninom, simbolom nove hrvaške svobode. Obnovljen je bil tudi planinski dom, tako da na Dinaro danes planinci in ostali hodijo vedno bolj pogosto. Z obiskom in vzponom na Dinaro, varovanjem njenih lepot, prenašanjem izkušenj in njeno predstavitvijo v svetu, bi se lahko tudi najvišja hrvaška gora prav gotovo spremenila v simbol. Dinara si to vsekakor zasluži, ne le zaradi višine, temveč tudi zaradi lepote pokrajine in čudovitih razgledov. ◻

Dinara, 1831 m

Knin v smeri iz Ljubljane najlažje dosežete, če se peljete po dolnjski avtocesti E70, se pred Zagrebom usmerite proti Splitu oz. Reki in nadaljujete po cesti E71 mimo Karlovca. Pri Bosiljevem zavijete na A1, nadaljujete mimo Gospiča in Gračca, nato pa tam ponovno zavijete na E71, ki vas pripelje do Knina. Iz Ljubljane do tja je 410 km. Za tiste, ki prihajajo z avtomobilom, je najenostavnejša pot na Dinaro iz kninskega zaselka Guge čez Markov grob oz. mimo vojaškega poligona Crvena zemlja. Avto je potrebno pustiti pri Markovem grobu, ker je naprej cesta zelo slaba, in nadaljevati peš čez travnate dolinice Brezovca, Samara in Dulera. Od tam je do vrha še dve uri hoje. Celoten vzpon od Markovega groba do vrha traja 5 ur. S terenskim vozilom se lahko pripeljete do Dulera, od tam do vrha pa je še 2 uri hoje.

Vzpon na Dinaro je najbolje načrtovati v poletnem času kot dvodnevni izlet in predvideti prenočevanje v planinski koči Brezovac (info: Perica Šimić, 091/89-13-506) ali planinskih zavetiščih Glavaš in Martinova košara (info: Marko Gojević, 091/52-15-285). Z omenjenima predstavnikoma PD Dinara iz Knina in Sinjal 1831 iz Kijeva se lahko dogovorite tudi za prevoz do Glavaša in Brezovca in tako naredite lepo turo od Brezovca preko vrha Dinare do Glavaša ali obratno (7–8 ur hoje).

Vse dodatne informacije o vzponu na Dinaro je možno dobiti pri Hrvaški planinski zvezi (HPS) po telefonu 01/48-24-142.

Alpinistka na pristni način

Maja Lobnik – trenutno najuspešnejša aktivna slovenska alpinistka

✍ Silvij Morojna



Maja v Torre Venezia FOTO: TANJA GRMOVŠEK

Na Alpinističnem odseku Planinskega društva TAM Maribor sem Majo lahko videval občasno, odkar sem pred nekaj leti spet začel obotavljivo zahajati med alpiniste. Že takrat je veljala za izkušeno gornico, čeprav je šele lani po 5-letnem plezalnem stažu prejela naziv alpinistka. Skoraj vsako sredo na sestanku smo lahko poslušali poročila z njenih tur in številnih uspešnih vzponov. Tovariši z odseka jo kličejo kar "hiper". Pa ne v besednem pomenu hipijev iz 60. let, ampak zaradi hiperaktivnosti v gorah. Zagotovo spada Maja zadnjih nekaj let med najbolj aktivne slovenske alpinistke.



Je dolg plezalni staž pred opravljenim alpinističnim izpitom povezan s čim posebnim?

Moja alpinistična kariera se je precej na začetku prekinila zaradi hudega padca pri smučanju na Mangartu. Lani pa sem tik pred sprejetjem padla tudi na izpitu za alpinistke in imela popravni izpit iz zimske tehnike! Še en dogodek, ki bi ga težko pozabila.

Ali te je razglasitev za najuspešnejšo alpinistko lanskega leta pred mesecem dni presenetila ali si jo vsaj malo pričakovala?

Popolnoma sem bila presenečena, šokirana, ker tega res nisem pričakovala. Moja alpinistična pot je nekako kontinuirana, brez izrazitih vzponov in padcev. Vsako leto nanizam lepo število vzponov, glede same kvalitete lanskih vzponov pa se meni sami osebno ni zdelo, da bi izstopala s čim posebnim. Nivo svojega plezanja dvigujem res počasi in postopoma. Vse, kar splezam, je zame spontano, na nivoju, ki ga v danem trenutku obvladam in lahko preplezam s katerikoli primernim soplezalcem, soplezalko kot prva v navezi ali menjaje se v vodstvu.

Kako si se počutila ob sami razglasitvi?

Zelo neugodno! Prva misel mi je bila: "Uh, sedaj pa moram na oder! Jaz!" Počutila sem se neprijetno, ker nisem navajena nastopanja v javnosti. Sedaj je hvala bogu vse to že za menoj in ne razmišljam več o tem.

Česa si bila oziroma bi bila na podelitvi najbolj vesela: stiska roke predsednika PZS Francija Ekarja, izjemnega šopka rož ali nove plezalne vrvi?

Vsaga po malem, a v pravilnem vrstnem redu. Eno so priznanja, drugo pa realnost na tleh oziroma v stenah. Vsakemu dobro dene pohvala ali stisk roke in trepljanje po ramenu. Da pa do tega prideš, veliko bolj kot plaketo za na steno potrebuješ vsako leto novo vrv z domačega odseka. V gorah uničim kar precej opreme, ki jo je pač potrebno na tak ali drugačen način nabaviti oziroma kupiti. Zadnje desetletje je postala kvalitetna alpinistična oprema presneto draga in zato so po navadi moje hlače, rokavice ali vrvi res v obupnem stanju, skoraj na robu preživetja. Soplezalci se pritožujejo v stilu: "Maja, ja kakšno vrv pa imaš spet!" Potencialni sponzorji ali donatorji se zato lahko oglasijo (*smeh*). Naj pustim naslov v uredništvu PV?

V hribe, med skale in na plezanje te vleče od kdaj in zakaj?

V gore sem hodila že od nekdanj z očetom in njegovimi prijatelji, a to so bile običajne gorniške ture. Prestop v plezalne vode se je zgodil spontano, ko sem se razšla s fantom, bila fizično in psihično precej na tleh in sem v hribih hotela to zvezo preboleti. Tam so me "zahakljali" alpinisti, me povabili na pivo in na plezalni tabor, kljub temu da nisem imela nobenih izkušenj in nobene opreme. Skoraj ukazali so mi, da se moram vpisati v alpinistično šolo na Alpinističnem odseku PD TAM Maribor, ker bi bilo to dobro zame. Stara sem bila malo več kot 20 let.

Na kakšni planinski koči, v dolini, v kakšnem zatočišču žejnih in lačnih (gostilnah, po domače) ali na sestankih al-

pinističnega odseka ne veljaš za tiho in plaho deklico. Manj gostobesedna si med plezanjem ali ob kakšnih uradnih dogodkih, intervjujih. Zakaj taka razlika?

Zelo rada imam rada sproščeno vzdušje v dobri družbi ob kakšnem pivu. Takrat se tudi po napornem dnevu rada povešelim, pošalim, še posebej na svoj račun. To je zame posebne vrste sprostitve, ki se ji zlepa ne znam odreči. Kadar plezam, sem pa skoncentrirana predvsem na plezanje samo, na potek smeri, na oprimke in stope pred seboj, ker vzpone v gorah, smučarske spuste, varovanje in varnost pri plezanju jemljem zelo resno. Kar se tiče uradnih formalnih prireditev in podobnih avantur, se pa ne počutim preveč dobro. Sploh če bi morala biti ali sem v središču pozornosti. V javnosti sem bolj zadržana in hitro mi zmanjka besed.

Pravijo, da si lani bučno in zmagovalno proslavila svojo okroglo rojstnodnevno obletnico (ne povemo, katero). Se je od takrat in zato kaj pomembnega spremenilo v tvojem življenju?

Res je bilo precej naporno, kot marsikdaj v življenju (*smeh*). Od takrat pa imam na vsaki strani okrog oči najmanj dve gubici več. Razen tega na mojo srčo nisem opazila večjih, bistvenih sprememb, pa tudi resnejših dolgotrajnih posledic zaradi tega nisem utrpela.

Alpinizem, plezanje v gorah, športno plezanje, plezanje zaledenelih slapov, turno smučanje, alpinistično smučanje: ti je katera od naštetih disciplin udejstvovanja v gorah še posebej pri srcu?

V skali plezam rajši kot v ledu, čeprav ne morem reči, da zime nimam rada, saj jeseni komaj čakam, da zapade sneg in pobeli gore. Potem izkoristim dobre razmere, kjer se pač pojavijo; v zasneženih smereh, zaledenelih slapovih ali na strmih vesinah zahtevnih alpinističnih smukov. Znanci mi pravijo, da sem sama bolj zimski tip plezalke, a dotika gole skale, mojih prstov na oprimkih se vedno znova razveselim. Dejansko se z vsako vrsto plezanja malo prenasičim. Jeseni komaj čakam, da bo zima. Spomladi se sezona alpinističnega smučanja, ki je najbolj varno v poznih pomladanskih dneh, zavleče skoraj v poletje. Pol Slovenije takrat že veselo poplezava po suhi skali in takrat si želim samo še dotika tople skale, plezanja v sončnem Koglu ali Rušici.

Kakšen je bil prehod s smučanja na urejenih progah do alpinističnih spustov?

Povsem spontan in naraven. Preko glave sem imela steptanih prog, čakanja v vrstah in gneče. Presedlala sem na turne smuke ter presmučala skoraj vse lažje in tudi zahtevnejše terene pri nas. Kmalu sem začela odkrivati, na kaki strmini še lahko zavijam, oddrsavam in preskakujem na vesinah alpinističnih smukov, tako početje pa me v ugodnih razmerah še vsako leto znova potegne v hribe.

Med alpinističnimi smučarji veljaš za žensko, ki je zadnjih letih opravila zavidljivo število najtežjih spustov na smučeh. Kateri so zate najpomembnejši?

Med težke spuste prištevam smeri v Triglavu, kot je prvenstvena smer Veseli tobogan z vrha na severno stran čez odprto steno skozi Müllerjev kamin do Triglavskega ledenika. Zahteven je bil tudi spust s Triglava na Planiko po Gorjanski smeri. Smuk skozi Palavacinijev ozebnik v Grossglocknerju sem si zelo želela opraviti in lani mi je uspel. Za vedno mi bo ostal v spominu tudi Marinellijev ozebnik v Monte Rosi. Slednji predvsem zaradi razsežnosti in zahtevnosti ture kot celote. Dva dni obupnega gaženja, višina, velike razdalje. Precej divje. Med ožji izbor težjih spustov velja tudi Kugyeva smer v Razorju. Posebno mesto med spusti ima tudi Jalovec in smučanje prav z vrha čez streho Jalovca. Predvsem zaradi dogodkov ter čustvenih naporov in ne toliko zaradi težavnosti. Mojega prijatelja Jurčka je namreč odnesel plaz in lahko bi se zelo slabo končalo.

Pravijo, da se nerada voziš s helikopterjem. Kako to?

Zato ker sem se že prevečkrat peljala na ta način v dolino in ker vem, da si mislil na reševalne polete in ne na panoramske vožnje! V primerih, ko se je kdo od prijateljev poškodoval ali pa sem "ta kratko" potegnila kar sama. S helikopterjem so posredovali pri moji smučarski nesreči na Mangartu leta 2004. Pri smučarskem spustu v zahodni steni sem se kotabila dobrih 500 višinskih metrov, skoraj do ceste do kočice pod Mangartom, in jo k sreči odnesla samo s poškodbami, ki niso bile usodne. Zame zelo močna izkušnja. Nekaj let pozneje je soplezalec Rok padel v Rjavini in si zlomil medenico. Lani so me potegnili iz stene, ko je plaz odnesel dva plezalca v grapi med Babo in Ledinskim vrhom nad Jezerskem. Z Borutom



V smeri Škorpiljon v Široki peči
FOTO: JURIJ HLADNIK



Smučanje po Zimski smeri v Mangartu FOTO: JAKA ORTAR

sva bila slučajno navzoča, pomagala sva in bila zato po mnenju reševalcev prepozna za varen sestop. V dolino so naju potem skoraj na silo odpeljali. Včasih je kar ropotalo nad mojo glavo in upam, da bo tega v bodoče veliko manj.

Igra strah pomembno komponento v tvojem življenju? Kako se soočaš z njim?

Strah je redno prisoten v mojem življenju. Ko grem v noči pred zahtevnejšim vzponov spat in razmišljam o tem, se strahu še kako dobro zavedam. Ko pa začnem plezati, se sam po sebi postavi na stranski tir. Sama stena in plezanje me prevzameta do te mere, da pozabim še na kaj drugega, ne samo na strah (*smeh*). Sicer pa vsi vemo, da je od znotraj votel, od zunaj pa ga sploh ni. Predvsem se s številom vzponov povečuje samozavest in stalno plezanje je zame še najboljša psihična priprava na srečanje s strahom. Z leti so se številne izkušnje v gorah akumulirale do te mere, da je soočanje s strahovi lažje.

Če bi imela na voljo en vikend, en teden in en mesec dni časa in dovolj denarja, s kom in kam bi se odpravila?

Pravzaprav tega tako na hitro niti ne vem! Če dobro premislim, pa s tistim, ki bi me prijazno povabil in kam odpeljal, he he. Predvsem tja, kjer bi bile trenutno dobre razmere. Za vikend kam v domače hribe ali Dolomite. Za teden dni s kom, ki bi imel teden dni dopusta in bi me zelo prijazno povabil recimo v Chamonix. Za en mesec pa bi me odneslo v Patagonijo, z nekom, s katerim bi se dobro ujela in plezalsko razumela.

Zakaj te plezalni znanci v Mariboru kličejo "hiper-hyper"?

Mislím, da zato, ker verjetno mislijo, da zame dnevi počitka ne obstajajo in da so takšni dnevi zame izgubljeni. Že odkar sem začela hoditi v gore, predvsem pa, ko sem začela plezati, to počnem intenzivno. Včasih sem že kot tečajnica tudi sama hodila v gore, ne da bi za to povedala na sestanku. Zaradi podobnih izletov skoraj vsak konec tedna je šlo celo tako daleč, da so me hoteli izključiti iz odseka. Takšne avanture so se nadaljevala do prej omenjenega padca v Mangartu, potem pa sem se, ampak samo za nekaj časa, malo umirila.

Te kdaj zebe oziroma si raje za novo leto na plaži, ker si bolj zmrazljive sorte, ali na bivaku sredi visoke stene?

Pozimi me včasih močno zebe. Mogoče smo ženske na splošno bolj občutljive na mraz. Pogosto me *zamohta* v prste na rokah in potem boli, boli. Kljub temu da me zebe, pa sem veliko raje kje visoko v steni, tudi če je mrzlo, kot pa na plaži. Jasno.

Kako ocenjuješ sceno, odnose na slovenski alpinistični sceni v zadnjem času?

So še ljudje, ki skušajo alpinizem jemati na pristen način. Poskušam plezati predvsem s takimi. Seveda pa opažam tudi na kupe nezdrave tekmovalnosti, rivalstva, nepotrebne zavisti. Kljub temu, da mi "instant" hitrostni alpinizem ni pri srcu, ga dandanes zaradi različnih vzrokov izvajamo skoraj vsi. Če izvem, da so neke odlične razmere, tega seveda ne ignoriram in ne rinem po svoje. Sploh ker nimam gora pred nosom in nisem pod njimi doma, da bi lahko bila stalno na tekočem o razmerah. Težko je vedno znova odkrivati toplo vodo. Sem pa vesela, da velikokrat kar sama s soplezalci preplezam smeri, ki jih potem ponavljajo vsi. Letos je tak primer Grapa med Travnikom in Šitami, pa še kaj bi se našlo.

Kako bi sebe najbolje opisala v par stavkih?

Ne pustim se omejevati, po naravi pa sem nemirna. Nekateri to imenujejo hiperaktivnost (*smeh*), sama to imenujem iskanje samega sebe. Preizkušanje svojih omejitev in iskanje poti, po kateri si želim naprej. Ob vsem tem pompu pa bi se najraje od srca zahvalila moji mami. Zaradi večnega prihajanja in odhajanja od doma, pakiranja in pospravljanja opreme, ko sem kot ptica selivka, vedno nekeje na poti, ko preživim veliko ur sama v avtu na prepolnih slovenskih cestah, vem, da na nek način trpijo ona in moji bližnji. Strah jih je, v skrbeh so zame, včasih niti ne vedo točno, kaj se z menoj dogaja. Veliko časa sem v stenah, na dostopih ali strmih smučinah, ko niti ne vedo, kdaj in če bom sploh prišla cela in zdrava dol. Ni jim lahko. Vem pa, da bo še prišel čas, ko bom, ne samo družini, ampak tudi prijateljem, lahko naklonila več pozornosti in jim tudi drugače pokazala, da jih imam rada. ◉

Znami na pot

Kum

Kumljansko – osrčje Zasavja

✍ Marjeta Bričl, Vlasta Medvešek Crnkovič,
Stane Golob in Janez Brinar¹



Vrh Kuma s cerkvijo sv. Neže FOTO: JANEZ VENC

Kum se postavlja z dvema vrhovoma. Na prvem stojita planinski dom in romarska cerkev sv. Neže iz 17. stoletja z dvema ločenima zvonikoma. Z drugega vrha, kjer je nekoč stala cerkev sv. Jošta, pa se danes dviga RTV-oddajnik. Kum je viden skoraj z vseh vršnih predelov Slovenije. Je najvišji vrh Zasavja in Dolenjske, zato ga Zasavčani imenujejo Zasavski, Dolenjci pa Dolenjski Triglav, četudi nima nič skupnega s pravim Triglavom. Okrog imena je

mного ugibanj; od tega, kako je sv. Jošt klical sv. Nežo "komm(t)", ne vem, zakaj nemško, do poimenovanja po kumini (začimbni rastlini), ki so je bili včasih polni travniki po Kumljanskem.

Kum s 1220 metri je osrednji vrh obsežnega Kumljanskega hribovja, ki se razteza med reko Savo na severu in dolino Sopot na jugu, od Radeč na vzhodu pa do Polšnika na zahodu. Vznožje Kuma s severne strani objemajo zagorska, trboveljska in hrastniška dolina, proti jugu pa se pobočja spuščajo proti dolenjskim gričem. Poleg glavnega vrha Kuma je na področju še nekaj skalnih vrhov,

¹ Pripravljeno ob 60-letnici PD Kum.



ŽETEV POD KUMOM

Pred tridesetimi leti in več so v Dolu pod Kumom še sejali žito. Na tem področju sta dve veliki kmetiji. Na eni izmed njih sta gospodarila moja stara starša.

Njive lepo na ravnini, travniki na pobočjih, še višje na strmini pa gozd. Povsod zlato klasje, zlate njive, kar veliko zemlje je bilo zasejane s pšenico. Vsako leto v drugi polovici julija smo se lotili žetve. Začeli smo zarana, si pomagali s kosilnico, poleženo žito pa želi na roke s srpi. Kosilnica je bila v moških rokah, srpi v ženskih. Nisem še dopolnila deset let, ko me je stari ata naučil prav zasukati skupek žitnih bilk in izdelati povoslo, položiti nanj snop žita in ga trdno povezati. Tako sem torej delala snop za snopom v žarki julijski pripeki.

Nenadoma sem zaslišala neznane glasove. Od Save gor so po strmi planinski stezi prilezli planinci, namenjeni na Kum, in počili ob klopi na obronku gozda. No, nekaj časa je bila tisto klop, potem le še deska. Počivali so torej tam na klopi in neizmerno sem jim zavidala njihovo svobodo. Prišli so po gozdu, resda navkreber, toda po sencu, ustavili so se lahko, kadar so hoteli, pot nadaljevali, kadar jih je bila volja.

Po okrepčilu in daljšem počitku so nadaljevali pot. S poti so pogledovali navzdol proti nam, skoraj kot da nas opazujejo v muzeju pri prikazu kmečkih opravil. Potem so jih zakrile krošnje sadnih dreves, zalajal je pes pri hiši in izginili so proti Čebulovi dolini. Še dobri dve uri so imeli do vrha. Čez čas jim nisem več tako zelo zavidala. Zavedla sem se, da si bodo tudi oni otirali potno čelo, se otepali sitnih obadov, mogoče pridelali celo kakšen žulj – sicer ne na roki kot žanjice, a tudi tisti na nogah boljjo.

Pšenice v Dolu ne sejemo in ne žanjemo več. Za kumsko soboto ob koncu avgusta se ne mučimo z mlačvo žita. Star električni mlin v hramu, ki je vrsto let mlel zrnje v moko, sameva. Po pečenem domačem kruhu iz krušne peči redko zadiši. Še vedno pa ista steza vodi planince po Čebulovi dolini na vrh Kuma.

Vlasta Medvešek Crnkovič

visokih okrog 1000 metrov, ki jih domačini imenujejo Roglja, Kozlova gora, Veterni vrh, Vodena peč in najvišji vrh Radeč Nebeška gora. Sestava tal je večinoma karbonatna. Celotno hribovje leži na litijski antiklinali in je nastalo z gubanjem zemeljske skorje v oligocenu. Hribovje je revno z zemljo in zakraselo.

Kum s cerkvijo sv. Neže že vrsto let obiskujejo romarji. Predvsem je po romanju znana kumska nedelja, to je prva nedelja po sv. Jerneju oziroma zadnja nedelja v avgustu. Tudi J. V. Valvasor se je leta 1668 udeležil takega romanja in pravi, da naj bi se zbralo

petdeset tisoč ljudi, kar je malo verjetno. Omeni pa zelo lep razgled, ki naj bi v lepem vremenu segal 500 kilometrov daleč. Tudi planinci "turisti" so kmalu pričeli laziti na ta hrib. V Planinskem vestniku št. 6 iz leta 1895 je opis neznanega hribo lazca, leta 1896 pa je opisan izlet planinskih piparjev na Kum.

Dokumenti pričajo, da je bilo v mežnariji na Kumu moč prenočiti že daljnega leta 1903. Planinski dom stoji tik pod vrhom Kuma na južni strani cerkve sv. Neže, ki je bila zgrajena v srednjem veku, obnovljena pa po požaru okoli leta 1600. Začetki planinskega go-

spodarstva na Kumu segajo v leto 1928, ko je Posavska podružnica SPD v mežnariji opremila sobo za izletnike in planince. Po osvoboditvi je PD Trbovlje dobilo v last mežnarijo in njeno depandanso, obe zgradbi je obnovilo, septembra 1948 pa uradno odprlo kočo na Kumu. Del planincev PD Trbovlje pa se je pred šestdesetimi leti odločil, da ustanovi novo planinsko društvo. Poimenovali so ga po Kumu in v oskrbo dobili tudi obnovljeno postojanko. Leta 1952 je bila na Kum napeljana električna, v naslednjih letih pa so planinci kočo razširili, kasneje pa obnavljali in skrbeli, da je planincem nudila prijetno zavetišče. Koča na Kumu je edina planinska postojanka na Kumljanskem, na Zasavski planinski poti pa je označena kot njen končni cilj.

KUMLJANCI

Takšni, kot je njihov svet, so tudi Kumljanci – trdi in nekoliko vase zaprti ljudje, vendar pošteni, ponosni in predvsem zelo delovni. Vpeti v hribovsko zemljo se niso spogledovali s planinstvom, Kum s cerkvijo so vzeli le za svojo božjo pot. Tukajšnje kmetije so med najvišje ležečimi v Zasavju. Na kmetiji pri Kovačk gospodari planincem zelo prijazna gospa Rezka, v Čebulovi dolini pa so planincem naklonjeni na kmetiji Garmuš. Prijeten počitek za tiste, ki se vzpenjajo iz doline.

NA KUMU SE VEDNO KAJ DOGAJA ...

Kum je zelo primeren za kondicijski vzpon pred zahtevnejšo visokogorsko turo. Prav spodbudno se je povzpeli nanj in se dvigniti nad še vedno industrijsko Zasavje. Z vrha je ob jasnem vremenu lep razgled po vsej Sloveniji, pri opazovanju si lahko pomagamo tudi z razgledno ploščo.



Kumska nedelja FOTO: STANE GOLOB



Zimska spokojnost na vrhu Kuma FOTO: VLASTA MEDVEŠEK CRNKOVIČ

PD Kum že vrsto let 2. januarja organizira novoletni pohod na Kum, ki se ga vsako leto udeleži do 1500 planincev iz vse Slovenije. Gre za najstarejši novoletni pohod, v letošnjem letu je bil 28. po vrsti. Vrh je priljubljena točka tudi za kolesarje, ki nanj vsako leto organizirajo kolesarski vzpon. Tisoč metrov vzpona na dolžini 10 kilometrov velja za najtežjo in najprivlačnejšo kolesarsko dirko v Sloveniji, ki tudi za vrhunške kolesarje ni mačji kašelj. Uradno zabeleženi rekord je 36 minut 50 sekund.

Na Kumu iščejo inspiracijo likovniki na vsakoletnem Ex temporu. V poletnih mesecih se na njem zadržujejo več dni in ustvarijo prenekatero žlahtno delo. Cerkev sv. Neže pa je s svojim ambientom in akustiko privlačna za glasbene ustvarjalce komornike. Vsakoletno romanje na kumsko nedeljo v avgustu pa je tradicija, ki poleg vernikov privablja tudi malo manj verne planince.

SMUČARIJA NA KUMU

Na Kumu so skupaj s planinci, ki so zgradili kočico, tudi smučarji postavili nekaj naprav. V 50. letih je bila zgrajena skakalnica, pozneje pa še, kot tretja v Sloveniji, smučarska vlečnica Damjanka. Zaradi postavitve RTV-stolpa ni dolgo delovala, zanimivo pa je bilo ob njeni otvoritvi. Predstavniki osrednje smučarske organizacije je v svojem govoru pohvalil pionirje gradnje vlečnic v Sloveniji. Ob tem pa se eden graditeljev pošteno priduša, češ: "Ja, pa smo tastar tut fejš delal!" Danes se z vrh Kuma le tu pa tam odpelje kak turni smučar.



Opojna zlatica – zasavski endemit FOTO: STANE GOLOB



Domačija v Gorenji vasi, kjer hranijo zbirko starega kmečkega orodja
FOTO: STANE GOLOB

ŠPORTNO PLEZANJE

Na Kumljanskem sta dve odlično opremljeni plezališči. Prvo v Zasavju, ki so ga opremili člani AO Trbovlje, je Čeren pod Završjem, v katerem je 22 smeri. Dostop je iz Škofje Riže, 15 minut navzdol s strelišča lovske družine Dobovec. Plezališče Kozlova gora nad Šklendrovcem je dostopno v 20 minutah od zadnjih hiš pod Kozlovo goro (Završje 7, 8) in premore 12 opremljenih smeri vseh težavnostnih stopenj. Vse informacije na www.plezanje.net.

KRAJINSKI PARK KUM IN NATURA 2000

Severno pobočje Kumljanskega, ki pripada občini Trbovlje, je zavarovano kot Krajinski park Kum, v katerem je kar nekaj naravnih spomenikov, ki so nastali kot posledica kraškega delovanja. Sem prištevamo Čebulovo dolino, sotesko Ribnika, nekaj skalnih pobočij, Turkov prepad, izvir Mitovščice, potok Šklendrovec, goličo krednih kamenin na Kozlovi gori.

Precejšen del Kumljanskega je vključen tudi v Naturo 2000. Pod njeno zaščito je habitat gozda rdečega bora s trirobo košeničico in dišečim volčinom v podrasti zahodno od grebena Krvava peč–Planina. Vrsto bogati so negojeni suhi travniki, kjer kosijo le enkrat letno. Na njih uspevajo številne vrste kukavičevk. Tod živita dve evropsko pomembni vrsti metuljev, in sicer travniški postavnež iz družine pisančkov in črtasti medvedek, ki v visokem poletju pogosto poseda na konjski grivi ob obronkih gozdov. V bukovem gozdu lahko naletimo na hrošča alpskega kozlička z dolgimi tipalnicami, ob kakšnem vodotoku ali v bolj vlažnem



Vrh Kuma v sončnem zahodu FOTO: BORIS SKALIN

KRALJESTVO BELIH KRONIC POD KUMOM

Obiščite Kum v zgodnji pomladi, marca ali aprila, in nežna lepota belih cvetov kronic vas bo prevzela. Vrh je travnat in na njem ni ne kronic ne zvončkov, toda kronice vas bodo spremljale skoraj od Lontovža do konca gozda pod vrhom. Na južnem pobočju pa se vam bodo v Vidancah priključili mali zvončki in vas tudi spremljali skoraj do vrha. Ko v nižinah ob rekah že zdavnaj odcvetijo, se po južnem pobočju Kuma šele razcvetijo. Na severnem pobočju jih ni, tu gospodarijo kronice. So pa mali zvončki na južnem pobočju Kuma krepke rasti in skoraj tako veliki kot kronice. Kako tudi ne, saj je v vlažni in debeli humusni podlagi prav gotovo dovolj hranil zanje. Ponekod se rastišči obeh vrst tudi stikata. Obe vrsti zvončkov spadata med geofite, to je rastline s podzemno čebulico, ki zacvetijo še pred olistanjem bukve, ki je tukaj najštevilčnejša drevesna vrsta. Pred desetletji so na tem področju precej sadili smreke. V nižjih legah na sušnih karbonatnih pobočjih že propadajo, saj s svojimi plitkimi koreninami ne morejo kljubovati sušnim obdobjem. Takšne oslabele smreke pa kaj rad dodatno napade še smrekov lubadar. Kronice pod temnimi krošnjami smrek ne morejo uspevati, pod avtohtonimi bukvami pa se ni bati za njihov obstoj.

Tod se razprostira res pravo kraljestvo belih kronic, saj je njihovo rastišče pod Kumom eno izmed večjih v Sloveniji. Pa se tega zavedamo, znamo ceniti te nežne bele cvetke? Ali sploh vemo, da kronice in zvončki po Uredbi o zavarovanih prostoživečih ra-

stlinskih vrstah sodijo med zavarovane rastline? Prepovedano jih je izkopavati, prenašati z naravnih rastišč, pobirati njihovo seme. Naberemo jih lahko le v manjši šopek, toliko, da jih lahko držimo v roki med palcem in kazalcem.

Trboveljski dijak je pripovedoval, da ga je na dijaški izmenjavi gostiteljska družina iz Scheinfelda (Nemčija) ponosno peljala na rastišče zanje prav posebne rastline. Slovenski fant je bil kar malo presenečen, ko je zagledal manjše rastišče kronic, ki jih je že dobro poznal iz domačega Zasavja.

Cvetočim kronicam in zvončkom se spomladi kaj kmalu pridružio še drugi geofiti: dvolistna morska čebulica, rumena pasja čebulica, polžarka, čvrsti in votli petelinček, čemaž. Ko kronice že skoraj prekoračijo svoj vrh razcveta, se razbohotijo belo in rožnato cvetoči votli petelinčki, ki zrak napolnijo s prijetnim sladkobnim vonjem. Za votlimi petelinčki pa se pojavi čemaž in v zraku prevlada vonj po blagem česnu. Vsi njegovi deli so užitni, toda ne smemo ga zamenjati s strupenimi listi šmarnice. Če list šmarnice pomanemo med prsti, ne zaznamo skoraj nobenega vonja. Če pa pomanemo list čemaža, nas vonj po česnu kar popelje v kuhinjo. Čemaž zacveti v maju, junija pa vsi njegovi nadzemni deli že porumenijo in odmrejo. V zemlji v obliki čebulice, tako kot kronice, pričaka naslednjo pomlad.

Vlasta Medvešek Crnkovič



Pomlad pod Kumom FOTO: VLASTA MEDVEŠEK CRNKOVIČ



Kum v zahajajočem soncu FOTO: JANEZ VENC



Tudi lilije pogosto krasijo kumske travnike FOTO: BORIS SKALIN

gozdu pa na močvirskega krešiča. Evropsko pomembna vrsta, ki se pojavlja tod, je netopir mali podkovnjak, ki ga redkeje srečamo, saj živi nam bolj odmaknjeno nočno življenje. Po skalnih pobočjih in pečinah pa gnezdi sokol selec.

Pod kamni v višje ležečih bukovih gozdovih živi droben hrošč, ki nosi ime prav po Kumu – kumski jamski brzec oz. kumski jamski brezokec. Velik je komaj 7 milimetrov, je svetlo rjave barve in ima zakrnele oči, ker živi v temi. Ker ta vrsta živi samo na območju Kumljanskega, pravimo, da je endemična. Med rastlinami pa je endemična opojna zlatica, ki se pojavlja samo v Zasavju in jo prepoznamo po velikem ščitastem listu. Tod uspeva po negojenih travnikih v Čimernem, Župi in v Matici ter na travnatih pobočjih Ruglovja.

Seveda kumljanski gozd premore tudi številno srnjad, lahko pa naletimo tudi na jelenjad, divje prašiče, muflone in v skalnatih predelih na gamse. Celo rjavi medved občasno hodi tod, zlasti poleti. ●

Informacije in kontakti:

Planinski dom na Kumu je odprt vsak dan, razen ob ponedeljkih, tel. 03 56 26 219.

Vse informacije o Kumu lahko preberete na spletni strani PD Kum: <http://pd-kum.si/>

Z nami na pot

Visokogorsko smučanje po mogočnih ledenikih

Venček tritisočakov zahodno od Großvenedigerja

✍ in 📷 Bor Šumrada

Skupina Großvenedigerja je ena večjih in bolj znanih skupin v Visokih Turah (Hohe Tauern) in je poleg skupine Großglocknerja tudi najbolj obiskana. Tudi večini slovenskih gornikov sta v Visokih Turah najbolj poznana Großglockner in Großvenediger. Prvi zato, ker je pač najvišji vrh Avstrije, drugi pa zato, ker je glede na višino dokaj lahko dostopen in je predvsem v pomladanskih mesecih tudi zelo priljubljen turno-smučarski cilj. V Venedigerjevi skupini, ki na zahodu obrobja dolgo verigo Visokih Tur, ni izrazitih turističnih središč, kot je recimo Heiligenblut pod Großglocknerjem. Velja omeniti predvsem mestece Mauterndorf na vzhodu skupine, ki je kot glavno naselje tudi upravno središče narodnega parka Hohe Tauern za Vzhodno Tirolsko. Drugo večje mesto pa je St. Jakob na južnem obrobju skupine v dolini Defereggental. Čeprav bomo ob lepih dnevih na Großvenedigerju srečali množice ljudi, pa je celotno območje v primerjavi z ostalimi turistično dokaj nerazvito. Temu so botrovale predvsem globoke in ozke doline, ki so v preteklosti onemogočile širitev naselij. S tem pa se je zaviral tudi razvoj masovnega turizma.



Westliche Simonyspitze (desno) in Dreiherrnspitze (levo)



Po svežem snegu proti Rostocker Ecku (2749 m) FOTO: KSENIJA VOGRINC

Skupina Venedigerja je najbolj zaledenelo področje v Visokih Turah, saj je skoraj petina približno 1250 kvadratnih kilometrov prekrita z ledeniki. Če gledamo Großvenediger od daleč, se nam kaže kot lepo oblikovana snežno-ledna piramida, obdana z ledeniki na vse strani.

PREGLED OBMOČJA

Zahodno od mogočnega Großvenedigerja (3674 m) je v glavnem grebenu, ki se vleče proti zahodu, prva visoka gora Großer Geiger (3360 m). Z njega je verjetno najlepši in najmogočnejši pogled na prvaka skupine, saj nam je njegova celotna zahodna stran kot na dlani. Z vrha Großer Geigerja se mogočni greben nadaljuje naprej proti zahodu in preko manj pomembne skupine štirih grebenskih vrhov Maurerkeeskopfa (3325 m) doseže dvoglavi vrh Simonyspitze (3488 m). Vrh ima dva glavna vrhova, zahodni (Westliche Simonyspitze) je 40 metrov višji od vzhodnega (Östliche Simonyspitze). Greben se z vrha Simonyspitze



nadaljuje na najvišji vrh najzahodnejšega dela Visokih Tur, na 3499 m visoki Dreiherrnspitze. Ime Vrh treh gospodov ima zgodovinski pomen, saj je bila v srednjem veku tukaj meja med tremi fevdii; tirolskim, goriškim in salzburškim. Zdaj je na vrhu meja med tremi deželami: Salzburgom, Vzhodno Tirolsko in italijansko Južno Tirolsko. V nadaljevanju se greben dvigne še na mogočni in lepo oblikovani Rötspitze (3495 m). To je glavni venček tritisočakov.

Z glavnih vrhov se odcepi še nekaj pomembnih grebenov, ki jih ločujejo dolge doline. Velja omeniti greben, ki se z vrha Großer Geigerja vleče proti jugu in se preko redko obiskanega Großer Happa (3350 m) spusti na sedlo Türmljoch (2790 m), omogoča pa lahek prehod iz doline Maurertal v dolino Dorfertal pod Großsvenedigerjem. Obe dolini ločuje greben, ki se postopoma spusti v dolino Virgental, ki poteka v smeri zahod-vzhod in se na vzhodu odcepi od glavne doline Tauerntal. Drugi pomembnejši greben se od glavnega grebena odcepi najprej



Na grebenu pod vrhom Simonyspitze



Vzpon na sedlo Reggentörl od kočice Essener-Rostocker Hütte, levo vrh Malhalm Spitze (3373 m) FOTO: NEJA MALIS

prav tako proti jugu z zahodnega vrha Simonyspitze in se preko dvoglavega vrha Gubachspitze (3392 m) spusti na sedlo Reggentörl (3056 m), ki je povezava doline Maurertal na vzhodu ter doline Umbaltal na zahodu. Greben se nato zadnjič dvigne na vrhove Malhalm Spitze (3373 m) in kasneje že v smeri vzhoda na vrh Quirl (3251 m), preden se strmo spusti na konec doline Virgental. Ker so te doline zelo dolge, nobenega visokega vrha ne vidimo prav iz njih, ampak se nam postopoma odkrivajo šele višje, ko pridobimo višino in premagamo kar spoštljive razdalje.

OBSEŽNI LEDENIKI

Na severni strani glavnega grebena se razprostirajo tudi dolge doline, ki jih pod vrhovi zaključujejo dolgi ledeniki. Omeniti velja predvsem Krimmler Achantal pod vznožjem Dreiherrnspitze in Simonyspitze ter Obersulzbachtal pod vznožjem Großer Geigerja ter Großvenedigerja. Ta del, če izzamemo vzpon na Großvenediger s severa, ima zelo malo obiska zaradi težke dostopnosti in sten, ki branijo dostope do vrhov.



Rostocker Eck (2749 m)



Essener-Rostocker Hütte



Ledeniške razpoke na ledeniku Maurerkees

Alpinistično je plezalcem še najbolj pri srcu 500 metrov visoka severna stena Dreiherrnspitze nad ledenikom Krimmler Kees. Voda, ki odteka iz tega ledenika, je pri kraju Krimml oblikovala mogočne Krimmlske slapove, ki so s skupno višino skoraj 400 metrov eni najvišjih v Evropi. Ledenik Krimmler Kees se vleče pod grebenom vse tja proti Großer Geigerju, kjer se preimenuje v Obersulzbachkees; ta se razteza dalje proti vzhodu na severni strani Großvenedigerja.

Tudi južna pobočja so obdana z mogočnimi ledeniki, od katerih je največji močno razpokani Umbalkees na južni strani Dreiherrnspitze, ki se razprostira tudi vzhodno do obeh vrhov Simonyspitze. Nadaljuje se v zelo dolgo dolino Umbaltal in napaja potok Isel, ki je v spodnjem delu priljubljena turistična točka. Tu se Isel prebija skozi ozko sotesko, prekinjeno z globokimi tolmini ter številnimi kaskadami in slapovi, imenovanimi Umbalski slapovi (Umbalfälle), ki so svojevrstna naravna znamenitost. Simonyspitze ima na jugovzhodni strani še ledenik Simonykees. Ta se proti vzhodu nadaljuje v obsežni ledenik



Zgornji del doline Maurertal



IZ DOLINE V DOLINO

Za tiste ljubitelje turnega smučanja, ki imajo radi popotovanja na smučeh, se kot zelo dobra tovrstna opcija ponuja prečnje treh dolin, kar je prvostveno doživetje v osrčju tritisočakov. Za celotni krog bi potrebovali dva dneva, z vmesnim spanjem v koči Essener-Rostocker Hütte (2208 m). Začnemo v vasi Ströden (1403 m) in se najprej po cesti odpravimo v dolgo dolino Umbaltal, nato se položno in počasi vzpenjamo skozi dolino s številnimi planinami ter mimo koče Clarahütte (2038 m). Na višini približno 2500 m stopimo na ledenik Umbalkees in se vzpenjamo v smeri sedla Reggentörl (3056 m). Sledi spust do koče Essener-Rostocker Hütte, kjer prespimo. Tukaj lahko po želji preživimo kakšen dan in se vzhodno na kak tritisočak. Nadaljevanje poteka proti vzhodu, in sicer na sedlo Türmljoch (2790 m), kjer se odpre pogled na Großvenediger. Sledi spust do koče Johannishütte (2121 m); od tod se lahko odpravimo še na Großvenediger, sicer pa se spustimo po dolini Dorfertal do izhodišča.

Maurerkees, ki pod vrhovi Maurerkeeskopf, Großer Geiger in Großer Happ zaključuje dolino Maurertal.

Ledeniki se na južni strani začnejo nekako na višini 2700 metrov. Za te obsežne ledenike so značilne izredna razpokanost, razbitost in težka prehodnost. Njihova edina šibka točka je zima, saj so takrat ob obilnih snežnih padavinah razpoke praviloma zalite in je verjetnost padca vanje manjša. Vsekakor pa je potrebna ustrezna oprema za prečenje in vzpenjanje po ledenikih. Opozoriti velja tudi na meglo, ki lahko v tem območju prijetno turo hitro spremeni v resno in nevarno pustolovščino, ker so ledeniki obsežni. Uporaba GPS je zato priporočljiva.

KJE, KDAJ, KAKO

To območje je najbolj priljubljeno predvsem v času turnega smučanja in glavna sezona je nekje od konca februarja do konca maja. Največ obiska je zato ravno v sredini sezone, torej aprila. V tem obdobju so ledeniške razpoke ponavadi še lepo prekrte z dovolj debelo snežno odejo, tako da je smučanje bolj varno in uživaško. Vsaj na začetku sezone se lahko pripeljemo s smučmi vse do avta, saj nam to omogočajo ostanki plazov po dolini in visoka lega. V poletni sezoni bomo tu redko srečali ljudi, tudi vzponi so napornejši, saj moramo vse do začetka ledenikov premagati težje prehodne morene, sami ledeniki pa zahtevajo kar nekaj iznajdljivosti in ustrezne izkušnje pri iskanju najboljših prehodov v labirintu razpok.

Opisane ture sem zastavil tako, da sem za izhodišče in bazo izbral dobro oskrbovano in prijazno kočjo Essener-Rostocker Hütte (2208 m), ki leži na koncu doline Maurertal na poti do prehoda Maurertörl (3104 m), preko katerega pridemo na salzburško stran. Prva kočja je bila tukaj zgrajena že leta 1912. Leta 1966 so jo razširili, kasneje pa je bila večkrat obnovljena. Ob koncih tedna je deležna precejšnega obiska planincev, ki

se do nje vzpenjo po dolini Maurertal, le redki pa nadaljujejo vzpone na vrhove. Pozimi, v času turne smuke je ležišče v koči dobro rezervirati, saj je ponavadi ob koncih tedna precej zasedena. Oskrbovana je s tovorno žičnico, kar se pozna v udobju in ponudbi. Ker je izbor tur nad kočjo pester, si je treba za obisk predela rezervirati podaljšan vikend, nekako štiri dni.

Glede na razmere in na vreme se potem sproti odločimo za cilje. Verjetno si bomo za prvi dan po dostopu do kočje izbrali hišni vrh Rostocker Eck (2749 m), kar je lepo izvedljivo v enem dnevu. Ture na tritisočake Simonyspitze, Großer Geiger in ostale so vse izvedljive v enem dnevu z izhodiščem v koči. Prav tako nam bo po vzponu in smučanju ostal čas za popoldansko sončenje pred kočjo in nabiranje moči za naslednjo turo. V dodatku so opisane štiri najpomembnejše ture, drugače pa je v okolici še veliko tritisočakov, ki v ugodnih razmerah predstavljajo prvovrstne cilje. Veliko informacij o razmerah in vzponih lahko dobimo v koči, najbolje pa je imeti turnosmučarsko karto, kjer so vrisani vsi pomembnejši in privlačni cilji.

Izhodišče za vse ture je konec doline Virgental, in sicer vasica Ströden (1403 m), kjer parkiramo. Tu smo na začetku doline Maurertal, ki se dviga proti severu; po njej bomo v dveh urah in pol dosegli kočjo Essener-Rostocker Hütte. Po dolini se bomo od parkirišča najprej povzpeli po cesti mimo gostilne do spodnje postaje tovarne žičnice. Od tam vodi pot mimo pastirskih koč ves čas ob potoku. Kmalu zagledamo našo kočjo na grebenu na levi, kamor se vzpnemo, potem ko se dolina malce položi. Vodnikov za to območje je kar dosti, vendar v glavnem samo v nemščini. Najbolje je pobrskati po internetu in najti primerno literaturo. Najboljši in najpreglednejši zemljevid je Alpenvereinskarte, Venediger groupe, 36, Skirouten, ki je prav tako dostopen preko interneta, verjetno pa se ga da kupiti tudi v knjigarnah v dolinah. ◻



Soteska v dolini Maurertal

Informacije

Dostop: Skozi karavanški predor in po avtocesti se peljemo mimo Beljaka do Spittala, kjer zapustimo avtocesto in zavijemo levo ter po lepi magistralni cesti nadaljujemo ob Dravi do Lienza. Od tod se proti severozahodu zapeljemo do kraja Matrei, kjer zavijemo levo v dolino Virgental in čisto do njenega konca do vasiče Ströden (1403 m).

Planinske kočje: Glavna postojanka za naše ture je seveda kočja Essener-Rostocker Hütte (2208 m), ki je oskrbovana skozi vse leto in ima tudi svojo internetno stran: www.essener-rostockerhuette.at. Blizu sta tudi kočji Johannishütte (2121 m) v dolini Dorfertal in Clarahütte (2038 m) v dolini Umbaltal. Velja omeniti še bivak Kleine Philipp-Reuter Hütte (2677 m) na vzhodni strani Rötspitze nad dolino Umbaltal.

Literatura:

Tomaž Vrhovec, Najvišji vrhovi v Alpah, PZS, 2005.

Andrej Mašera, Čudovite Alpe, PZS, 2006.

Wolfgang Pusch, Hohe Tauern, Glockner, Venediger und Goldberggruppe, Rother Skitourenführer, 2008.

Obstaja še veliko drugih vodnikov v tujih jezikih.

Zemljevida:

Venedigergruppe, 36, Skirouten, Alpenvereinskarte, 1 : 25.000.

Venedigergruppe, 36, Wegmarkierung, Alpenvereinskarte, 1 : 25.000.



Kum s svojimi 1220 m gospodari proti jugu nad dolenskimi vinorodnimi griči, njegova severna pobočja pa se strmo dvigajo nad reko Savo in zapirajo pogled proti trem zasavskim dolinam, zagorski, trboveljski in hrastniški. Prav gotovo je eden izmed najzanimivejših in spokojnih vzponov na Kum iz Trbovelj preko Čebulove doline. Na poboč-

jih te doline in še visoko pod vrhom Kuma samoniklo uspeva čebuli sorodni čemaž, ki sodi v rod lukov. Ko odcvetijo kronice, se čemaž prav razbohota, maja zacveti, junija pa že porumeni in zaključijo svoje nadzemno pojavljanje do naslednje pomladi. Mogoče pa ima dolina takšno ime prav zaradi značilnega vonja po čemažu.

Zahtevnost: Precej dolga, vendar nezahtevna pot. Pozimi nekaj težjih mest na strmejših delih, predvsem zaradi zametov in ledu.

Oprema: Običajna planinska oprema za sredogorje, v zimskih razmerah dereze.

Nadmorska višina: 1220 m

WGS84: 46,087998, 15,072317

Višina izhodišča: 210 m

WGS84: 46,126565, 15,03672666

Višinska razlika: 1010 m

Izhodišče: Železniška postaja Trbovlje (z vlakom) ali po cesti ob Savi – most čez Savo, odcep proti Dobovcu in Kumu na desnem bregu Save. Parkiramo na železniški postaji.

Koča: Planinski dom na Kumu, 1211 m (ob ponedeljkih zaprt), telefon: 03 56 24 219, upravljavec: PD Kum Trbovlje, oskrbnik: Bogdan Dokmanović

Časi: Trbovlje–Čebulova dolina–Kum 3.30–4 ure

Kum–Dobovec–Trbovlje 2 uri
Skupaj 5.30–6 ur

Sezona: Pot je primerna v vseh letnih časih. V snegu velja previdnost pri hoji po planinskih stezah, predvsem na strmih odsekih.

Vodnik: Pergar: Vodnik po Posavskem hribovju, PZS, 2004.

Zemljevid: Posavsko hribovje – zahodni del, 1 : 50.000, PZS.



V Dolu – planinec zapušča Čebulovo dolino. Pred njim je še spust do reke Save. V ozadju Čemšeniška planina. FOTO: MAJDA ZUPAN



Če se odločimo za to pot, bomo spoznali Kumljansko v vsej njegovi hribovitosti. Dvigovali in spuščali se bomo po nemarkiranih stezah in poteh, kar dolgo hodilo naravnost po redko naseljenem pobočju Gorenje vasi pod

Kozlovo goro, potem pa se bomo priključili markiranim planinskim potem, ki nas bodo privedle do vrha Kuma. Lahko pa si za najvišjo točko vzpona izberemo tudi Kozlovo goro (1027 m).

Zahtevnost: Precej dolga, vendar nezahtevna pot. Ker ni markacij, je orientacija zahtevna. Pozimi, zlasti v snegu, jo odsvetujemo zaradi spodnjega nemarkiranega dela, kjer je v zimskih razmerah težje najti pravo pot.

Oprema: Običajna planinska oprema za sredogorje, v zimskih razmerah dereze.

Nadmorska višina: 1220 m

WGS84: 46,087998, 15,072317

Višina izhodišča: 220 m

WGS84: 46,11082, 15,00872833

Višinska razlika: 1000 m

Izhodišče: Železniška postaja Zagorje ob Savi (z vlakom) ali po cesti ob Savi: Zagorje ob Savi–Trbovlje, za odcepom proti Šklendrovcu in Podkumu ter opornim zidom ob cesti. Parkiramo v Prusniku pred zapornico.

Koča: Planinski dom na Kumu, 1211 m (ob ponedeljkih zaprt), telefon: 03 56 24 219, upravljavec: PD Kum Trbovlje, oskrbnik: Bogdan Dokmanović

Časi: Prusnik–Mali Kum–Kum 5 ur
Prusnik–Počivalnice–Kum 5 ur
Prusnik–Počivalnice–Kozlova gora 4.30 ure
Skupaj 7–8 ur

Sezona: Pot je primerna v kopnem obdobju, v zimskem jo odsvetujemo (v spodnjem in osrednjem delu ni markacij).

Vodnik: Pergar: Vodnik po Posavskem hribovju, PZS, 2004.

Zemljevid: Posavsko hribovje – zahodni del, 1 : 50.000, PZS.



Idila na južnih pobočjih Kuma FOTO: MARJETA BRICL

Opis: Od železniške postaje Zagorje ob Savi se odpravimo preko mostu na desni breg Save in ob cesti proti Trbovljam mimo odcepa za Podkum, parkirišča tovornjakov in opornega zidu ob cesti. Za tem vzremo odcep desno, zapornico in oznake planinske poti na Kum preko Završja. Sledimo markacijam do ruševin hleva, ki je nekoč pripadal graščini Potjorek.

Markacije vodijo levo po cesti strmo v hrib, mi pa gremo naravnost ob potoku v gozd. Steze spodaj skoraj ni več, zato moramo malo tudi po svoje. Sledi kmalu zavijejo desno od potoka in nas pripeljejo do zaraščajočega se travnika Na Jezu. Nad njim spet krenemo po ostankih steze ali po svoje po gozdu navzgor. Nekoliko višje končno ujamemo bolje ohranjeno pot, katere vijugam potem



Opis: Od železniške postaje Trbovlje se odpravimo preko mostu na desni breg Save in po cesti proti Dobovcu. Kmalu zavijemo desno navkreber po stezi proti Čebulovi dolini in Kumu. Strmo se vzpenjamo po listnatem gozdu, nekoliko nad stezo pa se vzdigujejo karbonska ostenja. Nad gozdom se pred nami odpre lepo obdelan svet s travniki in njivami. To je začetek Čebulove doline, ki se imenuje V Dolu. Od tod pa vse do Počivalnic in še vzhodno proti cerkvi sv. Mihaela se širi vas Završje. Nadaljujemo po ozki travnati dolini. Nad kmetijo Garmuš se z desne priključi planinska pot iz Zagorja. Na desni se nad dolino dviguje Kozlova gora (1027 m), na levi Vodena peč (1070 m) in Lontovž. Zatrepe doline nosi ime Počivalnice ali tudi Pri križu. Levo poteka gozdna pot proti Lontovžu, desno proti Gorenji vasi, proti Kumu pa je v hrib treba slediti markacijam ob stezi. Do vrha Kuma je še slabo uro. Pot je sprva nekoliko težja zaradi ostrega kamenja. Višje se na našo pot priključi steza iz Lontovža oziroma iz Trbovelj preko Dobovca.

Skozi mešan gozd se vzpenjamo proti vrhu. Za trenutek se priključimo cesti Trbovlje–Kum, še kratek vzpon po travniku in na vrhu smo.

Sestop: Vračamo se po markacijah, ki vodijo proti Trbovljam. Do doline je speljana skoraj v celoti asfaltirana cesta, ki se ji žal lahko le delno ognemo. Spust začnemo po poti vzpona. Le nekaj metrov naprej od poti v Čebulovo dolino stoji smerokaz za Lontovž. Po gozdni stezi se v slabe pol ure spustimo do planine v Dolu, bolj znane kot smučišče Lontovž. Od tod nadaljujemo po travniški stezi, nato dober kilometer ali dva po asfaltu in nad vasjo Dobovec zopet skrenemo desno na gozdno pot, ki nas pripelje na glavno križišče v vasi. Tu si oglejte staro živinsko tehtnico, ki so jo na ogled postavili tamkajšnji turistični delavci. Z Dobovca do doline nas čaka 5 km neusmiljenega asfalta, pogled pa nam pritegne »ponos moderne dobe«, v Evropi najvišji, 360 m visoki elektrarniški dimnik. Ko prispemo do podnožja, smo na izhodišču poti.



planinskiVESTNIK · APRIL 2010

Kum, 1220 m, iz Prusnika preko Planine, Laz, Gorenje vasi in Počivalnic

SLO

Vlasta Medvešek Crnkovič



sledimo do sedla v grebenu Krvava peč–Planina. Odprejo se pogledi na južno stran.

Na drugi strani sedla sledimo dobri stezi pod Planino po slikovitem, poraščinem pobočju, kjer lahko spoznamo habitat rdečega bora na dolomitni podlagi. Področje je prisojno, rastlinstvo toploljubno, dišeči volčin cveti tod konec aprila in v začetku maja. Pol ure hoje od sedla stopimo na cesto v zaselku Zgornji Šklendrovec. Po makadamu se nekoliko spustimo do zaselka Laze. Tu se naša cesta spet obrne v hrib, gremo mimo vodnega zajetja do odcepa, kjer je razpelo. Levo vodi cesta v Završje, mi pa krenemo desno proti Gorenji vasi. Po ozki cesti oz. poti hodimo naravnost kakšno uro mimo posameznih kmetij po t. i. sončni strani Kumljanske. Tu je kar nekaj zapuščenih gospodarskih poslopj. Postopoma naša cesta vse bolj prehaja v kolovoz, nekoliko se celo spustimo. Čez čas lahko na nasprotnem hribu vidimo razkošno cerkev sv. Jurija v Podkumu. Ko se že precej približamo zaselku Mali Kum, med dvema kozolcema zavijemo levo in se dvignemo do zaselka pod gozdom. Tam si lahko pri hiši Gorenja vas 7 ogledamo zbirko kmečkega orodja. Iz vasi gremo po cesti desno približno

dvesto metrov do razcepa. Od tod je več možnosti. Lahko gremo naprej po cesti do Malega Kuma in od tam sledimo markacijam, ki nas po slabi uri pripeljejo na vrh Kuma. Lahko pa na razcepu zavijemo levo, se po strmi, slabi cesti dvignemo do Počivalnic in se tam priključimo markirani poti na Kum preko Čebulove doline. Od Počivalnic do vrha Kuma imamo še dobro uro. S Počivalnic jo lahko mahujemo tudi levo na vrh Kozlove gore. Pot nas vodi v gozd, je nemarkirana, v gozdu občasno preide v stezo. Čez kakšne pol ure smo na vrhu Kozlove gore (1027 m), ki pa ni razgledna. Z vrha nadaljujemo po vršnem slemenu proti severu in se lahko ustavimo v zaselku Kozlova Gora, kjer sta dve domačiji. S Kozlove gore gremo po cesti v Čebulovo



dolino in se tam priključimo markirani poti s Kuma. Če sledimo markacijam levo proti Zagorju, nas pot pripelje na izhodišče v Prusnik. Lahko pa sledimo markacijam tudi bolj naravnost proti Trbovljam, kjer bomo sestopili pred trboveljskim mostom. V obeh primerih bomo spodnje pobočje proti Savi prehodili po markiranih

planinskih stezah. Steza proti Trbovljam je nekoliko bolj obljudena kot tista proti Zagorju. Po opisanih dveh markiranih poteh seveda lahko sestopimo tudi z vrha Kuma.



Pohodniki se najpogosteje vzpenjajo na Kum po cesti, ki pelje na vrh preko Dobovca, ali pa po najkrajši poti iz Podkuma. Pohodnik, ki si zaželi samote, pa se prav gotovo nameni na Kum po Škratovi dolini. Pravzaprav ne vemo, od kot izvira ime te skrivnostne doline. Ko greste mimo razvaline nekdanjega gočnega poslopja, morebiti opazite, da na vratih še visijo stara delovna oblačila in orodje, kot da ga je nekdo ravnokar obesil tja in se bo kmalu vrnil

ponj. Mogoče je bil škrt. Proti vrhu doline se širi log velikega jesena in pod neolistanimi krošnjami zgodaj spomladi, včasih že februarja, vzcveti na tisoče kronic. Kar ves mesec prej zacvetijo kot pa tiste prav pod Kumom. Ta pot je zaradi odmaknjenosti ali pa morda zaradi škratov, ki se poskrijejo pred pohodnikom, manj obljudena, a zaradi žuborečega potoka in temnega gozda zelo slikovita.



Ročna žičnica »cicka« nas popelje preko Save
FOTO: VLASTA MEDVESEK CRNKOVIČ

Zahtevnost: Precej dolga, vendar nezahtevna pot. Pozimi nekaj težjih mest, predvsem zaradi zametov in ledu.

Oprema: Običajna planinska oprema za sredogorje, v zimskih razmerah dereze.

Nadmorska višina: 1220 m

WGS84: 46,087998, 15,072317

Višina izhodišča: 200 m

WGS84: 46,085355, 15,17101

Višinska razlika: 1020 m

Izhodišče: Železniška postaja Zidani most (z vlakom) ali po cesti ob Savi, ki vodi iz Hrastnika proti Zidanemu Mostu. Parkiramo na železniški postaji v Zidanem Mostu. Lahko pa do izhodišča pridemo tudi po desni strani reke iz Hrastnika (3.30 ure) ali iz Radeč (1.30 ure) oz. se do sem kar pripeljemo po »kranjski« strani. Ta pot je ozka in

namenjena bolj kolesarjem in tamkajšnjim redkim prebivalcem, zato je posebej ne priporočamo.

Koča: Planinski dom na Kumu, 1211 m (ob ponedeljkih zaprt), telefon: 03 56 24 219, upravljavec: PD Kum Trbovlje, oskrbnik: Bogdan Dokmanović

Časi: Zidani Most–Škratova dolina–Kum 3.30–4 ure

Kum–Škratova dolina–Zidani Most 3 ure

Skupaj 6.30–7 ur

Sezona: Pot je primerna v vseh letnih

časih. V snegu velja previdnost.

Vodnik: Pergar: Vodnik po Posavskem hribovju, PZS, 2004.

Zemljevid: Posavsko hribovje – zahodni del, 1 : 50.000, PZS.

Nebeška gora, 958 m



Nebeška gora je najvišji vrh občine Radeče. Leži na južni strani kumskega masiva nad vasico Čimerno (805 m, 36 prebivalcev). Osrednji vaški objekt je cerkev sv. Trojice iz 12. ali 13. stoletja. Sestavljajo jo vhodna lopa, pravokotna ladja in nekoliko ožji, a enako visok triosminsko zaključeni prezbiterij, ki mu je na južni strani prizidan zvonik. Zunanost cerkve je preprosta, nečlenjena, s polkrožno zaključenimi okni. Ladja in prezbiterij sta bila na novo obokana v drugi polovici 19. stoletja, vidne so še sledi starejšega oboka. V severni steni ladje in na slavaloku so ostanki fresk, ki

so nastale v prvi polovici 16. stoletja, neke med leti 1520 in 1530. Glavni oltar je iz 19. stoletja, izdelan v baročnem slogu. Tudi cerkev je bila v celoti povišana in na novo obokana leta 1862.

Nebeška gora nudi lep razgled proti jugovzhodu po dolini Sopote in Save ter proti Gorjancem.

Nanjo vodi markirana planinska pot, na vrhu pa smo postavili lesen zvonik z zvonom želja, na katerega je moč pozvoniti. Obisk Nebeške gore je primeren za prijeten, nezahteven družinski izlet iz Čimerne ali za daljši pohod z izhodišča v Zagradu.

Zahtevnost: Nezahtevna markirana pot.

Oprema: Običajna pohodniška oprema.

Nadmorska višina: 958 m

WGS84: 46,082867, 15,106553

Višina izhodišča Zagrad: 280 m;

WGS84: 46,070979, 15,108254

Višinska razlika: 678 m

Višina izhodišča Čimerno: 805 m;

WGS84: 46,082854, 15,119473

Višinska razlika: 153 m

Časi hoje: Zagrad–Čimerno 1.30 ure

Čimerno–Nebeška gora 30 minut

Sezona: Pot je primerna v vseh letnih časih.

Vodnik: Pergar: Vodnik po Posavskem hribovju, PZS, 2004.

Zemljevid: Posavsko hribovje – zahodni del, 1 : 50.000, PZS.

Dostopi: Na Čimerno je možno priti z avtomobilom ali peš iz Zagrada v dolini Sopote.

Z avtomobilom se peljemo iz centra Radeč proti Jagnjenici in po 2,6 km zavijemo desno za Čimerno. Po ok. 10 km dolgi, vijugasti cesti prispemo na Čimerno.

Druga možnost je, da se peljemo iz Trbovelj proti Kumu in na Dobovcu zavijemo levo proti Čimerne in Radečam.



Idilična vasica Čimerno, zadaj levo Nebeška gora
FOTO: JOŽE SUŠTERSIC



Opis: Z železniške postaje se odpravimo 1 km po cesti proti Hrastniku do križišča ceste z železnico. Tu nas na obrežju pričaka presenečenje. Na desno stran reke se moramo prepepljati sami ali s pomočjo prijateljev z ročno žičnico, »cicko«. Zanimiva in uporabna pogruntavščina, varna ob normalni uporabi.

Nad izhodiščem je nekdam stala kmetija in žaga Trebežnik. Pot vodi ob potočku v ozko tesen med hribi, ki je zaradi hudournika ali posledic zime ponekod težje prehodna, ob dežju pa precej razmočena in zato tudi spolzka. Strmo se dviga vse do razvalin starega mlina, od tod dalje je lažja in položnejša. Vodi nas še mimo dveh razvalin, ki nemo pričata o nekdanjem življenju tod. Spomladi nas preseneti log z velikimi jeseni, kjer je v podraži vse polno cvetočih belih kronic. Ko pridemo iz gozda, gremo še malo po travniku do domačije Kovaček, kjer se Škratova dolina konča. Z leve pripelje cesta, ki vodi iz

Radeč mimo Jelovega in Čimernega proti Dobovcu. Po napornem vzpenjanju nas pri Kovačk pozdravi vedno prijazna lastnica Rezka, in če ga še ima na zalogi, bo prav gotovo ponudila bunkovec, kot v teh krajih imenujemo jabolčnik.

Po skoraj obveznem počitku nadaljujemo v pobočje Hudega hriba proti Ključevici in do kapelice na razpotju, imenovanem Vidence. Tu se z leve priključi pot s Podkuma. Pred nami je še zadnji strmi vzpon skozi bukov gozd in na vrhu smo.

Sestop: Vračamo se po isti poti na parkirišče v Zidanem Mostu. Če pa smo pod hrib prispeli z vlakom, si lahko za povratek izberemo pot proti Trbovljam skozi vas Dobovec ali pot,



ki pelje v Hrastnik. V obeh primerih je železniška postaja oddaljena le par minut, na drugi strani mosta. Skoraj polovica poti, ki vodi v Trbovlje, je asfaltna cesta, zato je planincem ljubša pešpot, ki vodi v Hrastnik čez Matico. Z vrh Kuma se spustimo po severnem pobočju ali po makadamski cesti do Lipčevih travnikov, kjer nas smerokaz

desno usmeri na gozdno pot, ki pelje vse do vasice Župa na severnem pobočju Kuma. Tu nas smerokazi usmerjajo proti Hrastniku, skozi naselje Matica se pot strmo spušča proti dolini Save, konča pa se pri cerkvi v Podkraju. Le še čez most krenemo in že smo na železniški postaji.

planinskiVESTNIK · APRIL 2010

Nebeška gora, 958 m



Opis poti iz Zagrada: Planincem najprijaznejša je markirana planinska pot, ki vodi iz Zagrada v dolini Sopote na Čimerno in Kum. Iz centra Radeč se peljemo 6,5 km proti Jagnjenici in naprej proti Sopoti. Pri znaku ob cesti zavijemo desno in po pribl. 100 m pustimo avto na manjšem parkirišču pod Klubom čarodej, kjer si lahko otroci ogledajo nekaj zanimivosti, starejši pa se odžejajo. Od tod vodi široka markirana pot na Čimerno. Iz gozda nas pripelje na planoto. Po nekaj minutah zagledamo pred seboj vas, levo od nje

pa se odpre pogled na Kum in Nebeško goro. Nadaljujemo mimo cerkvice Sv. Trojice proti Kumu in po 200 metrih zagledamo informacijsko tablo s skico krožne poti na Nebeško goro. Do vrha nas loči še slabe pol ure.

Sestop: Z vrha se ne vračamo po isti poti, temveč nadaljujemo po grebenu in krožna pot nas mimo domačije Hanžič in vsem poznane Rezike pripelje nazaj do izhodiščne table. Iz Čimerne v Zagrad se vrnemo po isti poti.



Kraljestvo belih kronic
FOTO: VLASTA MEDVEŠEK CRNKOVIČ



Dinara je najvišja gora Hrvaške in ena od najslikovitejših v Dalmaciji. Četudi se ne more pohvaliti s posebno višino – ne preseže niti 2000 metrov –, pa s svojo obliko in dolžino spada ned nazanimivejše na Hrvaškem. Njen zajetni masiv, ki je dolg dvajset, širok pa skoraj deset kilometrov, se dviguje kakor naravna meja med Dalmacijo in Bosno

ter kakor zid deli dva različna svetova: mediteranskega in celinskega. Vzponi na vrh zahtevajo dobro kondicijo, ker so dolgi, strmi in naporni. Da bi Dinara popularizirali, Hrvaška planinska zveza skupaj s planinskimi društvi iz Knina in mesteca Kijevo vsako leto organizira skupinski vzpon na vrh.

Zahtevnost: Pot ni zahtevna, je pa dolga. Za izlet si je najbolje vzeti dva dneva.

Oprema: Poleg običajne planinske opreme je nujno vzeti s seboj dovolj vode, ker ob poti ni nobenih izvirov.

Nadmorska višina: 1831 m

WGS84: 44.062472, 16.382861

Višina izhodišča: 900 m

Izhodišče: Mesto Knin je največje naselje ob vzhodni Dinare in obenem glavno izhodišče za vzpone. Iz Knina moramo od ovinka na cesti Zagreb–Split pri vasi Kovačić (na obrobju Knina) peljati v smeri Grahova 1,5 km daleč do zaselka Jelića, tu pa desno po ozki cesti skozi zaselek Guge proti Dinari. Takoj za zadnjo hišo v Gugah zmanjka asfalta, naša cesta pa zavije desno čez mostiček. Sledi 18 km vzpona po široki makadamski cesti, mesto ma kar strmi in slabo vzdrževani, vse do Suvega polja (WGS84: 44,082152, 16,288183). Cesta je do Suvega polja in Markovega groba slaba, vendar prehodna za osebna vozila, naprej pa le za terenska. Od Gug do Suvega polja lahko tudi pešačimo ob markacijah, ki večkrat skrajšajo cestne ovinke, vendar gre za precej dolg in naporen dostop.

Koče: Na poti iz Knina je pomembno zatočišče planinska koča Brezovac (1050 m), ki je sicer planinsko naselje z ducatom vikendov. V planinski koči lahko prespi do 50 ljudi, ob njej je tudi cisterna z vodo. Za obisk Brezovca se je treba najaviti pri PD Dinara iz Knina (informacije: Perica Šimić, +385 91 89 13 506). Če bi šli na poti iz Glavaša, imamo na voljo planinski zavetišči Glavaš in Martinova košara (informacije: Nikola Gojević, +385 91 54 74 582).

Časi: Knin–Suvo polje 18 km (po cesti) Suvo polje–Brezovac 2 uri Brezovac–vrh Dinare 3 ure Vrh Dinare–Brezovac 4 ure ali vrh Dinare–Glavaš 5 ur Priporočljivo je izlet načrtovati tako, da prvi dan prispemo do Brezovca, drugi pa gremo na vrh in sestopimo nazaj do izhodišča.

Sezona: Od aprila do oktobra. Poleti je na Dinari izredno vroče, ker pot pelje po odprtem in neporaslem terenu.

Vodnik: Alan Čaplar, Planinarski vodič po Hrvaški, Meridijani in HPS, 2009.

Zemljevid: Dinara, 1 : 25.000, SMAND, Varaždin. Možno jo je kupiti tudi na Hrvaški planinski zvezi (hps@psavez.hr).

Jugozahodna stena Dinare – največja stena na Hrvaškem

FOTO: TOMISLAV MARKOVIĆ



Großer Geiger, 3360 m, z juga od kočice Essener-Rostocker Hütte

A

Venedigerjeva skupina, Visoke Ture



Großer Geiger ima s svojo vršno glavo obliko čudovite snežne piramide, obkrožene z obsežnimi ledeniki. Leži v glavnem grebenu Venedigerjeve skupine, takoj zahodno od Großvenedigerja. Na vrhu se nam odpira najlepši in naj-

mogočnejši razgled na Großvenediger ter na vse ostale velikane Visokih Tur. Pogled seže ob lepih dnevih vse tja do Dolomitov.

Zahtevnost: Tura poteka preko ledenika Maurerkees, ki je zelo razpokan, vendar so v spomladanski sezoni razpoke še večinoma prekrite s snegom. Dobro se je držati sledi predhodnikov. Za zadnji del vzpona je zaradi večje strmine priporočljiva uporaba derez in cepina, saj se opravi peš. V slabi vidljivosti in nevarnosti plazov se turisti raje odpovejmo.

Oprema: Običajna turnosmučarska oprema, popolna lavinska oprema in oprema za gibanje po ledenikih.

Nadmorska višina: 3360 m

WGS84: 47.093260, 12.308622

Višina izhodišča: 2208 m

WGS84: 47,017018, 12,319442

Višinska razlika: 1160 m

Izhodišče: Koča Essener-Rostocker Hütte (2208 m), ki je iz vasi Ströden (1403 m) skozi dolino Maurertal dosegljiva v dveh urah in pol.

Koča: Essener-Rostocker Hütte (2208 m), ki je oskrbovana skozi vse leto in ima tudi svojo internetno stran: www.essener-rostockerhuetten.at.

Časi: Koča Essener-Rostocker Hütte–Großer Geiger 3.30–4 ure

Spust 2 uri

Skupaj 5.30–6 ur

Sezona: Od februarja do maja.

Vodniki: Tomaž Vrhovec, Najvišji vrhovi v Alpah, PZS, 2005; Wolfgang Pusch, Hohe Tauern, Glockner, Venediger und Goldberggruppe, Rother Skitourführer, 2008; in še mnogi drugi v tujih jezikih.

Zemljevida: Venedigergruppe, 36, Skirouten, Alpenvereinskarte, 1 : 25.000; Venedigergruppe, 36, Wegmarkierung, Alpenvereinskarte, 1 : 25.000.

Großer Geiger nad ledenikom Maurerkees z vzpona na Simonyspitze

FOTO: BOR ŠUMRADA





Opis: Iz Suvega polja je dobro vidna impresivna jugozahodna stena Dinare, levo od nje pa slikoviti vrh Badanj, mimo katerega vodi pristopna pot na Brezovac. Markacije peljejo preko travnikov, kasneje pa po oskrbovalni cesti proti Brezovcu in po 1.30 ure dosežejo vznožje zelo zanimivega vrha Badnja (1281 m, vzpon 40 min). Nato gre pot 15 min po sredini doline, obide Badanj po levi strani in se po 20 min spusti v dolino Brezovac, na katere desnem robu je planinska koč.

Desno od koč v gozd vodijo markacije, ki peljejo proti vrhu Dinare. Po 20 min prispemo na rob travnika Duler, z nje pa na prostrane travnike po imenu Samar. Široka pot se dolgo vzpenja po Samaru, po 45 min prispemo do izravnave, kjer markacije zavijejo desno in navzgor ter pri tem zapustijo vozno pot. Ob strmih travnikih dosežemo prvi gozdčiček, kjer se nam z desne priključi še označena pot iz Mirkovičev. Hodimo po pretežno kamnitem terenu, po katerem se postopoma vzpnemo do mesta, s katerega ugledamo geodetski stolp na vrhu. Od tod vrh dosežemo v 10 min.



Sestop: Najbolje je uporabiti isto pot kot za vzpon.

planinskiVESTNIK · APRIL 2010

Großer Geiger, 3360 m, z juga od koč Essener-Rostocker Hütte

A

Bor Šumrada



Opis: Od koč gremo severno po široki dolini sprva skoraj po ravnem, kasneje pa se postopoma dvigamo po ledeniški moreni in se v zatrepu doline usmerimo rahlo proti levi, proti sedlu Maurertörl. Ko dosežemo steno desno od sedla, se nam priključi pot s severne, salzburske strani. Zdaj se vzpenjamo proti vzhodu preko ledenika Maurerkees proti vršni piramidi. Na sam vrh se vzpnemo po zahodnem grebenu, kjer pa bomo na koti 3280 m stopili s smuči in se do konca potrudili peš. Ob ugodnih razmerah je možen tudi direkten pristop preko jugozahodnega pobočja.

Spust: Smučamo po poti vzpona. V zgornjem, strmejšem delu bomo ob slabših snežnih razmerah sestopili peš. Po ledeniku se je najbolje držati sledi vzpona.





Dreiherrnspitze je ena najbolj zaželenih gora v Visokih Turah. Njene značilnosti so odročnost, nedostopnost in razpokani ledeniki, zato je samotna in dokaj redko obiskana. Zaradi izjemnega veličastja je vzpon nanjo ena lepših in prestižnejših tur v gorstvu. Vzpon na Dreiherrnspitze je zahteven

in dolg, zahteva dobro kondicijo ter izkušnje, tako smučarske kot v gibanju po ledenikih. Od koč Essener-Rostocker Hütte poteka preko sedla Reggentörl in se nadaljuje s prečanjem ledenika Umbalkees do jugozahodnega grebena, po katerem se vzpemo na vrh.

Zahtevnost: Tura poteka v ledenškem svetu preko ledenika Umbalkees, ki je zelo razpokan, tako da je ledeniška naveza obvezna. Dobro se je držati sledi predhodnikov. V slabih razmerah se zadnji del opravi peš. Zaradi razsežnosti ledenika je nujno potrebna dobra vidljivost.

Oprema: Običajna turnosmučarska oprema, popolna lavinska oprema in oprema za gibanje po ledenikih.

Nadmorska višina: 3499 m

WGS84: 47,069276, 12,240774

Višina izhodišča: 2208 m

WGS84: 47,017018, 12,319442

Višinska razlika: 1300 + 400 m

(spust na Umbalkees in vzpon nazaj na Reggentörl)

Izhodišče: Koča Essener-Rostocker Hütte (2208 m), ki je iz vasi Ströden (1403 m) skozi dolino Maurertal dosegljiva v dveh urah in pol.

Koča: Essener-Rostocker Hütte (2208 m), ki je oskrbovana skozi vse leto in ima tudi svojo internetno stran: www.essener-rostockerhuette.at.

Časi: Koča Essener-Rostocker Hütte–Reggentörl 2–2.30 ure
Reggentörl–Dreiherrnspitze 2.30 ure
Spust 3–4 ure (odvisno od smeri spusta)

Skupaj 8–9 ur

Sezona: Od marca do maja.

Vodniki: Tomaž Vrhovec, Najvišji vrhovi v Alpah, PZS, 2005; Wolfgang Pusch, Hohe Tauern, Glockner, Venediger und Golberggruppe, Rother Skitourenführer, 2008; in še mnogi drugi v tujih jezikih.

Zemljevida: Venedigergruppe, 36, Skirouten, Alpenvereinskarte, 1 : 25.000; Venedigergruppe, 36, Wegmarkierung, Alpenvereinskarte, 1 : 25.000.



Dreiherrnspitze z vrha Simonyspitze FOTO: BOR SUMRADA

Simonyspitze, 3488 m, od koč Essener-Rostocker Hütte



Oba vrhova Simonyspitze sta najvpodljujejša cilja nad kočjo. Gori kraljujeta nad mogočnimi ledeniki na vse strani, opisana pa sta pristopa na oba vrhova preko dveh ledenikov. Vrhova sta povezana z ozkim, ne pretežkim grebenom.

Spust po ledeniku Simonykees ponudi več kot 1000 višinskih metrov smuke direktno do kočje in je prvovrstno doživetje v divjem gorskem okolju, ki pa zahteva dobro vidljivost zaradi razpok.

Zahtevnost: Tura poteka v ledenškem svetu preko ledenika Umbalkees oziroma preko ledenika Simonykees, tako da sta ledeniška naveza in dobra vidljivost obvezni.

Oprema: Običajna turnosmučarska oprema, popolna lavinska oprema in oprema za gibanje po ledenikih.

Nadmorska višina:

3488 m (zahodni vrh)

WGS84: 47,072385, 12,259994

3448 m (vzhodni vrh)

WGS84: 47,0752, 12,267506

Višina izhodišča: 2208 m

WGS84: 47,017018, 12,319442

Višinska razlika: 1300 m

Izhodišče: Koča Essener-Rostocker Hütte (2208 m), ki je iz vasi Ströden (1403 m) skozi dolino Maurertal dosegljiva v dveh urah in pol.

Koča: Essener-Rostocker Hütte (2208 m), ki je oskrbovana skozi vse

leto in ima tudi svojo internetno stran: www.essener-rostockerhuette.at.

Časi: Koča Essener-Rostocker Hütte–Reggentörl–Westliche Simonyspitze 4.30 ure

Koča Essener-Rostocker Hütte–Reggentörl–Östliche Simonyspitze 4–4.30 ure

Spust 2–3 ure

Skupaj 6–7 ur

Sezona: Od marca do maja.

Vodniki: Tomaž Vrhovec, Najvišji vrhovi v Alpah, PZS, 2005; Wolfgang Pusch, Hohe Tauern, Glockner, Venediger und Goldberggruppe, Rother Skitourenführer, 2008; in še mnogi drugi v tujih jezikih.

Zemljevida: Venedigergruppe, 36, Skirouten, Alpenvereinskarte, 1 : 25.000; Venedigergruppe, 36, Wegmarkierung, Alpenvereinskarte, 1 : 25.000.



Östliche Simonyspitze in ledenik Maurerkees
FOTO: BOR SUMRADA



Opis: Od kočice se usmerimo zahodno proti sedlu Reggentörl (3056 m) po navadno dobro uhojeni smučini. Na sedlu prvič zagledamo svoj cilj. Zdaj nas čaka dolgo prečenje ledenika Umbalkees. Najprej se dvignemo do ledeniške kotanje (3150 m) pod vrhovoma Gubachspitze (3392 m), nato pa zavijemo proti zahodu, kjer je potrebna iznajdljivost pri iskanju najboljšega prehoda preko ledeniških razpok. Dosti lažje je, če že imamo sledi predhodnikov. Ko pridemo v vpadnico vrha, se po južnem pobočju in kasneje po jugozahodnem grebenu vzpnemo nanj.

Spust: Če se želimo izogniti sestopu po isti poti, priporočam nekoliko daljšo, vendar ob ugodnih razmerah smučarsko dosti ugodnejšo varianto s spustom proti jugozahodu po ledeniku Umbalkees do višine približno 2600 m, od koder se potem po ledeniškem kraku vzpnemo nazaj na sedlo Reggentörl. Sledi še spust nazaj do kočice.



planinskiVESTNIK · APRIL 2010

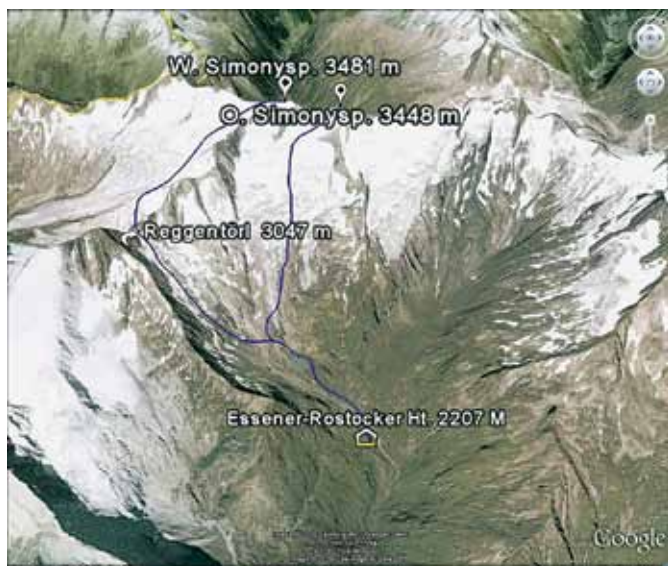
Simonyspitze, 3488 m, od kočice Essener-Rostocker Hütte



Opis: Westliche Simonyspitze: Od kočice se usmerimo zahodno proti sedlu Reggentörl (3056 m) po običajno dobro uhojeni smučini. Zdaj se usmerimo proti severu preko ledenika Umbalkees in se dvignemo do ledeniške kotanje (3150 m) pod vrhovoma Gubachspitzen (3392 m). Od tukaj gremo naravnost proti vrhu. Zadnji del opravimo peš po ozkem grebenu.

Östliche Simonyspitze: Od kočice se vzpnemo proti sedlu Reggentörl, vendar že prej prečimo desno po ledeniku Simonykees do vpadnice zahodnega vrha. Tukaj je možen tudi direkten pristop nanj. Za vzhodni vrh pa prečimo proti desni do jugozahodnega grebena, po katerem dosežemo vrh.

Spust: Najbolje je sestopiti po smeri vzpona.

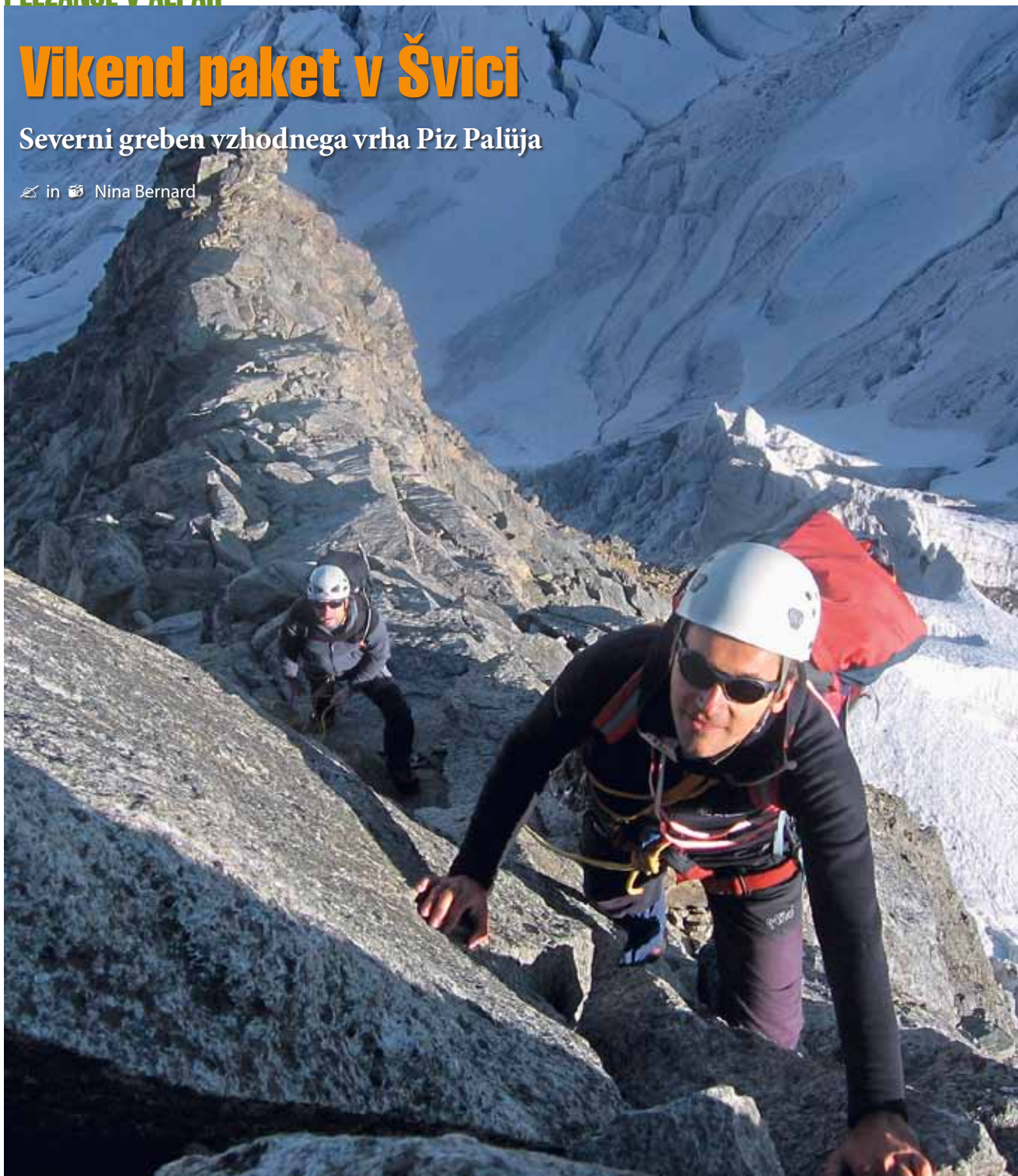


planinskiVESTNIK · APRIL 2010

Vikend paket v Švici

Severni greben vzhodnega vrha Piz Palüja

in Nina Bernard



V začetku smeri

Vsako leto znova se pojavlja ista zgodba. Pozimi sanjarim o skalnih smereh, sončnih plezališčih, severnih stenah, ki dajejo hlad v vročih dnevih, o toplih nočeh, ko napol odkrit spiš pod steno, o obveznem skoku v jezero po naporni turi. Poleti je podobno. Proti koncu sezone z mislimi že vijugam po pršiču, s cepinom udarjam po ledu in kujem plane za zimske mesece. Navdušenje se sicer poleže na prvi turi, saj zmrzovanje na sidrišču ali pa nohtanje v slapu ni prav prijetno, pa če imaš zimo še tako rad.

Že res, da bi se tisti kisli vikend še dalo plezati v kateri izmed južnih sten, ampak smo že morali biti naveličani vsega skalovja, ki smo ga preplezali čez poletje, da so nas Črtovi napol zimski načrti za vikend premamili. Pravzaprav se nam je zdel Piz Palü v vročini, ki konec avgusta še kar ni popustila,

prava eksotika. Nismo si znali najbolje predstavljati, kaj pravzaprav pričakovati na taki turi. V naših hribih si lahko pravi poznavalec smeri, razmer in potrebne opreme, ko se odpraviš na turo, kjer te čakajo ledenik, skala, led in sneg, pa se lahko zatakne že pri osnovah. Nevajeni granita in visokih hribov, vodniček pa je bil z opisom bolj skop, smo sprva previdno izbirali opremo, čeprav naj bi za smer veljalo, da ni tehnično zahtevna. Od viška glava ne boli, pravijo, zato smo si na koncu v nahrbtnik nametali večino ledne in skalne opreme.

Za začetek potovanja smo si izbrali soboto. Ko ima človek za pot na voljo ves dan, tudi potuje ves dan. Brez postanka v športni trgovini pri Benetkah seveda ni šlo, saj se vedno najde kakšna stvar, ki jo nujno potrebuješ. Tudi postanki na črpalkah so vedno prekratki za raznorazne potrebe, zato z njihovo dolžino nismo skoparili. Kar naenkrat je bilo že popoldne, ko nas je zaskrbelo, da gondola ponoči najverjetneje ne obratuje. Črtove prebavne motnje so bile še zadnja stvar, ki smo jo potrebovali, ko se nam je mudilo. Triurna hoja z vso kramo po razvlečeni poti je bila brez dvoma dovolj velika motivacija, da smo, sicer za las, ujeli zadnjo gondolo. Švicarskih hitrostnih predpisov nekako ne gre kršiti, smo pa švicarsko točnost premagali s hitrostjo pakiranja. V norišnici, ki je vladala tistih nekaj minut na parkirišču, nam je uspelo pobrati večino potrebne opreme. Kar lep dosežek glede na to, da vedno kaj pozabiš, pa tudi, če imaš za pakiranje na voljo celo uro. A smo-li se nismo mogli povsem izmakniti. Fanta sta ob visoki ceni prenočišča zelo hitro obžalovala, da sta pustila zimski spalni vreči v avtu. Ni jima preostalo drugega kot to, da sta zunaj razgrnila lahki poletni spalni vreči ter se pridružila Urši in meni, ki sva si nekaj sto metrov od kočice že uredili mini tabor. Temperatura se je spustila krepko pod ničlo, povrhu pa je začelo še pihati in verjetno ni treba poudarjati, da sta bili spalni vreči fantov, ki bi lahko služili kvečjemu za zaščito proti mravljam, občutno premalo topli. Samo še kuhanje večerje nas je zadrževalo izven spalnih vreč, potem pa smo si nadeli vse obleke, ki smo jih premogli, si posiskali zavetje in še v svetlem zaspali.

TURISTI V HRIBIH

Da smo se na turo pripravili kot kaki turisti, se je pokazalo, ko smo navsezgodaj zjutraj buljili v zemljevid in tablo ter ugotavljali, katera od poti nas bo pripeljala do ledenika. Nasmeh je hitro izginil z naših obrazov, ko smo ob sončnem vzhodu stali na enem od bližnjih vrhov, pod njim pa ugledali pravo pot. Jutranje sonce je prijetno grelo od noči premrle ude in nadejali smo se prave poletne plezarije. Ko smo le dosegli ledenik, je bil naš greben še precej daleč, a smo v labirintu ledeniških razpok pozabili na razdaljo ter čas in kmalu smo si pod vstopom smeri vsak s svojim šopom toaletnega papirja iskali prostor za ritualnih pet minut.

Prestop s snega v skalo je bil prav smešno neroden. Na prvi polički sem se namučila, da sem se preobula v plezalke. Nato sem se splazila na naslednjo in se prve gladke plošče lotila kot kak *friko*,¹ da mi je zanohtalo in sem tulila kot volk. Ostali so se seveda odpovedali temu bolečemu prehodu in ostali v gozdarjih. Ko je zavel še veter, smo si nadeli rokavice in plezanje je

☞ *Plezanje je bilo eno samo poplesavanje med granitnimi ploščami, okoli nas pa so hribi in ledenik risali prekrasno kuliso.*

postalo še okornejše, zato smo razvili vrvi in se začeli varovati. Razpoke med granitnimi ploščami so ponujale nešteto možnosti varovanja, tako da si skorajda lahko izbiral razpoke za varovalo in ne varovala za razpoko. Če je *enka*² slučajno že tičala kje nižje, si le malo pogledal stran in že je bila tam druga, ustrezna razpoka za *polovičko*. Ko se je vrv iztekla, si enostavno namestil metulja in varoval. Plezanje je bilo eno samo poplesavanje med granitnimi ploščami, okoli nas pa so hribi in ledenik risali prekrasno kuliso. Težave niso presegle četrte stopnje, in ko smo že mislili, da se bo turistično vzdušje nadaljevalo tudi v smeri, smo ob pogledu na najzahtevnejši raztežaj

kar zajeli sapo. Obuti v gozdarje in oprtani s težkimi nahrbtniki smo se morali kar potruditi, da smo premagali gladko zajedo, sicer edino opremljeno mesto v smeri. Nadaljevanje grebena je bilo zmernejše, vendar pa ga kar ni hotelo biti konec. Za vsakim robom je bil še en vrh in za njim še eden. In ko smo že pričakovali, da bomo vsak čas na snegu, smo morali splezati še dodatni raztežaj in potem še enega. Čez čas smo vendarle stopili na sneg. Plezanje z nerodnim nahrbtnikom je dobilo svoj pomen. Ko smo si namestili vso zimsko opremo, ki smo jo pridno nosili, smo ugotovili, da smo pretiravali. Naklonina snega ni presegala 50 stopinj in tudi ledu ni bilo od nikoder. Od vrha nas je ločilo le še nekaj sto metrov lažjega *pikanja*. Naredili smo par korakov, potem malo počakali, da se je srce umirilo, in nadaljevali pot. Višina se je že poznala na sapi in tudi naša zgovornost se je z vsakim dodatnim preplezanjem metrom levila v tišino.

BALKANCI V DOLINI

Na vrhovih se ponavadi ne zadržujem rada. Morda zato, ker vem, da me čaka še sestop, ki pa je poleg nečloveško zgodnjega vstajanja vsekakor najmanj prijeten del alpinizma. Tudi sestopam tako, kot da bom kaj zamudila. Počasna hoja me utruja in s hitrejšim tempom dobim občutek, da bo vse skupaj minilo hitreje. Tudi tokrat si na vrhu nismo privoščili počitka. Številni gorski vodniki s svojimi klienti so nam pokvarili apetit, poleg tega pa smo imeli do zadnje gondole še dobre tri ure, zato smo trume planincev, ki so dostopali ali pa sestopali z vrha, prehitevali kot za stavo.

Ves vikend je minil v hitenju, tako da smo ob prihodu v dolino sklenili, da si privoščimo dolgo in mirno kosilo. Kot se za prave *balkance* spodobi, smo pri avtu skuhalo makarone, raztovorili vso opremo in v veri, da imamo končno nekaj časa za lenarjenje, zasegli dobršen del parkirišča. Potem pa zopet panika in hitenje. Kar naenkrat je bil že večer, do doma nas je čakalo še šest ur vožnje, naslednji dan pa služba. Zato so načrti, da kupimo vse znamke švicarskih čokolad, splavali po vodi in zadovoljiti smo se morali z ostanki Tinetovih piškotov in

¹ Športni plezalec.

² Velikost metulja znamke Black Diamond.



Večerni pogled na Piz Palü. Na sliki vidimo levi in centralni greben, smer poteka po levem grebenu.

malinovca. Gretje v avtu smo si navili do najvišje stopnje in komaj čakali ponovni приход v poletno domovino.

Spet topla skala, kratki rokavi, nati-kači, večnost, svoboda in občutek, da lahko počneš karkoli. Toda ob priho-

du domov sem znova veselo pričakovala zimo. Pobeljene hribe, turkizni led, nepresmučana pobočja ... ●

Piz Palü, 3905 m

Kako do tja: Avtocesto proti Milanu zapustimo pri Bergamu in se zapeljemo do Lecca na jezeru Como. Ob jezeru do severnega konca, nato desno po dolgi dolini Valtellina do kraja Tirano, od koder zavijemo proti severu v Švico po dolini Poschiavo do spodnje postaje žičnice na Diavolezzo. Ta se nahaja nekaj kilometrov JV od kraja Pontresina, do koder pridemo lahko tudi iz bližnjega mondenega St. Moritza.

Za Piz Palü pravijo, da je ena lepših gora skupine Bernina, ki se razteza čez dve državi, Italijo in Švico.

Njegova značilna severna stena je razdeljena na tri grebene, ločene s snežnimi kuloarji. Piz Palü ima tri vrhove, vzhodnega, centralnega in zahodnega, pri čemer slednji leži na meji z Italijo. Najvišji, centralni vrh je visok 3905 metrov.

Severni greben vzhodnega vrha Piz Palüja:

Prvi vzpon: M. von Kuffner, M. Schocher z vodnikom A. Burgenerjem 22. 8. 1899.

Ocena: D, v skali III–IV (V-), v snegu do 50 stopinj

Dolžina smeri: 900 m

Čas: za smer 4–5 ur, za dostop in sestop še dodatnih 5 ur

Primeren čas: junij–september

Izhodišče: koča Diavolezza (2973 m)

Vodnik: Schmitt E., Pusch W.: Hochtouren Ostalpen. Bergverlag Rother, München, 2005.

Zemljevid: Bernina-Sondrio, 1 : 50.000, Kompass Wanderkarten.

Turne smuči

Preizkus opreme

✍ Matjaž Šerkezi in Davo Karničar

📷 Matjaž Šerkezi

Število obiskovalcev zimskih gora se vsako leto povečuje, med njimi so tudi turni smučarji. Vprašanje, ki si ga zastavi tako začetnik kot bolj izkušen smučar je: "Katere smuči naj kupim, glede na svoje smučarsko znanje, zahteve ...?" Mogoče bo odločitev tudi za vas, bralce Planinskega vestnika lažja, saj boste v nadaljevanju članka lahko prebrali katere značilne karakteristike odlikujejo posamezen tip smuči. Govorimo seveda o testiranju turnih smuči, ki so ga na prošnjo uredništva izvedli strokovnjaki turnega smučanja, 9.–10. marca 2010 na smučišču Peca v Avstriji (op. ur.).

ZUNANJI POGOJI TESTIRANJA

Višinska razlika smučišča je 1200 metrov, na terenu so bili spremenljivi pogoji: vršni del s pršičem in zmerno naklonino ter strmi, osrednji del s trdim, zbitim snegom z ledenimi ploščami. Na spodnjem delu proge je bil srenec, mestoma celo moker led. Smučali smo tudi v gozdu, kjer je bil težak južni sneg. Povprečna temperatura je bila -6°C z vetrom in sneženjem. Pri testu je treba upoštevati dolžino smuči (159–178 cm) zaradi razlik, ki nastanejo pri njihovem obnašanju na podlagi glede na telesno višino in težo preizkuševalca.

Pozornost smo bili na ocenjevanje vodljivosti, okretnosti, teže, obnašanje pri manjših in večjih hitrostih, vodljivost ob bočnem drsenju in enakomernost ob hitrejšem zaustavljanju. ◉



KAKO OČISTIMO KOŽE IN OBNOVIMO LEPILO?

S kože moramo predhodno očistiti staro lepilo in vso nesnago, ki se je nabrala na njej. To najlažje storimo s časopisnim papirjem, ki ga položimo na lepilo in polikamo. Pri tem moramo paziti, da kožo ne zažgemo. Najlažje se nanaša lepilo v traku, ki ga prilepimo na kožo in znova polikamo. Počakamo deset ur, da se lepilo posuši.

Ljudje so pričeli uporabljati smuči kot transportno sredstvo za lažje gibanje po zasneženi pokrajini. Po nekaterih podatkih naj bi bile stare vsaj 5000 let, kar dokazuje v skalo vklesana risba smučarja z norveškega otoka Roedøya. Veliko zanimanje v Evropi zanje je vzbudil pohod Norvežana Fridtjofa Nansena na smučeh čez Grenlandijo. V Sloveniji kot nekakšen začetek turnega smučanja beležimo leto 1895, ko je bil v eni prvih številnih Planinskega vestnika objavljen opis izleta na smučeh. V

začetku 20. stoletja so turno smučanje gojili drenovci, ki so poleg lažjih tur v okolici Ljubljane prišli na Kamniško sedlo in Veliko planino. Leta 1914 je Rudolf Badjura organiziral tečaj smučanja za planince, lovce in gorske vodnike. Planinska zveza Slovenije je začela tečaje turnega smučanja organizirati po letu 1962 in še danes je turna smuka sestavni del tečajev alpinistov, vodnikov PZS, dobro obiskan je tudi teden turne smuke na Komni pod okriljem Mladinske komisije.

Na vsako turno smuko se moramo podati ustrezno opremljeni. Oprema mora biti izbrana, prilagojena turi in lahka. S tem bomo imeli manjši in lažji nahrbtnik, smučanje pa bo kasneje enostavnejše. Poleg obvezne opreme mora imeti vsak udeleženec

ture še plazovno žolno, sondo in lopato. Pred odhodom od doma se obvezno pozanimajmo o snežnih razmerah in stopnji nevarnosti snežnih plazov ter turo prilagodimo trenutnim razmeram.

Smučanje v planinah daje človeku, posebno mlademu, najidealnejšo priliko, da izrabi svoje moči in sposobnosti ter na plemenit in koristen način zadovoljuje koprnečim nagonom, ki bi posebno zopet pri mladem lahko ušli na napačno pot. Smučanje po planinah je izmed najboljših vzgojnih sredstev za neukrotljivo mladino. Kjer beseda ne zaleže, kjer je kazen brez učinka, tam izpostavi mladega, po činih strmečega človeka naravnost vplivu največje zemske lepote, ki pa se odpre le po velikem trudu, a trud poplača z bogatimi obrestmi. Naravnost čudežno deluje prost smuk v sproščeni prirodi.

Pavle Kunaver, Vzgojni pomen planinskega smučanja, Planinski vestnik, 1987/3, str. 57–58.

OSNOVNA TURNOSMUČARSKA OPREMA

Vezi so eden najpomembnejših delov opreme, ker nam omogočajo hojo s smučmi. Sestavljene so iz glave in petnega dela, ki sta v večini primerov povezana med seboj. Enostaven mehanizem omogoča, da se vez med hojo dviga v petnem delu, medtem ko jo za spust blokiramo in s tem dosežemo lastnosti alpske vezi. Tudi v turni smuki so varnostne paščke zamenjale zavore. Paščki so v primeru padca nevarni, ker so smuči še vedno pritrjene na telo, s čimer se poveča možnost hudih poškodb.

Srenači so neke vrste dereze za smuči, ki omogočajo gibanje po trdem, zbitem snegu, kjer kože ne primejo. Nikoli ne smejo biti zamenjava za dereze in cepin in z njimi se nikoli ne gibajmo po ledu.

Kože, bolj znane kot psi, so najpomembnejši del turne opreme, saj nam omogočajo hojo s smučmi navkreber. Kože s posebnim

lepilom, nanesenim na hrbtni strani, nalepimo na drsno ploskev smuči. Na drugi strani so kratke dlake, obrnjene proti smeri hoje. S tem dosežemo trenje na podlago, kar nam omogoča gibanje naprej. Psi so dobili ime po prvotni različici kože, ki so bile izdelane iz tjulnjevega krzna (nemško Seehund).

Turnosmučarski čevlji morajo zadostiti dvema pogojema, in sicer da so primerni za dolgotrajno hojo in jih hkrati lahko uporabljamo za smučanje. To omogoča poseben mehanizem, zaradi katerega je čevljev med hojo gibljiv v gležnju, pri smučanju pa se blokira in nudi optimalen kot ter oporo. Od običajnih smučarskih čevljev se razlikujejo še po gumi na podplatih, ki omogoča tudi relativno dobro hojo v snegu. Novejše čevlje odlikujeta tudi dobra toplotna izolacija in majhna teža.

Palice nam nudijo oporo pri vzpenjanju in vzdrževanje ravnotežja pri spustu. V večini primerov se uporabljajo dvodelne zložljive palice. Na spodnjem delu je večja gibljiva krplica, ki preprečuje ugrezjanje palice v sneg, hkrati pa se prilagaja terenu, zato palica ne zdrava. Za težje spuste priporočajo enodelne palice, saj so zanesljivejše.

Turne smuči nam omogočajo gibanje po zasneženi pokrajini in nepopisen užitek pri spustih. Z njimi se gibamo lažje, hitreje in varneje. Dolžino določimo glede na telesno višino, biti mora 10–12 cm krajša. Od alpskih smuči se razlikujejo predvsem po teži, ki je manjša predvsem zaradi včasih dolgotrajne nošnje smuči. Razlike so tudi v stranskem loku, širini pod čevljem in trdnosti. V krivini je luknja za vleko smuči v močnejšem vetru, omogoča pa tudi izdelavo improviziranih vlak za transport ponesrečenca.

Testirali smo

Damijan Ambrožič; nekdanji član demonstratorske vrste Komisije za alpsko smučanje

Metod Bobnar; vsestranski športnik in turnosmučarski navdušenec

prof. dr. Stojan Burnik; profesor športne vzgoje in prodekan Fakultete za šport Univerze v Ljubljani

Jani Gril; nekdanji član demonstratorske vrste Komisije za alpsko smučanje

Davo Karničar; ekstremni alpinistični smučar in prvi Slovenec, ki je z Everesta neprekinjeno smučal do baznega tabora

Tomaž Komac; odličen poznavalec *outdoor* športne opreme, vsestranski smučar, turnosmučarski navdušenec in bordar

Matej Oblak; trener smučanja in dolgoletni tekmovalec v alpskem smučanju

Matjaž Šerkezi; alpinistični inštruktor in gorski reševalec

Andrej Terčelj; inštruktor turnega in alpinističnega smučanja, smučarski učitelj z licenco ISIA

Turne smuči



Kombinacija turnih in alpskih smuči



	Atomic Free Track (159 cm) ¹	Elan Aconcagua (165 cm)	Dynafit Seven Summit (163 cm)	Ski Trab Duo FreeRando Light (164 cm)	Ski Trab Duo Sint Aero (171 cm)	Blizzard TA Expedition (163 cm)	Elan Denali (168 cm)	Atomic Free Dream (178 cm)	Blizzard Free Cross (170 cm)
Radij²	17,5 m (170 cm)	20,4 m (165 cm)	22,5 m (170 cm)	22 m (170 cm)	24 m (170 cm)	24 m (167 cm)	15,3 m (168 cm)	17,5 m (159 cm)	22 m (170 cm)
Teža	2400 g	2260 g	2660 g	2280 g	1930 g	2200 g	2860 g	2400 g	2640 g
Geometrija³	101,5 – 70 – 93,5 mm	104 – 72 – 91 mm	113 – 78 – 100 mm	112/110 – 79 – 96 mm	105/102 – 73 – 89 mm	102 – 73 – 89 mm	116 – 77 – 100 mm	101,5 – 70 – 93,5 mm	113 – 78 – 100 mm
Dolžina⁴	149, 154, 159, 164, 169 cm	146, 152, 158, 165, 170, 176 cm	149, 156, 163, 170, 178 cm	157, 164, 171, 178 cm	157, 164, 171, 178 cm	159, 163, 167, 172 cm	152, 168, 184 cm	149, 154, 159, 164, 169, 178 cm	156, 163, 170, 178 cm
Okvirna cena	279 EUR	249,95 EUR	399 EUR	459 EUR	620 EUR	299 EUR	499,95 EUR	279 EUR	289 EUR
Mnenje	Primerne so za manj zahtevne smučarje, ki dosegajo nižje hitrosti, saj ob večjih postanejo nemirne zaradi drugačne torzijske stabilnosti na sprednjem in zadnjem delu. Na ledenih podlagah so nestabilne in ne držijo smeri v zavoj, zato so primernejše za mehkejšo podlago. Smuči so lahko za nošnje.	Lahke in zelo dobro vodljive smuči so primerne za kratke zavoje. Dobro odzivnost imajo tudi pri večjih hitrostih. Priporočamo jih vsem profilom turnih smučarjev.	Smuči so primerne za povprečne smučarje. Torzijsko so stabilne in omogočajo dobro kontrolo pri krajših zavojih in njihovem navezovanju. Orijem je enakomeren po vsej dolžini smuči. Pri večjih hitrostih postanejo nemirne.	Klasične <i>all mountain</i> ⁵ turne smuči, primerne predvsem za lažje smučarje in lažje turne smuke na mehkejši podlagi.	Lahke turne smuči, primerne za lažje smučarje in lažje turne smuke. V danih razmerah se niso dobro obnesle.	Smuči so zaradi svoje togosti primerne za težje smučarje. Dobro se obnesejo na strmih terenih tako pri kratkih kot dolgih zavojih. Odziv smuči je dober.	Smuči so primerne za izkušene smučarje, omogočajo smučanje z zarezo tehniko na manj zahtevnih terenih. Dobro so plovne in omogočajo navezovanje tako daljših kot krajših zavojev. V hitrosti obdržijo stabilnost in smer.	Imajo karakteristike <i>all mountain</i> ⁵ smuči. Zaradi teže so primerne za krajše turne smuke.	Po karakteristikah so podobne Elanovim smučem Denali. Zelo so odzivne in uporabne na smučišču.

¹ Dolžina smuči, ki smo jih preizkusili na testu.

² Radij zavoja (stranski lok smuči) pomeni razmerje širine prednjega, srednjega in zadnjega dela smuči. Je tovarniško izračunana dolžina loka, ki ga smučka opiše pri konstantni obremenjenosti pod kotom 45 stopinj. Pri različnih dolžinah smučke je različen; daljša je smučka, večji je stranski lok. Manjši je radij zavoja, krajšo smučko morate izbrati. Z manjšim radijem boste smučko lažje spravili preko vpadnice v zavoj z minimalnim oddrsavanjem, vendar bo smučka nemirna pri večjih hitrostih. Večji je radij smučke, daljša mora biti. Če je daljša, boste lažje kontrolirali hitrost (pri tem ne smete pozabiti trdote smuči in njene torzijske odpornosti). Stranski lok pod 14 m je značilen za slalomske smuči in namenjen tistim, ki uživajo v ekstremno kratkih zavojih z minimalnim oddrsavanjem. Za smučarja, ki smuča tehnično dovršeno in malo počasneje, je primeren radij med 14 in 17 m. Za smučarje, ki imajo radi daljše zavoje pri velikih hitrostih, pa so primerne smuči s stranskim lokom nad 18 m.

Tekmovalne turne smuči



Dynafit Broad Peak (167 cm)	Hagan Ultra (170 cm)	Hagan Dragon (165 cm)	Vökl Qanik (163 cm)	Dynastar Alttrail Pierra Menta Pro Carbon	Elan Triglav	Ski Trab Duo Race Aero World Cup	Hagan X-Race
17 m (167 cm)	14,7 m (170 cm)	15 m (170 cm)	16,1 m (170 cm)	24 m (164 cm)	27,6 m (161 cm)	23 m (164 cm)	22,6 m (160 cm)
2150 g	2390 g	2480 g	1400 g	1460 g	1398 g	1490 g	1580 g
112 – 74 – 96 mm	111 – 71 – 101 mm	114 – 74 – 104 mm	103 – 74 – 118 mm	92 – 65 – 82 mm	89 – 66 – 80 mm	92 – 64 – 78 mm	97 – 64 – 78 mm
149, 158, 167, 176 cm	155, 163, 170, 177 cm	155, 165, 170, 175 cm	156, 163, 170, 177 cm	164 cm	161 cm	157, 164, 171 cm	150 do 160 cm
še ni znana	280 EUR	289 EUR	216,52 EUR	850 EUR	ni podatka	825 EUR	350 EUR

Smuči so zaradi izrazito tršega zadnjega dela v primerjavi s sprednjim primernejše za nižje hitrosti, zaradi česar so zelo primerne tudi za smučanje v celem snegu. **Preizkuševalci smo bili enotnega mnenja, da jih odlikuje eleganten dizajn.**

Klasične turne smuči, primerne za različne profile turnih smučarjev pri nižjih hitrostih in mehkejši podlagi.

Klasične all mountain³ smuči. Pri večjih hitrostih in daljših zavojih so nestabilne in ne držijo smeri. Odziv v kratkih zavojih je dober.

Smuči so zaradi svojih lastnosti primerne tako za turno smučanje kot za smučiče. So dobro uravnotežene in zelo odzivne. Njihova geometrija je na meji za turno smuko, kar je lahko nevarno na večjih strminah.

Preizkuševalci smo bili enotni v oceni, da so se v danih razmerah kot najprimernejša izbira izkazale ravno smuči Vökl Qanik.

Smuči so izključno tekmovalne in narejene za čim lažji vzpon in spust.

Gre za popolnoma nov koncept smuči za tekmovalno turno smuko, ki ga je od začetka do konca spremljal in testiral Davo Karničar. Smučka je najlažja na svetu in tehta manj kot 700 g. Nov koncept konstrukcije, ki ga je razvil Elan pod imenom "Waveflex Bride", ji daje izredno lahko in v zavojih stabilno obliko.

Smuči spada med lažje na trgu, hkrati pa ohranjajo izredno stabilnost pri spustu.

Majhna teža in izboljšana konica za krmarjenje v celem snegu s primarnim ciljem: hitro gor in hitro dol!

V okviru Planinske zveze Slovenije deluje Komisija za tekmovalno turno smučanje (KTTS), zato predstavljamo trenutno najbolj priljubljene tekmovalne turne smuči, ki se večinoma pojavljajo na svetovnih prvenstvih.

³ Geometrija smuči z radijem stranskega loka določa širino zavojev in s tem širino namišljenega hodnika, po katerem vijuga smučar.

⁴ Dolžina smuči, na podlagi katere proizvajalec navaja podatek radija, teže para smuči in geometrijo.

⁵ All mountain smuči prepričajo s svojo vsestranskostjo pri vseh pogojih in na vsakem terenu.

Slabosti: na izredno trdih ali poldenelih podlagah oprijem ni optimalen. Izven urejenih prog so v primerjavi s freeride smučmi nemirnejše in nudijo manj opore.

Prednosti: vsestranske smuči (zarezna tehnika, turno smučanje, freeride). Športne, vendar ne preveč agresivne.

Primerna dolžina: za izvrstne in težje smučarje telesna višina minus 5 cm, za običajne in lažje smučarje pa telesna višina minus 10 cm.

Nasmeh

Zaradi njega sem ostala v megleni dolini

✍️ Jana Remic



Mali in Veliki Draški vrh, v ospredju Veliki Selišnik FOTO: PETER STRGAR

Zelo hladno popoldne je bilo, in čeprav sva zbili na sprehodu, sem hitela, da se ogrejem. Hladno in turobno, sivkasto obarvano okolico jezera sem komajda zaznavala, saj sem zrla v speč obrazek deklice, ki sem jo peljala v vozičku. Kmalu pa se je moj korak umiril, sem ter tja sem odtrgala pogled od otroka in se nasmehnila ob pogledu na bližnji hrib, ki se je prikazal med meglicami, na tanek vzorec ledu med trepetom lahnih valov, na race in labode, ki so neslišno lebdeli na vodni gladini. Ob cesti je žuborel potoček, se zlival v korito, iz katerega je voda pljuskala čez robove ...

"Veš, ljubica, kako je tu lepo! Upam, da boš znala videti vse te čudeže narave, da boš čutila utrip življenja, da boš delček vsega lepega, eno z naravo, da boš užila srečo v lepih, največkrat kratkih, toda neprecenljivih trenutkih. Kajti če hočeš videti, moraš imeti rada, moraš s tem živeti, moraš, kot je nekoč rekla lisica malemu princu, gledati s srcem ... toliko lepega ti moram povedati ... rada bi ti podarila trenutke miru, sreče in lepote, ki jih lahko doživiš le v naravi!"

Deklica je spokojno spala, jaz pa sem ji tiho pripovedovala o toplem dnevu, ki vlada nad megleno dolino ...

JUTRO V GOZDU

Zgodaj zjutraj so bile tople odeje zelo mamljive, toda spomnila sem se, da so jutra najlepša nekje daleč od doma. Tudi pred nekaj dnevi ...

Nekaj časa sem že hodila, ko se je nad vrhovi smrek pričelo svetlikati. Čez nekaj minut so sončni žarki tople zažareli na vejah, obteženih s snežno odejo. Pohitela sem. Rojstvo novega dne se mi vsakokrat posebej zdi kot čudež in želela sem ga doživeti na delčku poti, kjer se odpro razgledi na vrhove. Ti so se že kopali v rdeči jutranji svetlobi, čez nekaj trenutkov v zlatih odtenkih, šele potem se je pričel svetel, sončen dan.

Že samo doživetje ranega jutra v gorah je vredno zgodnjega vstajanja. Doživetje, zaradi katerega so v trenutku pozabljeni jutranji mraz in megleni dnevi v dolini. Sončni žarki z ramen dvignejo težo vsakdanjika, breme-

na skrbi in puste dni pod sivim meglenim morjem. Pogled proti modremu nebu brez oblačka mi je vlival veselja v srce ...

Nizka snežna odeja je dovoljevala stebelcem nizkih grmičkov in visokih rož, da so ponosno stali nad mirno pokrajino ter razkazovali svoje suhe, rjave ostanke cvetov, pokrite z ličnimi sneženimi kučmicami. Kot prijazni mali palčki so bili, komaj opazno so se gugali in zadovoljno občudovali jutro novega zimskega dne. Sončni žarki so pozlatili male kučme in kmalu sem tudi jaz začutila prijazno toploto. Občudovala sem tanke vejice dreves, ki so bile kot čipkast vzorec na jasni modrini neba, ovite v puhaste bele snežinke so se svetile v jutranjih sončnih žarkih. Uživala sem v prijetni tišini ranega jutra, s soncem obsijanih vrhov in v opojni lepoti zasnežene pokrajine.

SPOKOJNOST V MRAZU

Dolinico Jezerce oklepajo pobočja kar štirih lepih vrhov, zato je sončni žarki v zimskih jutrih niti malo ne ogrejejo. Zavila sem pod

pobočja Ablance, hlad zimskega jutra me je prisilil, da sem se ponovno oblekla. Opazovala sem vrhove, ki so počivali pod tanko zimsko odejo, in v pričakovanju vsaj nekoliko toplejših sončnih žarkov napredovala proti Studorskemu prevalu. Viševnik in Mali Draški vrh sta neverjetno lepo oblikovana vrhova, ki s prepadnimi skalnimi pobočji in drzno oblikovanimi stolpi oklepata Srenjski preval. Jaz pa sem se vzpenjala proti nasprotnemu prevalu, kjer so se mi odprli novi razgledi proti Bohinju in Toscu. Odločila sem se za vzpon po grebenu, ki pozimi ni najobičajnejša pot na Draški vrh. Vendar pa se tod ponujajo vse širši in lepši razgledi prav na vsakem koraku in to je tisto, kar me je pravzaprav najbolj pritegnilo na to turo. Med vrhovi so se pričeli voziti beli oblaki, medtem ko sem se borila z ugrezanjem med veje ruševja, kjer sem le za korak ali dva skrenila od stezice, skrite pod snežno odejo. Kmalu sem bila nad kratkim labirintom ruševja in potem sem počasi nadaljevala pot proti vrhu. Vsak meter pridobljene višine je podaril nov, širši pogled na čudoviti svet naokrog, odpirali so se mi razgledi na Kamniške Alpe in Karavanke, občudovala sem mogočni vrh očaka Triglava, vse dokler se ni svet na vrhu strmo nagnil v globoko, temačno dolino Krme.

Srečanja na vrhu so običajno prijazna, klepet pa prijeten in tako je bilo tudi tokrat. Moja želja je bila, da bi obsedela na vrhu in dihala ta čudoviti zrak, mir, zimsko toploto sončnih žarkov ... vendar je bilo prehladno. Ker je gibanje najučinkovitejše za ogrevanje, sem se kaj kmalu odločila in že sem se oddaljevala od vrha, se ujela v meglico, ki je hitela čez rob grebena, in se znova in znova ustavljala, gledala, občudovala.

POVRATEK

Na sedlu pa sem oklevala. Prelep dan je bil, prerana ura za vrnitev v dolino. "Grem pa še malo hodit," sem pomislila in se podala na sončna pobočja. Hodila sem, s pogledom objemala konice grmičkov, ki so gledale izpod snega in pestovale gnezdeca snežink, pobožala sledi živali, ki so prečkale stezo, po kateri sem gazila, ujela let žametno črnih kavk, ki so vrešče spraševale, ali je zanje ostalo kaj drobtinic. Toda tudi sonce je kar potovalo in prepotovalo že velik obok nad površjem zemlje ... Večno se čudim neverjetni ureditvi tega gibanja, ki nikdar ne zamuja, nikdar ne zataji, vedno, ne glede na naše želje in probleme, zjutraj vzide, potuje, potuje, potem pa se počasi spusti daleč za gore. Sence so se daljšale in naenkrat je na

pobočjih zavel hlad, obetal se je mrzel večer. Vračala sem se in prav tedaj, ko je svetloba sonca ugasnila, sem se vrnila na Rudno polje.

Preživela sem čudovit dan. Resnično, marsikdo bi rekel, da tura ni prav nič posebnega. Mogoče ima celo prav, kdor tako misli ... Jaz pa imam še vedno pred očmi bele kučmice na suhih cvetovih rož, sence vej in dreves na beli snežni odeji, modrino jasnega neba, žarenje s soncem obsijanih pobočij gora ter čudoviti spev miru, ki sem ga doživljala med samotnimi vrhovi. Bilo je prelepo ...

Nekaj časa je že trajal najin sprehod, ko je končno odprla očke. Zavita v odeje se skoraj ni mogla premakniti, vendar pa je z zanimanjem opazovala vrhove dreves, mimo katerih sem

hodila. Ob žuborenju vode se je nasmehnila ... Seveda je morala videti! Dvignila sem jo in skupaj sva opazovali bister potoček. Pa kasneje račke in labode, da je obrazek preletel širok nasmeh. Pogovarjala sem se z njo, in ko smo jo doma na toplem rešili iz toplih odej, je stegnila svoje ročice k meni ... Kako čudovit trenutek! Veselim se, saj že postajava prijateljici.

Tudi ta dan je počasi ugašal in turobna megla nad dolino je večer spreminjala v pust, nezanimiv čas. Živo sem si predstavljala slovo sončne svetlobe med vrhovi. Toda čeprav sem želela preživeti sončen zimski dan v gorah, je bil najin sprehod tokrat dovolj. Včasih za popoln dan zadostujejo le otroški nasmeh in živahne očke v omotu odej ter nekaj spominov. ◉



Veliki Draški vrh FOTO: OTON NAGLOST

Društveni načrti v letu 2010 in občni zbori

✍ Slavica Tovšak

V minulemu letu smo povprašali nekatera planinska društva o planinskih kočah in problematiki, ki je v zvezi z njimi prisotna v posameznih društvenih okoljih. Odziv je bil zanimiv in vsebinsko bogat, zato letos s tem nadaljujemo. Ponovno smo naključno izbrali nekaj društev in njihovim predsednikom zastavili nekaj vprašanj. Povprašali smo jih, kaj načrtujejo v letu 2010, kako je s članstvom, kaj menijo o volitvah v letošnjem letu in kaj pričakujejo od novoizvoljenega vodstva ter kako so sprejeli novo podobo Planinskega vestnika. Vsem društvom, ki so se z veseljem odzvala, se uredniški odbor zahvaljuje. O utripu društvenega dela in življenja bomo spregovorili tudi v naslednjih številkah našega skupnega glasila.

PD POŠTE IN TELEKOMA LJUBLJANA

Naši odseki imajo bogato zastavljen program



Stanislav Tomšič

Planinsko društvo, ki ga vodi **Stanislav Tomšič**, šteje 973 članov, kar je nekoliko manj kot v letu 2008. Številčno najmočnejše je matično društvo Ljubljana s 680 člani, delujeta pa še planinska skupina Nova Gorica s 160 člani in planinska skupina Novo mesto s 35 člani. Zaradi kadrovskih težav je bila konec leta ukinjena planinska skupina Kranj. Z bogatim planinskim programom si prizadevajo vključiti v društvo čim več zaposlenih. Trudijo se za kvalitetno in cenovno dostopno izvedbo predlaganih izletov. Za letošnje leto imajo predvidenih prek 170 izletov, potovanj in akcij, odpravili se bodo na daljše potovanje po Jordaniji, Siriji in Albaniji. Pripravili bodo vrsto predavanj, predstavitev, slikarsko kolonijo itd.

Spoštovanja vredni so posamezni odseki društva, saj vsak izmed njih skrbi za izvajanje programa na svojem področju. Medtem, ko vodniški odsek skrbi za lastno izobraževanje in izvedbo izletov različnih težavnostnih stopenj, se mnogi udeležujejo lažjih planinskih izletov seniorskega odseka. Planinsko-jamar-

ski odsek z etnološko sekcijo vzdržuje kar dve društveni obhodni poti, Poštarsko jamsko pot in Pot slovenskih legend. Odsek za varstvo narave organizira predavanja in izlete z naravovarstveno tematiko in skrbi za varovanje okolja z delovnimi akcijami. Odsek za planinske poti vzdržuje kar devet planinskih poti na območju Vršiča in Prisojnika ter tri na območju Ljubljane. Odsek za propagando in kulturo ureja letni program društvenih akcij, seznanja člane prek lastne info omarice, interneta in drugih medijev, vsako leto pa organizira tudi slikarsko kolonijo Tine Horvat ter skrbi za društven arhiv. Gospodarskemu odseku je naložena skrb za obratovanje in vzdrževanje Poštarskega doma na Vršiču, kjer je že bilo vloženo veliko truda in sredstev za ekološko sanacijo planinske postojanke.

Društvo in člani se bodo aktivno vključili v akcijo Očistimo Slovenijo in bodo pri tem družno sodelovali tudi z društvom PD Brežice. Kandidature v organe PZS ne načrtujejo, od novo izvoljenega vodstva pa pričakujejo vzpostavljanje čim boljših pogojev za delo društev in pomoč pri gospodarjenju s planinskimi postojankami. Nova oblika Planinskega vestnika se jim zdi privlačna, svoje člane, zlasti vodnike, pa vzpodbujajo k plačilu članarine A.

OBALNO PD KOPER

Planinska zveza Slovenije naj združuje vse ljubitelje narave



Aldo Zubin

Obalno PD Koper, ki ga vodi **Aldo Zubin**, šteje 830 članov, ki imajo možnost delovanja in interesnega združevanja v sedmih odsekih in pevski skupini. Trudijo se, da bi nove člane pritegnili s širitvijo društvene dejavnosti, kot je npr. kolesarjenje, pevska skupina, prirejanje zanimivih izletov v manj znana območja, kot so npr. Karnijske Alpe, z lažjo in težjo različico istega izleta. Prislunhni znajo tudi željam članstva. Planinsko dejavnost promovirajo v tiskanih medijih, po radiu, televiziji, organizirajo promocijske akcije, se udeležujejo špor-

tnorekreativnih akcij, ki jih organizirajo drugi, in krepijo sodelovanje s sorodnimi društvi doma in v tujini. Sodelujejo tudi z lokalnimi skupnostmi pri projektih oživiljanja opučenih poti v Istri. Posebno pozornost bodo tudi letos posvetili mladim planincem kot bodočim nosilcem planinske dejavnosti.

Kot je povedal Aldo Zubin, so za njimi pomembne obletnice, 50 let Tumove kočice na Slavniku, 150 let rojstva dr. Henrika Tume, 60 let društva in 30 let alpinističnega odseka. Poleg rednih aktivnosti bodo letos namenili pozornost 15-letnemu delu kolesarskega odseka in projektu pohodniških poti po Slovenski Istri. Stalnica ostaja izobraževanje vseh profilog društvenih kadrov, promocijska dejavnost in mladi. Posebej se bodo trudili, da oživijo delo alpinističnega odseka, ki ga je konec minulega leta zapustilo dve tretjini članov.

Skrb za okolje je prav tako stalnica. Vse generacije družno skrbijo za čistočo planinskih in kolesarskih poti, planinski populaciji, predvsem mladini, pa privzgojajo spoštljiv odnos do naravnega okolja (vsakoletna akcija Cvetke brez smetke je zelo popularna). V akciji Očistimo Slovenijo bodo poskrbeli za nekaj divjih odlagalšč ob pohodniških poteh in ob kolesarski Parezani.

O kandidaturi v organe PZS sicer koprski planinci razmišljajo, vendar menijo, da je težko najti sposobne in odgovorne kandidate. Od novega vodstva pričakujejo, da se ne bo ukvarjalo z brezplodnimi medsebojnimi spori, ampak da se bo hitreje odzivalo na izzive, ki jih prinaša razvoj športnorekreativskih dejavnosti. Sodobna planinska zveza bi morala poleg planincev in alpinistov vključevati tudi padalce, kolesarje, soteskarje in številne druge skupine, ki naravo obiskujejo na svoj način. Le tako bi ohranila pomen povezovalca ljubiteljev narave ter vzgojitelja in varuha predvsem gorskega sveta in si zagotovila dovolj veliko število članov, s katerimi bi lahko koreniteje vplivala na družbena dogajanja. Zveza naj združuje in ne razdvaja planinske populacije s provokacijami, kot so "gornik" ali "Aljažev stolp".

O Planinskem vestniku pa društveni predsednik pravi, da mu je stara oblika všeč, med drugim tudi zato, ker je lažje smuknila v poštne nabiralnik. Ker pa je oblika pomembna zaradi vsebine, je bila sprememba verjetno smiselna in potrebna. Sicer pa je Planinski vestnik zagotovo zanimiv, kakovosten in tudi dovolj informativen. Seveda pa ne moremo pričakovati, da bo všeč vsem. Planinski vestnik bi moral biti del opreme vsakega resnega planinca.

PD BREŽICE

Pričakujemo popularizacijo planinstva brez političnih predznakov



Tone Jesenko

Predsednik brežiških planincev **Tone Jesenko** je zadovoljen s 498 člani, saj je med njimi kar 183 predšolskih in osnovnošolskih otrok, 25 dijakov in študentov, od 290 odraslih pa je kar 51 tistih, ki so se odločili za članarino A. Število se le rahlo spreminja, kar pripisuje padcu standarda. Po njegovi oceni se lahko društvo promovira z resnim in odgovornim delom ter pestro programsko ponudbo, ki med drugim upošteva želje in potrebe različnih generacij planincev. Poslužujejo se različnih načinov informiranja: klasičnih objav in vabil v oglasnih omaricah, občasnih javnih prireditvev in razstav, promocijskega materiala PZS pa tudi obveščanja po elektronski pošti, prek spletne strani in priljubljenega glasila *Planinski utrinki*. Planincem so naklonjeni tudi lokalni mediji, kar je tudi ena od dobrih oblik popularizacije planinstva v širšem okolju. Osnovna in najbolj množična dejavnost društva je široka paleta enodnevni in dvodnevni izletov ter zanimivih pohodov (Pohod po poteh slovenskega tolarja, Pohod po poteh Brežiške čete, Nočni pohod na Cirknik itd.). Načrtujejo kar štiri planinske taborje, eden izmed njih bo v tujini, v gorah Makedonije. Privlačna bosta tudi dva družinska vikenda, eden v Trenti, drugi v Tamarju. Obsežen bo tudi izobraževalni cikel brežiških planincev. Poleg obveznega izpopolnjevanja vodnikov bodo organizirali planinsko šolo za učence vseh oddelkov petega razreda osnovne šole, ponovno bodo organizirali planinsko šolo za odrasle, posebno pa bodo tudi planinski večeri, ki jih bo kar devet. Čakajo jih intenzivne priprave ob 60-letnici delovanja društva.

Naravovarstveno delovanje načrtujejo v okviru Odseka za varstvo gorske narave, kjer se bodo spoznali z alpskim cvetjem v Bohinjskih gorah, se seznanili s posebnostmi suhih travnikov na Vetniku, odkrivali naravne znamenitosti na Čebelarški poti v Beli Krajini in se udeležili naravovarstvenih izletov v okviru MDO. Od novoizvoljenih organov v PZS pričakujejo dobro vodenje planinstva, sodelovanje z zakonodajno vejo oblasti v tistih segmentih, ki se nanašajo na planinstvo, več neposrednega stika z društvi in podporo društvenemu delu ter popularizacijo planinskega gibanja brez predznakov političnosti, pravi Tone Jesenko.

Na občnem zboru so posebej predstavili Planinski vestnik ob 115-letnici izida prve številke. Dosedanji naročniki pozdravljajo novo

obliko in vsebinsko pestrost Vestnika. Revija je s svojimi prispevki aktualna in zanimiva za širšo populacijo bralcev, ne le za planince in alpiniste. Osrednji del z natančnimi napotki do izbranih ciljev je odlična vzpodbuda za odpravo na pot in dober smerok. Uredniški odbor ima po oceni predsednika sveže zamisli in jih je tudi sposoben uresničiti. Potrudili se bodo pridobiti še kakšnega naročnika, predvsem z vključevanjem v članstvo A, je še povedal Jesenko.

PD BRICNIK MUTA

S kvaliteto Planinskega vestnika se bo povečalo število naročnikov



Ernest Preglav

Planinsko društvo v Muti že vrsto let deluje pod vodstvom **Ernesta Preglava**. Število članov raste, v letošnjem letu pričakujejo, da se bo povečalo na 150 planincev. Velik poudarek tudi letos namenjajo vključevanju predšolske in šolske mladine v planinske vrste. Projekt medgeneracijskega sodelovanja je zanje prioriteta. Od leta 1996 so pobrateni s planinskim društvom iz Lipnice v Avstriji. Oboji so zadovoljni in si pridno izmenjujejo planinske izkušnje ter pripravljajo izlete, zanimive za obe strani. Društvo zgladno skrbi za planinsko krožno pot, pri čemer si zaslužijo pohvalo društveni markacisti, na področju varstva narave pa bodo prav letos usmerili sile v osveščanje planincev in drugih občanov. Enkrat letno izdajo društveni bilten *Odmev z Bricnika*, ki prinaša vrsto novosti o njihovi dejavnosti v preteklem letu. V društvu skrbno spremljajo problematiko varovanja narave in po svojih močeh že vrsto let sodelujejo v akcijah o čiščenju kraja in okolice ter sanaciji divjih odlagalšč. Radi se bodo odzvali akciji Očistimo Slovenijo, v zvezi s tem so že povezani z zadolženimi na občinski ravni. Od novoizvoljenih predstavnikov v organe PZS pričakujejo izboljšanje dela na nivoju PZS in MDO. Pričakujejo zmanjšanje stroškov pri poslovanju PZS na račun višjega deleža, ki bi bil lahko odmerjen planinskim društvom iz naslova članarine. V društvu menijo, da so sredstva, namenjena odpravam v tuja gorstva, v primerjavi z ostalimi aktivnostmi previsoka. Nova oblika Planinskega vestnika je bila zelo dobro sprejeta. Morda bi morala biti njegova vsebina bolj podrejena populaciji planincev kot alpinistom. Kvaliteta tiska in videz glasila pa sta na zelo visoki ravni. Prejemajo namreč glasilo avstrijske planinske zveze, ki se po oceni Preglava nikakor ne more primerjati z našim Planinskim

vestnikom. S tolikšno kvaliteto se bo zagotovo povečalo število rednih naročnikov, za kar si bomo močno prizadevali tudi v našem društvu, dodaja predsednik Ernest Preglav.

PD FRAM

Novi člani pridobivamo s pestrim programom aktivnosti



Jože Bobovnik

Število članov društva se zmerno povečuje, v času občnega zbora so jih našeli 390. Zanje pripravljajo raznovrstne in zanimive aktivnosti, kot so izleti, tabori, planinska predavanja, ki jih z veseljem obiskujejo tudi člani drugih planinskih društev. Od leta 1992 izdajajo društveno glasilo, ki s svojo vsebinsko in oblikovno zasnovo odraža marljivo delo društva in pritegne tudi tiste, ki morda še oklevajo, da bi se pridružili veliki planinski družini. Sicer pa je težko presojati, kaj je glavni razlog posameznika za včlanitev v društvo, saj o tem ni primerljivih analiz. Predsednik društva **Jože Bobovnik** pravi, da v letošnjem letu načrtujejo izvedbo kar treh planinskih taborov, za osnovnošolsko mladino, za dijake in študente ter družinski tabor. Program izletov je pester, planince bodo popeljali v domače gore, Avstrijo, Italijo, BiH ter Bolgarijo. V zimskih mesecih so sklenili cikel štirih planinskih predavanj. Društvo ima odsek za varstvo narave, ki ga sestavlja pet gorskih stražarjev, trem varuhom gorske narave se bosta pridružili še dve varuhinji. Leta 1998 so Framčani prvič organizirali čistilno akcijo Očistimo Pohorje, ki je prerasla v čistilno akcijo kraja, zato se bodo aktivno vključili tudi v akcijo Očistimo Slovenijo v enem dnevu. V občini bodo gonilna sila in kot takšni bodo animirali ostala društva in občane. Ob razmišljanju o letošnjih planinskih volitvah v Framu menijo, da so v vodstvu PZS potrebne nove moči, saj ni pravih idej, kako in kaj naprej. Prepogosto prihaja do nesporazumov in neupravičenih očitkov s strani posameznih planinskih funkcionarjev. Nedopustni spodsrljaji posameznikov v vodstvu PZS rušijo ugled organizacije. Framski planinci so zadovoljni z novo obliko Planinskega vestnika, saj le-ta omogoča objavo kvalitetnejših fotografij. Tudi vsebina je pestra in raznolika. V njihovem glasilu *Planinski odmevi* so že nekajkrat objavili pobudo, vabilo in priporočilo, da se člani naročijo na Planinski vestnik. Jože Bobovnik meni, da je največ možnosti za to z vzpodbujanjem članov, da izberejo članarino A, kjer je revija že vključena. ●

Ali nemir ogroža divjega petelina?

Možnosti prilagajanja petelina so izčrpane

✍ in 📷 Danilo Bevk

Zadnja leta marsikje redno srečujemo divje peteline, ki svojo lepoto ponosno razkazujejo navdušenim planincem in fotografom. Na prvi pogled je to zelo lep prizor, ki daje prepričljiv vtis, da je divjih petelinov še veliko in da človek te neboječe ptice s svojimi dejavnostmi v gozdu res ne more ogrožati. Še več, oskrbnik v neki koči mi je pojav celo razložil kot posledico prevelikega števila divjih petelinov. Tovrstno razmišljanje je sicer rezultat povsem logičnega sklepanja, žal pa nima prav nič skupnega s stvarnostjo.

DIVJI PETELIN SE ČLOVEKA BOJI

Nori petelini, kakor jih nekateri imenujejo, niso nič drugega kot bolni petelini, ki imajo povišano vsebnost moškega spolnega hormona testosterona. V nas vidijo tekmeča, zato se do nas vedejo, kot se normalni petelini do drugih petelinov. Večinoma ne pojejo na običajnih mestih dvorjenja (rastiščih) in so za populacijo izgubljeni osebk. Marsikdaj pridejo na dvorišča ali celo v mesto. Pojav še ni dokončno pojasnjen, ugotovili pa so, da je pogostejši tam, kjer je veliko nemira in je divjih petelinov že zelo malo.

Normalni, torej zdravi petelini so plahi in kot taki zelo občutljivi na nemir. Da bi razumeli, zakaj je tako, moramo najprej poznati osnove njihove biologije. Gozdne perutnine vladar, kakor ga je imenoval Ivan Tavčar, živi v mirnih, obsežnih, starih gozdovih z jasami, na katerih poleti najde hrano, kot so borovnice, maline, brusnice in žuželke. Pozimi večino časa preživi na drevju, v najhujšem mrazu pa tudi v rovu pod snegom. Njegovo življenje je najbolj zanimivo v aprilu in prvi polovici maja,

ko na posebnih mestih, ki jim pravimo rastišča, zjutraj poteka skupinsko dvorjenje petelinov kuram. Te so pol manjše in grahasto-rjavkasto obarvane. Po parjenju naredijo na tleh gnezdo, ki je zelo izpostavljeno plenilcem. Po štirih tednih valjenja se izvalijo piščančki, ki takoj sami iščejo hrano. Prve tedne so povsem odvisni od živalske hrane, zlasti mravelj in zelo občutljivi na hladno vreme. Zelo so izpostavljeni plenilcem, ki pa jih mnogo težje najdejo, če je v gozdu dobro razvita podrast borovnice. Le redki dočakajo prvo zimo.

NA NEMIR SE NE NAVADI

Število te skrivnostne ptice je v zadnjih desetletjih zelo upadlo. Eden pomembnejših razlogov je naraščajoči nemir, ki ga ogroža na več načinov. To so potrdile številne raziskave. Pričakovali bi, da se bo divji petelin, ki se že kot mladič srečuje z nemirom, nanj privadil, vendar kaže, da temu ni tako. Kako se odziva na nemir je proučeval švicarski ornitolog dr. Dominik Thiel, ki je meril razdaljo, pri kateri ta ptica zbeži pred človekom, ki se mu približuje. Ugotovil je, da je na območjih, kjer je več nemira, razdalja večja kot v mirnih predelih. Divji petelin se torej na nemir ne navadi, celo nasprotno, zaradi pogostega vznemirjanja je še bolj plašen. Njegove raziskave so tudi pokazale, da se divji petelin iz vznemirjenih predelov umakne v mirnejše, četudi so manj primerni. Isti raziskovalec je v zimskih iztrebkih meril količino stresnega hormona glukokortikoida kortikosterona. Rezultati meritev so pokazali, da je koncentracija stresnega hormona na območjih z razvitim zimskim



Ne zapravimo te izjemne naravne dediščine.

turizmom večja, kar neposredno kaže na stres divjega petelina zaradi nemira. Znano je, da stres zmanjša stopnjo preživetja. Tako kot ljudje so tudi živali, ki so pod stresom, bolj izpostavljene boleznim in zajedavcem ter porabijo več energije.

NEMIR OGROŽA RAZMNOŽEVANJE IN PREZIMOVANJE

Precej planinskih poti poteka preko rastišč, zato zgodnji planinci z njih pogosto prepedijo divje peteline. Če se to dogaja dan za dnem, ne pride do parjenja. Pričakovali bi, da se bodo umaknili in se parili drugje. Zakaj se to večinoma ne zgodi? Rastišče zahteva določeno konfiguracijo prostora in strukturo gozda, zato ne more biti kjerkoli. Ker so rastišča stalna, so za



morebiten nastanek novega (nadome-stnega) rastišča primerna le območja, ki niso vznemirjana veliko let zapored, takih predelov pa je vse manj. Skratka, možnosti prilagajanja divjega petelina so v tem pogledu zelo omejene in verjetno večinoma že izčrpane. Divji petelin pozimi živi na meji svojih energetskih zmožnosti. Temu so vzrok dolge noči, nizke temperature in težko prebavljiva ter energijsko revna hrana (predvsem iglice rdečega bora in jelke). Da preživi, mora varčevati z energijo. To doseže predvsem tako, da se čim manj giblje. Če je pogosto preganjan, to seveda ni mogoče, saj med begom troši dragoceno energijo, zato mu lahko energetskih rezerv zmanjka in tako ne dočaka pomladi.

PREGNAN DIVJI PETELIN LAHKO POSTANE PLEN PLENILCEV

Malo je znano, da nemir poveča verjetnost, da bo divji petelin postal plen plenilcev. Ker veliko časa preživi na tleh in tam tudi gnezdi, je razmeroma lahek plen. Razumljivo je, da je ena od obrambnih strategij poleg čuječnosti in varovalne barve tudi skrivanje in tiho, čim bolj neopazno gibanje. S tem želi preprečiti, da bi ga plenilci opazili, in to mu kar dobro uspeva. Ko ga človek prepodi, pa je skrivanja konec. Divji petelin, znan po glasnih vzletih, ne le zbeži pred nami, ampak s tem morebitnim plenilcem v okolici tudi izda svojo navzočnost, zato ti postanejo pozorni nanj. Povedano drugače: nemir poveča verje-


tnost, da bodo divjega petelina opazili plenilci in bo zato postal njihov plen. Zlasti je to kritično pri kuri z mladiči, ki so plenilcem še posebej izpostavljeni. Srečanje divjega petelina in človeka je torej lahko mnogo bolj usodno, kakor bi si mislili na prvi pogled.

KAJ LAHKO STORIMO PLANINCI?

Glavni viri nemira so planinarjenje, smučanje, nabiralništvo, sečnja, vožnja z motornimi vozili in ponekod tudi fotografiranje ter prepegosto opazovanje rastišč. Vse našete dejavnosti so v domovanju divjega petelina vedno bolj prisotne. Planinarjenja zaradi koristi za zdravje seveda ne gre vseprek omejevati. To pa ne pomeni, da ga z nekaj dobre volje ne bi mogli prilagoditi do te mere, da te plemenite ptice ne bo življenjsko ogrozilo.

V prvi vrsti je treba poskrbeti, da planinske poti ne bodo potekale čez rastišča in da jih ni preveč. Podatke o rastiščih imajo lovci in gozdarji. Če planinska pot vendarle poteka čez rastišče je zelo pomembno, da se v aprilu in maju na pot ne odpravimo zgodaj zjutraj. Dovolimo, da parjenje poteka v miru. Pomembno si je prizadevati, da se resnično planinari le po teh poteh in ne po bližnjicah in stranskih poteh. V pregosti mreži poti enostavno ni dovolj mirnih predelov, ki jih ta ptica tako potrebuje. Če imamo psa, naj bo ta na povodcu, saj se z gnezda prepodena kura pogosto ne vrne in gnezdo popade.

Divji petelin na nemir ni enako občutljiv vse leto. Največkrat se kot najbolj občutljivo ali celo kot edino problematično obdobje izpostavlja čas parjenja, pozablja pa se na pomen miru v času gnezdenja, vodenja mladičev in prezimovanja. Torej je "kritično obdobje" vsaj od januarja do julija. Na območju divjega petelina zato v tem času ne organizirajmo množičnih pohodov in prireditev.

Bo moral divji petelin naše gozdove res dokončno zapustiti ali pa bomo vendarle vsaj z enim ušesom prisluhnili njegovim potrebam in v skladu z njimi prilagodili naše dejavnosti? Za ogroženost divjega petelina smo odgovorni tudi mi, zato smo mu dolžni pomagati in ga obvarovati ter ohraniti, da ga bodo lahko občudovali tudi naši zanamci. Več o divjem petelinu na spletni strani www.petelin.info. 

Encijan z Lovrenca

Clusijev svišč

✍ in 📷 Dušan Klenovšek

Clusijev svišč (*Gentiana clusii*) ali "ta velik encijan" je skupaj s planiko, avrikljem, murko in slečem ena najbolj prepoznavnih rastlinskih vrst gorskega sveta. Tudi zelo pogost motiv na fotografijah in spominkih ter pravi simbol Alp.

Je trajnica, a njegove pritlične liste (rozeta) izven obdobja cvetenja običajno spregledamo. Vsaka rastlina ima le po en pokončen, modro obarvan cvet zvonaste oblike. Njegova rastišča so travniki, kamnite trate, skalne razpoke od montanskega do alpskega vegetacijskega pasu. Čeprav gre za alpsko rastlino, uspeva še marsikje po predalpskem svetu. Porezen, Blegoš, Rakitovec, Polhograjsko hribovje, Trnovski gozd, Snežnik in Zasavsko hribovje so kraji, kjer ga lahko občudujemo od maja naprej. A prvi cvetovi se vsako leto, lahko že sredi aprila, razcvetijo na travnikih okoli cerkvice sv. Lovrenca na istoimenskem vrhu (722 m) nedaleč od Lisce. Običajno je najlepši pogled na njegovo modrino ravno okoli prvega maja, ko je praviloma tudi največ obiskovalcev. Pred desetletji si lahko v popoldanskem času ob poteh, ki vodijo v dolino, našel na desetine ovenelih cvetov. Ni bilo redko, da so si posamezniki izkopali primerke. Razloga sta bila dva – možje predvsem zato, da so doma v žganje namočili njegove korenike, žene pa so ga želele presaditi v domači skalnjak. Krivda za pripravo žgane pijače deloma leži v izdelovalcu "encijana", ki je na nalepki namesto slike košutnika (katerega korenika se uporablja) prikazal sliko Clusijevega svišča. Seveda je bilo ves čas tako trganje cvetov kot izkopavanje v nasprotju z dejstvom, da je vrsta zavarova-



Clusijev svišč (*Gentiana clusii*)

na že od leta 1922. Območje na Lovrencu je bilo še dodatno zavarovano kot naravni spomenik (leta 1993) ter označeno s tablo. A cvetovi so postajali vseeno vse redkejši, še posebej potem ko je lastnik travnika skušal z gnojenjem "izboljšati" pridelek krme. Neredki so si lepote želeli ogledati kar iz avtomobila, zato je bilo območje zavarovano tudi z lesenim plotom. Planinsko društvo Lisca Sevnica že vrsto let vrši prostovoljni naravovarstveni nadzor v času cvetenja. Vsakoletni akciji so se pridružili še sosednja planinska društva, Zavod za gozdove Slovenije, KTD¹ Blaž Jurko iz Razborja, Kozjanski park ter KŠTM Sevnica.² Sama vzpetina ni znamenita le zaradi cerkve in encijana, saj tu uspevajo še številne zanimive vrste. Cve-

tov "malega encijana", oziroma tržaškega svišča v času cvetenja Clusijevega že ni več, za njim pa zacveti endemična opojna zlatica ter ob koncu maja še kranjska lilija. Tudi do kraljeve rože (blagajevega volčina) ni daleč.

Lahko Clusijev svišč zamenjamo s katero sorodno vrsto? Najlaže z zelo podobnim Kochovim sviščem (*G. acaulis*), ki pa uspeva le na kisljih tleh in je zaradi prevladovanja bazičnih apnenčastih tal v Sloveniji precej manj pogost. Je pa to vrsta encijana, ki ga običajno najdemo v skalnjakih. ◻

Literatura

Odlok o razglasitvi rastišča Clusijevega svišča na Lovrencu za botanični naravni spomenik, 1993.

Uredba o zavarovanih prosto živečih rastlinskih vrstah, Ur. list RS št. 46/04, 110/04, 115/07 in 36/09.

¹ Kulturno-turistično društvo.

² Javni zavod za kulturo, šport, turizem in mladinske dejavnosti Sevnica.

Hrana za trening

✍️ Nada Kozjek Rotovnik, dr. med.



FOTO: BORUT GOGALA

Preden se bomo lotili večjih hribovskih (ali gorniških) podvigov, je potrebno nekaj vadbe. Enako, ali pa še bolj, velja za vejo planinstva, ki jo imenujemo prosto plezanje in zahteva dokaj resen trening. Danes se bomo nekoliko bolj posvetili hrani za kondicijski trening, v enem naslednjih nadaljevanj pa bomo obdelali tudi športne plezalce.

HRANA JE DEL VADBE

V nižje hribe se pravzaprav lahko poda vsakdo. Nekomu že bližnji kucelj nudi zadosten planinski užitek, za druge pa so vzponi nanje pravzaprav le priprava na resnejše podvige.

Tako kot vadimo svoje telo za večje napore, se je treba navaditi tudi ustrezne prehrane, ki bo podpirala telesne napore.

Za primer vzemimo navdušeno planinko Marinko, ki si je končno zadala, da se bo povzpela na Triglav. Ker ni več rosn mlada in ve, da je pot relativno dolga in tudi nekoliko zahtevna, se je odločila, da se bo na ta podvig resno pripravila. Na vrh Slovenije se ne želi priplaziti popolnoma izmučena. Nasprotno, na vrhu Triglava želi užiti prav vsak trenutek.

Za "trening hrib" si je izbrala bližnjega tisočaka, na katerem je tudi nekaj skal. Nanj se bo čim večkrat povzpela za konec tedna, med tednom pa bo skušala nabrati nekaj kondicije s tekom.

Vadba teka in planinarjenje sta s fiziološkega vidika dokaj podobni obliki telesnega napora. Gre za aerobni napor in pri obeh vrstah telesne aktivnosti upoštevamo priporočila prehrane pri vztrajnostnih športih. Osnovna presnovna značilnost pri tovrstni vadbi je, da si telo zelo pomaga z gorivom iz maščobnih celic, zato je vadba usmerjena predvsem v treniranje aerobnega sistema, ki omogoča takšno prilago-

ditev telesa, da za bencin pri vadbi poleg sladkorjev učinkovito uporablja tudi maščobe. Marsikdo se pri tem ujame v zanko in pozabi, da četudi pri vztrajnostnem naporu telo bolj ali manj učinkovito kuri maščobe, vendarle ne more delovati brez sladkorjev, ki pa jih za razliko od maščob v telesu ni v izobilju. Zaloge sladkorjev najdemo v glikogenu v jetrih in mišicah in pri vztrajnostnem naporu zadoščajo za okoli uro do ure in pol, če so v izhodišču maksimalno polne.

Zato je kondicijska vadba najboljša priložnost, da natreniramo svoj vnos kuriva v obliki sladkorjev. Maščob je namreč v telesu zadosti za vsakršen telesni napor. Poleg zadostnega vnosa sladkorjev seveda ne smemo pozabiti na hidracijo. Tudi pitje med telesnim naporom je lahko problematično in se ga moramo navaditi.

MARINKINA VADBA

Ker je Marinka po naravi zelo skrbna oseba, se je, še preden se je lotila vadbe, seznanila tudi z osnovnimi navodili za prehransko podporo v hribih. Ko je prebrala napotek o potrebnih gorivih za napor, je pravilno ugotovila, da je najbolje, da ta načela vključi že v svojo telesno pripravo.

Svoje osnovne prehrane ni bistveno spreminjala. Že poprej se je skušala držati načel uravnotežene in pestre prehrane, ki jo je pripravljala na bolj "blag" način. Izogibala se je namreč cvrtju in močnemu pečenju. Ko se je odločila za aktivnejši način življenja, je v vsakodnevne obroke vključila več sadja. To je izredno kvaliteten vir sladkorjev, ki jih je potrebovala, da je izpopolnila zaloge sladkorjev (beri glikogena), ki jih je izpraznila med redno vadbo. Tudi soli v prehrani ni pretirano preganjala, ker je vedela, da jih poleg vode potrebuje za rehidracijo telesa po vadbi.

Na noben tek ali pohod se ni odpravila na tešče. Vedno je poskrbela, da je telo pred samo vadbo napolnila z nekaj goriva v obliki sladkorjev. Ker je prebrala, da jih je pred vadbo priporočljivo zaužiti okoli en gram na kilogram telesne teže, si je pomagala z lahko prebavljivimi živili, ki so vsebovala ustrezno količino sladkorjev. Ugotovila je, da je količina sladkorjev napisana na etiketah večine živil. Tako je preračunala, koliko sadnega soka ali jogurta naj popije za svojih 62 kilogramov, da bo dobila okoli 62 gramov sladkorjev. Če se ji je zdela količina hrane za dano število sladkorjev prevelika in bi jo motila med telesno vadbo, je dodatne sladkorje spravila v telo s športno pijačo ali pa si je pomagala z gumijastimi bonbončki, ki jih obožuje.

Ker je postajala vedno boljše trenirana, je tek ali intenzivno hojo včasih potegnila tudi čez uro in več. Takrat si je med samo vadbo priskrbela energijo s športno pijačo ali vodo in energetskimi ploščicami.

Po treningu je ponovila vajo, ki jo je imela pred vadbo: v telo je takoj vnesla enako količino sladkorjev. Velikokrat je bila tudi izbira hrane podobna. Ugotovila pa je, da ji najbolj ustrežata čaj z medom in kos kruha s skuto ali sirnim namazom. Na ta način je zadostila tudi potrebam po vnosu beljakovin po vztrajnostni telesni vadbi, ki naj bi bil okoli 0,25 grama na kilogram telesne teže.

S telesno vadbo je imela vedno večje veselje. Resda je bila včasih telesno utrujena, bolela sta jo kakšna mišica ali sklep, a nikoli se ni počutila izčrpano. Še posebej pa je bila vesela, ker je kmalu ugotovila, da lahko teče celo del poti v hrib, ko se odpravi na svoj tedenski tisočak.

Pohod na Triglav je tako postajal vedno bolj oprijemljiva želja. 🍊

Slab začetek – dober in bel konec z grenkim priokusom

Vreme in razmere v gorah v meteorološki zimi 2009/10

✍ Miha Pavšek¹ in Gregor Vertačnik²

Pogled s Kamnitega lovca proti proti Mangartu (levo) in Jalovcu (desno), v ospredju Kraljevska špica (konec januarja 2010) FOTO: MIHA PAVŠEK

Čeprav nas sonce že počeno greje, si bomo na kratko priklicali v spomin letošnjo zimo, natančneje zimsko meteorološko trimesečje december–februar. V splošnem smo si ga zapomnili predvsem po nadpovprečno visoki snežni odeji in njenem precej daljšem (vz)trajanju na tleh po nižinah v notranjosti Slovenije, v gorah pa po opazno nižjih temperaturah, sončnem primanjkljaju in precejšnjem padavinskem presežku. Slednji ni bistveno vplival na v tej zimi izmerjeno najvišjo skupno višino snežne odeje, saj je božična odjuga segla vse

do visokogorja. Prav lahko bi ta uvod zaključili z ugotovitvijo, da smo imeli v gorah čisto spodobno zimo, če ne bi vzeli snežni plazovi kar sedmih življenj. Zadnje že v marcu, pa vendarle številka, ki opozarja in hkrati zaskrbljuje, da marsikaj ni tako, kot bi moralo biti. Upajmo, da to pot karavana ne bo šla dalje brez ustreznih ukrepov. Med temi je tudi ustanovitev lavinske službe, kakršno imajo pri vseh alpskih sosedih.

Če ne upoštevamo nesrečnih kranjskih dijakov, ki so preminuli januarja 1977 na

Zelenici, in stoletne zime februarja 1952, nismo imeli po drugi svetovni vojni še nikoli opravka s toliko žrtvami snežnih plazov. V prejšnji številki Planinskega vestnika (Marjan Kregar) smo lahko prebrali, zakaj je bila v letošnji zimi snežna odeja manj stabilna kot ponavadi, v reviji Šport mladih (Mojca Stritar) pa o snežnih plazovih in njihovem (ne) spoštovanju. Svoj kamenček k vsem nesrečnim primerom prispevata tudi nezanimanje in včasih že kar aroganca odgovornih ministrstev in služb v njihovi sestavi, ki bi morale

Preglednica: Povprečna temperatura (°C) in količina padavin (mm) v meteorološki zimi 2009/10 ter primerjava s povprečjem obdobja 1971–2000.

Postaja (nadmorska višina)	Povprečna T	Odklon T	Padavine	Indeks padavin glede na povprečje 1971–2000
Rateče (864 m)	-3,3	-0,3	463	202
Planina pod Golico (970 m)	-2,6	-1,1	591	203
Vojsko (1067 m)	-2,9	-0,6	934	180
Vogel (1535 m)	-4,6	-2,1	1152	212
Krvavec (1740 m)	-5,4	-1,9	361	159
Kredarica (2514 m)	-9,1	-2,1	492	151

Vir: Arhiv Urada za meteorologijo Agencije RS za okolje.

¹ Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Novi trg 2, Ljubljana.

² Urad za meteorologijo, Agencija RS za okolje, Vojkova cesta 1b, Ljubljana.

skrbeti za tisto, kar je povezano s problematiko snežnih plazov. Ta odnos se kaže vse od ukinitve krajevnih komisij za snežne plazove, nedokončanja lavinskega katastra (ta še vedno ni javno dostopen), dogajanj okrog vršiške ceste in zagotovitve njene celolotne prevoznosti (z ustreznimi varovalnimi objekti) ter kaninskih lavinskih prigod pa do pomanjkljivega obveščanja, informiranja in opozarjanja. Slednje temelji na nezadostnem številu opazovalnih postaj, na katerih ni rednih vzorčenj in preizkusov stabilnosti snežne odeje. Ne nazadnje bi morali biti bolj sitni tudi v krovnih planinski organizaciji. Tako pa se oglašajo in opozarjajo le gorski reševalci, pogosto pod vtisom vsakokratnih akcij iskanja morebitnih preživelih. Slednjih letos žal ni bilo, kar kaže, kako pomembna pri snežnih plazovih je preventiva.

Meteorološka zima se je začela z nekoliko pretoplo in dokaj mokro prvo decembrsko dekada. V začetku decembra je sicer pobelilo alpske doline, v sredogorju pa se še niso mogli pohvaliti z omembe vredno snežno odejo. Po 11. decembru je temperatura počasi, a vztrajno padala. Sredi meseca ni bilo prav veliko snežnih padavin, je pa zato pobelilo obalo. V začetku zadnje dekade se je veter obrnil v jugozahodno smer in napovedal odjugo. Ob obilnih padavinah je do božiča temperatura hitro naraščala. Sprva je še snežilo do dolin, na višku drugega padavinskega vala 24. in 25. decembra pa je prehodno deževalo celo v visokogorju. Marsikje po dolinah so imeli opravka s poplavami, močnejšimi predvsem v Posočju. Na božični večer se je hitro ohladilo, zato je zapadlo nekaj snega tudi v alpskih dolinah. Ohladitev je bila le prehodna, saj se je že konec meseca temperatura znova močno povzpela. Temu ustrežno je bilo tudi decembrsko sonce bolj pičlo.

Če je zima decembra še malce omahovala, pa je že naslednji mesec pokazala vso svojo moč. Sprva se je močno ohladilo in že 2. januarja je v presledkih skoraj povsod začelo snežiti. Do konca prve dekade je v goratem

svetu zapadlo do meter novega snega. V primerjavi s prejšnjo zimo tokrat Zgornjesavska dolina ni izstopala. Še več, ponekod na Notranjskem, v Kamniško-Savinjskih Alpah in še kje je bilo snega na primerljivi nadmorski višini bistveno več. Do konca sneženja se je otopilo, nato pa je temperatura do konca meseca v splošnem padala. Sredi meseca so bile gore pogosteje obsijane s soncem, medtem ko smo spodaj obtičali pod oblačnim pokrovom ali v megli. Ob koncu meseca je zapadlo še nekaj novega snega.

Prvi februarjski dnevi so minili v znamenju sonca in občutne otoplitve. Kmalu se je vreme pokvarilo, 5. in 6. februarja je spet snežilo, prav tako 10. in 11., le da slednjič marsikje obilno. Do sredine meseca je ostalo razmerna hladno, nato se je prehodno ogrelo, spet ohladilo in znova ogrelo. Temperaturne spremembe so spremljale padavine, večinoma v beli barvi in različnih kristalnih oblik. Čeprav zima v gorah še posebej rada opleta z repom, pogosto tudi daleč v pomlad, so zadnji, nekoliko pretopli februarjski dnevi že nakazali, da počasi prihaja tudi njen čas oziroma višje temperature. Te so prekinili marčevski mučeniki (10. 3.) z nekajdnevnim vdorom hladnega zraka oziroma močno burjo in sneženjem, pa več o tem prihodnjič, ko bodo na vrsti meseci meteorološke pomladi.

Občutek mnogih, da je bila minula zima temperaturno gledano tista prava, kot s(m) jih bili vajeni pred desetletji, ne vara. Primerjava z referenčnim klimatološkim obdobjem 1971–2000 kaže, da je bila prehladna, zlasti v sredogorju in visokogorju. Na teh območjih so bili prav vsi trije meseci prehladni, spodaj pa je bil pretopen le december. Januar je bil – tako, kot je to praviloma – povsod daleč najhladnejši zimski mesec, temperaturni odklon je večinoma dosegel od –2 do –3 stopinje Celzija. Zima je bila nenavadno bogata s padavinami, največ zaslug za to je imel zelo moker december. Ponekod v Julijcih in Karavankah so izmerili več kot 300 % pričakovanih decembrskih padavin, na Žagi pri Bovcu je bilo teh kar 844 milimetrov, zato

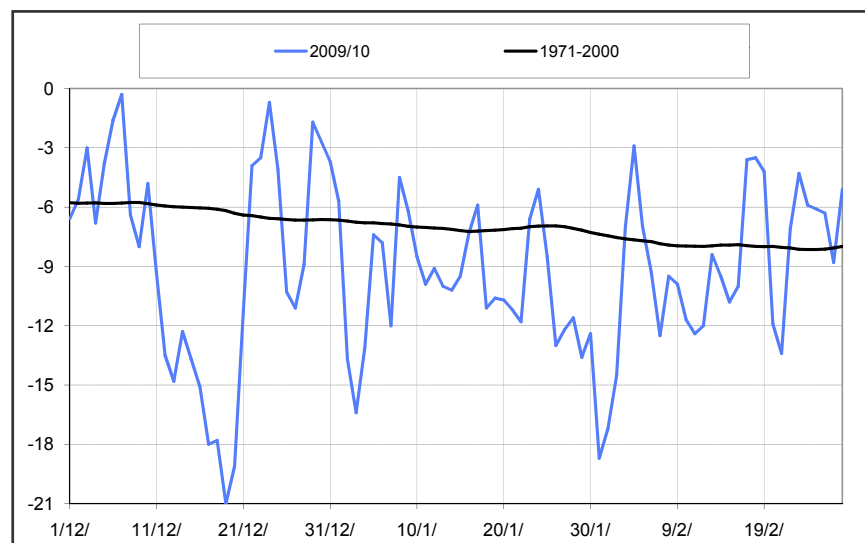
je med drugim poplavljal tudi Mostarsko jezero pri Mostu na Soči. Dokaj povprečna količina padavin je bila le na Kozjaku in Pohorju. Januarja je bila razporeditev padavin neobičajna – več v osrednjem in južnem, manj v zahodnem in severnem delu našega goratega sveta. Februarja se je decembrska zgodba ponovila, le v nekoliko omiljeni obliki. Še najbolj pa je minula zima izstopala po (ne)trajanju sončnega obsevanja. V vseh treh mesecih so marsikje zabeležili le okrog polovico statistično pričakovanih sončnih ur. V splošnem je bila to po nižinah ena turbulentnejših zim zadnjih 30 let, a tudi višje zgoraj ni bilo dosti boljše.

Zato pa se ne smemo pritoževati nad snežno odejo. V drugem delu zime so bile snežne razmere večinoma nadpovprečne. Konec obravnavanega obdobja oziroma februarja so opazovalci na Kredarici namerili skoraj štiri metre (390 centimetrov) snežno belega pokrivala.

Izjemno debelo snežno odejo je preprečilo izdatno božično deževje, ki je prehodno doseglo tudi naše najvišje vrhove. V le petih zaporednih padavinskih dneh se je ponekod v Posočju dobesedno izlilo več kot 500 milimetrov padavin; na prej omenjeni Žagi so izmerili rekordnih 690 milimetrov. Prav neverjetno, a to padavinsko obdobje je ponekod prispevalo več kot polovico vseh zimskih padavin! Rezultat te obilne moče so bile skupaj s taljenjem snega poplave alpskih rek, zlasti Soče. Med meteorološkimi ocvirki velja omeniti še nenavadno izrazit temperaturni skok, ki je spremljal omenjeno padavinsko obdobje. Na Kredarici se je od nedelje, 20. decembra zjutraj, ko so zmrzovali pri –23 stopinj Celzija, živo srebro dvignilo na ledišče v noči s 24. na 25. december. Še precej izrazitejši dvig temperature so zabeležili v nižinah in kotlinah. V Šmartnem pri Slovenj Gradcu se je v tem času ogrelo z –20 na +14 stopinj Celzija.

Tekom obdobja so izdali na Agenciji RS za okolje (ARSO) kar petkrat opozorilo 4. stopnje nevarnosti proženja snežnih plazov. Precej bolj pogosto kot druga leta je bila tudi 3. stopnja, saj smo imeli pogoste nove snežne padavine. K sreči pa te niso bile vedno zelo intenzivne oziroma ni zapadla (pre)velika količina novega snega.

Kljub vsemu smo lahko vsi, ki pozimi redno zahajamo v gore, tudi letošnjo zimo ujele precej lepih in nepozabnih trenutkov, še posebej ljubitelji celca in zaledenelih slapov. Pri tem pa se je pokazalo, da je lahko mraz precej nevarnejši za prve kot pa za druge, saj upočasnjuje preobrazbo snežne odeje in s tem njeno utrjevanje oziroma stabilnost. Pomnimo torej svoje letošnje snežne izkušnje kot tudi izkušnje drugih, saj nam bo to še kako pomagalo v prihodnje, ko se bomo znova podali v zasnežene strmine in skale. Vendarle nam nudijo in vzbudijo prav zimске gore najbolj prvinska (ne adrenalinska!) občutja, zato se tako radi vračamo vanje. Še posebej takrat, ko zaigra zima na vse strune, kot je bilo to v letošnjem zimskem trimesečju. ○



Potek povprečne dnevne temperature od 1. 12. 2009 do 28. 2. 2010 na Kredarici in primerjava z referenčnim obdobjem 1971–2000.

Osnovne motorične sposobnosti

in Blaž Zavonil



Učinkovitost gibanja človeka pri športu ali dnevnih opravilih je odvisna od njegovih motoričnih sposobnosti in gibalnih znanj. Stopnja njihove razvitosti je pri ljudeh različna, kar v največji meri povzroča individualne razlike v gibalni učinkovitosti. Tako posamezniki niso sposobni na enak način izvesti gibalnih nalog in se med seboj glede na uspešnost izvedbe tudi razlikujejo. Osnovne motorične sposobnosti, s katerimi se srečujemo v športu, so koordinacija, gibljivost, moč, hitrost in vzdržljivost. Motorične sposobnosti so v določeni meri prirojene, v določeni pa pridobljene.

HITROST

Hitrost kot motorično sposobnost je mogoče opredeliti kot največjo hitrost gibanja, ki je posledica delovanja lastnih mišic. V ožjem pomenu besede je to sposobnost, ki nam omogoča, da izvedemo enega ali več zaporednih gibov maksimalno hitro (met, skok, tek ...). V veliki meri je pogojena s hitro močjo in tudi koordinacijo med posameznimi mišicami, pomembni pa sta tudi gibljivost in motivacija. Iz opisanega lahko vidimo, da hitrost v veliki meri omejuje delovanje centralnega živčnega sistema. Tako hitrost razdelimo na:

- hitrost (odziva) reakcije – na pričakovani in na nepričakovani znak,
- hitrost posamičnega giba – met, skok,
- največjo frekvenco gibov – tek,
- štartno hitrost – sposobnost najhitrejšega pospeševanja iz mirovanja do najvišje hitrosti,
- najvišjo hitrost – hitrost, ki se razvije v 3–6 sekundah.

Pri plezanju se hitrost največkrat izraža kot hitrost enostavnega giba (stegniti roko na oddaljen oprimek ali pa natančno stopiti na oddaljen stop) ali skoka na določen oprimek.

MOČ

Moč je opredeljena kot sposobnost učinkovitega izkoriščanja sile mišic pri premagovanju zunanjih sil. Športne zahteve po višjih skokih, metih, spremembah smeri, sprintih, težjih dvigih ... od športnika zahtevajo visok nivo mišične moči. Najpogostejša zunanja sila, proti kateri se alpinisti in plezalci borimo, je gravitacija.

Struktura moči je kompleksna in jo je mogoče definirati na več načinov. Osnovne pojavne oblike moči pa so maksimalna moč, hitra moč in vzdržljivost v moči. Med njimi je najpomembnejša maksimalna moč (maksimalno težki plezalni gibi, maksimalno težko breme ...), saj pozitivno vpliva tako na hitro moč (dinamični gibi) kot na vzdržljivost v moči (smeri, dolge do 20 gibov). Zato bo povečanje maksimalne moči hkrati vplivalo na izboljšanje drugih dveh sposobnosti.

S fiziološkega vidika je napredek v mišični moči posledica živčnih ali mišičnih dejavnikov. Živčni dejavniki povečanja moči se nanašajo na koordinacijo mišič-

» Najpogostejša zunanja sila, proti kateri se alpinisti in plezalci borimo, je gravitacija.

ne aktivnosti preko centralnega živčnega sistema. Veliko hitreje pride do živčne adaptacije organizma kot pa do adaptacije na strukturne spremembe v mišici. Povečanje mišice se pojavi šele po treh mesecih redne vadbe, kadar je ena mišična skupina obremenjena vsaj trikrat tedensko.

» Povečanje mišice se pojavi šele po treh mesecih redne vadbe, kadar je ena mišična skupina obremenjena vsaj trikrat tedensko.

Pomemben učinek povečanja moči je tudi zmanjšana dovzetnost za športne poškodbe.

GIBLJIVOST

Gibljivost je kot ena osnovnih motoričnih sposobnosti pomemben dejavnik uspeha v športu in je definirana kot sposobnost izvedbe gibov z veliko amplitudo. Ima torej pomemben vpliv na splošno gibalno učinkovitost in kakovost življenja posameznika.

Čeprav je gibljivost pogosto obravnavana kot ločena motorična sposobnost, se je treba zavedati, da močno vpliva na vse ostale motorične sposobnosti. Raztezanje prinaša vrsto centralnih in lokalnih učinkov na človeški organizem. Centralni učinki zajemajo izboljšano zavedanje telesa, izboljšano počutje, izboljšano gibanje, večjo ekonomičnost



UltraLight



JAKNA NANO

Evolucija rešitve za dolge pohode in muhasto vreme v obliki jakne iz membrane GORE-TEX® Paclite®. Vsi šivi in vse zadržke so vodoodporne, zato bo jakna Nano vedno poskrbela, da boste suhi, a ne obremenjeni z dodatno težo. Deli tkanine so lasersko perforirani za povečano zračnost.

Kolekcijo Marmot najdete v trgovinah:
ANNAPURNA way, Krakovski nasip 4, Ljubljana
Avantura šport, Gregorciceva cesta 19, Ilirska Bistrica
Avantura šport, Planet Tuš Koper, Koper
DropIN, Trubarjeva ulica 15, Ljubljana
Suvel šport Nova Gorica, Trg Edvarda Kardelja 5, Nova Gorica
TANDEM v Logatcu, Tržaška cesta 77, Logatec

www.annapurna.si

www.marmot.eu 

gibanja in lažje prenašanje naporov. K lokalnim spadajo vplivi na boljšo prekrvavitev, zmanjšan upor v tkivih med gibanjem, večja elastičnost tkiv, večja gibljivost in večji aktivni obseg v sklepih, uravnotežen mišični tonus, manjše tveganje poškodb, hitrejša regeneracijo mišic in kot končni rezultat večja lokalna mišična učinkovitost.

Poleg zgoraj naštetih prednosti dobra gibljivost pri plezanju pride v poštev v naslednjih primerih: pri visokem stopanju, razkorakih, iztegovanju, doseganju preko streh in najboljši postavitvi težišča blizu skale pri plezanju v navpičnih stenah.

VZDRŽLJIVOST

Vzdržljivost je sposobnost, ki omogoča, da se določen telesni napor (telesna aktivnost) izvaja daljši čas brez zmanjšanja njegove intenzivnosti (brez pojava utrujenosti). Njena raven je odvisna od funkcionalnih sposobnosti srčno-žilnega, dihalnega in živčno-mišičnega sistema, količine energijskih snovi v mišicah, učinkovitosti uravnavanja toplote in od koordiniranega delovanja vseh organov in sistemov. Pomembno vlogo imajo še koordinacija (tehnika gibanja), ustrezna motiviranost in sposobnost prenašanja bolečine. Ko je aktivnih več mišic istočasno, postane glavni omejitveni dejavnik srčno-žilni sistem. Srce lahko črpa le z določeno hitrostjo in pljuča lahko predihajo le določeno količino zraka.

Vzdržljivost na grobo ločimo na splošno in specialno. Splošna je aerobnega značaja, kar pomeni, da telo za premagovanje daljšega napora dobi zadosti energije s kisikom. Tako lahko športnik dolgo časa teče pri določeni intenzivnosti (hitrosti), ne da bi se njegova učinkovitost zmanjšala. Pri specialni vzdržljivosti pa le del energije dobimo s kisikom, ostalo pa z glikolizo in kreatin fosfatom, kar zadošča le za kratek, a zelo intenziven tek (šprint).

Specialna vzdržljivost je prisotna pri vseh športih. Tako je pri plezanju večina mišic podlahti obremenjena izometrično (dolžina mišice se ne spreminja). To pomeni, da se pretok krvi skozi mišice verjetno popolnoma ustavi, ko plezamo težke smeri (majhni oprimki), na boljših oprimkih pa se zopet poveča. Tako so se plezalci z boljšo specialno vzdržljivostjo sposobni dlje časa boriti s smerjo.

KOORDINACIJA

Koordinacija je sposobnost učinkovitega oblikovanja in izvajanja kompleksnih gibalnih nalog (posebej v nenaučenih in nepredvidljivih situacijah) in je posledica optimalne usklajenosti delovanja vseh ravni osrednjega živčevja in mišic. Zahteva optimalno časovno in prostorsko povezanost obeh sistemov, kar se kaže v minimalni porabi energije (ekonomizaciji gibanja) in posledično kasnejšem pojavu utrujenosti. Boljša koordinacija je posledica večje usklajenosti delovanja posameznih mišičnih skupin in odsotnosti vseh nepotrebnih gibov (hitro in učinkovito reševanje gibalnih problemov). V športu se njena pomembnost posebej kaže v tistih disciplinah, za katere so značilne velika zapletenost gibanja (ples), kompleksnost in nepredvidljivost (ledno plezanje), ali v razmeroma preprostih gibanjih, toda v izjemnih okoliščinah največjega napora (šprint).

„Plezalci z boljšo specialno vzdržljivostjo so se sposobni dlje časa boriti s smerjo.“

Koordinacija je izjemno kompleksna sposobnost, ki je zelo povezana s hitrostjo, močjo, vzdržljivostjo in gibljivostjo. Stopnja razvitosti koordinacije se kaže kot sposobnost izvajanja gibov različnih zahtevnosti hitro, natančno, učinkovito in pravilno v skladu z določeno nalogo (akrobatika, plezanje balvanov).

RAVNOTEŽJE

Tudi takrat, ko stojimo negibno, je naš organizem zaposlen z ohranjanjem ravnotežja. V literaturi vadbo ravnotežja pogosto najdemo pod drugimi imeni kot proprioceptivna vadba in vadba sklepne stabilizacije.

Pri vseh športih igra ravnotežje pomembno vlogo. Predpogoj, da športnik izvede neko gibanje natančno, je, da ima telo v ravnotežju, saj le tako lahko proizvedeno silo pravilno usmeri v zeleno smer (gimnastika, smučanje, plezanje ...). Tudi plezanje lahko definiramo kot gibanje iz enega v drug ravnotežni položaj s čim manj potrošene energije. ○

Zgodba in poročanje

Alpinizem v medijih



in Urban Golob

Plezanje v Škrbinski ploči

Vsplošnih medijih ni prav veliko ključnih ljudi (urednikov, novinarjev), ki bi se ukvarjali z alpinizmom, zato lahko pride do konflikta med poročevalci in strokovno javnostjo. To je tudi razlog, da v medijih prihaja do nesporazumov, z vidika strokovne javnosti pa pogosto tudi do napak, še posebej pri alpinističnem izrazoslovju.

Zanimivo je, da poročevalci in uredniki ne vedo dobro, kako sploh poročati o alpinizmu. Razlog je preprost. Ob izostanku vsakemu razumljivih rezultatov, ki jih premore večina drugih športov, kot nepoznavalci navadno ne vedo, kako prijeti zmužljivo telo alpinizma. Odlična ideja so bile Alpinistične novice v Delu, kjer je urednik (sicer alpinist in poznavalec) skrbel, da so bili alpinistični dosežki korektno predstavljeni za strokovno javnost in dovolj zanimivo za širšo javnost. Sicer pa najbrž ni nova ugotovitev, da se v splošnih (tiskanih) medijih alpinizem največkrat pojavlja v rubriki "kronika". Zadeva je pravzaprav razumljiva. V nasprotju z alpinističnimi dosežki, ki se jih novinar, urednik, nepoznavalec ne zna lotiti, pa so nesreče za poročanje veliko bolj uporabne. "Rezultat" zgodbe je namreč konkreten in oprijemljiv, kaže pa se v obliki poškodovanega ali celo mrtvega alpinista. O taki, vsem razumljivi zgodbi pa je lažje pisati. Seveda lahko k temu prištejemo še spektakel, ki v današnjem medijskem svetu morda šteje največ, in tako kmalu dobimo vsaj delne odgovore na vprašanja, zakaj takšno nepoznavalsko pisanje in s tem podoba alpinizma v medijih.

Zadnjič smo pisanje sklenili z dejstvom, da je vsak alpinistični vzpon specifičen. Seveda takoj sledi vprašanje: kaj pa je tisto, kar je vsem alpinističnim vzponom skupno? Odgovor je – zgodba. Temu moramo

tako dodati, da gre v osnovi za osebne zgodbe, ker je alpinizem pač izkustvena dejavnost in ima tako lahko tudi en sam vzpon dve osebni zgodbi, če ga je opravila naveza dveh alpinistov. Čeprav zgodbo nekoga vzpona najbolj razumejo tisti, ki so bili udeleženi, to še ni zagotovilo, da vidijo vsi udeleženci isti vzpon enako. Alpinizem je torej subjektivna dejavnost, pri kateri tudi isti vzpon vsak od udeležencev gleda po svoje. Zaradi pomembnosti zgodbe torej ni presenetljivo, da je glavni medij v alpinizmu beseda (in posledično knjiga), ki ima prednost pred drugimi načini podajanja zgodbe (film, fotografija), saj se skozi besedo lahko izrazi vsak človek.

V alpinizmu je bistvo osebno doživetje in prav ta osebna zgodba lahko postane javna skozi pripoved, ki jo posredujejo mediji. Toda pripoved o alpinističnem vzponu nikoli ne more biti tako močna, kot jo doživi posameznik. Pa vendarle, zgodba še najmanj izgubi svojo avtentičnost, če jo pripoveduje sam protagonist. Osebne zgodbe so veliko bogastvo alpinizma, seveda pod pogojem, da se uspemo iztrgati krempljem današnjega načina razumevanja sveta, ki nam ga vsiljujejo v obliki števil, eksplicitnih rezultatov in natančnih informacij.

Izkušnje (plezalske, z mediji, medsebojne) samih alpinistov se med seboj razlikujejo, zato se pomanjkanje opornih točk v alpinizmu kaže v trenju mnenj, videnj in razumevanj ter razmišljanj tudi v strokovni javnosti. S tega vidika razumemo tudi pomisleke nekaterih najvidnejših alpinistov na svetu (Prezelj, Garibotti) izpred nekaj let, ki so bili namenjeni organizatorjem podelitve mednarodne nagrade zlati cepin, ki ga dobi eden od nominiranih vzponov (oz. alpinistov, ki so jih opravili) v prete-

klem letu. Bistvo njihovega ugovora je bilo, da v alpinizmu ni primerljivih rezultatov, med seboj tekmujejo le zgodbe alpinistov. Kako so te predstavljene, pa je odvisno od tekmovalnosti nominirancev. Marko Prezelj je menil, naj se dobitnika nagrade ali po njegovem "zmagovalca" ukine, ker ga zaradi neobstoja eksplicitnih rezultatov pač ne more biti. Organizatorji pa so podelitev nagrade zlati cepin videli drugače. Glavni urednik francoske revije Montagne magazine Philippe Descamp je zapisal, da "so hoteli narediti festival alpinizma, ki pa je za publiko zanimivejši, če nekoga razglasijo za 'zmagovalca'". Zanimiv komentar na debato o zlatem cepinu so podali tudi na italijanski spletni strani PlanetMountain: "... Po drugi strani pa, kot je bilo že mnogokrat rečeno, alpinizem ni tekmovalne (vsaj uradno, bi želeli dodati). Na tem mestu moramo zapisati, da tudi filmske ali knjižne nagrade niso tekmovalne, pa vseeno podeljujejo razne oskarje, Pulitzerje in podobne nagrade, ki jih spremljajo 'zdrave' debate".

Čeprav bi lahko rekli, da bi lahko to veljalo tudi v alpinizmu, če le ne bi alpinisti sebe in svoje dejavnosti jemali tako zelo zares, pa ugotavljamo, da je človek tekmovalno bitje in da alpinisti niso nobene izjeme. Tudi tukaj gre za rivalstvo, ki žene razvoj in dosežke alpinizma (in osebno zgodbo vsakega alpinista) naprej, včasih pa povzroči tudi nesreče. Prav skozi prizmo neoprijemljivosti alpinizma in bogastva osebne zgodbe lahko veliko bolje razumemo pogosto citirano misel pokojnega ameriškega alpinista Alexa Loweja, ki je nekoč zapisal: "Najboljši alpinist je tisti, ki se pri tem (plezanju, op. a.) najbolj zabava." ●

Soft Shell
vetrovka
ebony

-53%
~~149,90 eur~~
69,90 eur



KIBUBA
PUSTOLOVŠČINA NA OBZORJU

ostale izdelke v akciji si oglejte na:
www.kibuba.com

**DOŽIVETJA
NARAVE**

Vsač petek ob 17h
Radio Ognjišče

<http://oddaje.ognisce.si/dozivetja>





dobro jutro

Planinski vestnik
tudi v oddaji Dobro jutro
na TV Slovenija



gore-ljudje
.net



**RADIO
UNIVOX**

99.5 MHz
106.8 MHz
107.5 MHz

Rožna ulica 39
1330 Kočevje

T: 01/893 99 10
F: 01/893 99 24
E: info@univox.si

NOVICE IZ VERTIKALE

Pod Bavhom

Matic Obid (AO Nova Gorica) in Dejan Koren (AO Vipava, Dumo) sta v soboto, 13. februarja, preplezala zavidljivo serijo slapov. Sprva sta se namenila preplezati vse tri najbolj logične linije v barieri pod Bavhom. Začela sta s **Psihoanalizo** (WI 6), nadaljevala s **Slapom za Slavca** (WI 6+), tretja linija (Čljovc) pa je bila v slabem stanju, zato sta se raje odločila za **Psihoterapijo** (WI 6), le da sta zgoraj zavila proti levi in izplezala po Čljovcu, ki je naraven oziroma logičen izstop iz stene. Za vsakega od naštetih slapov sta porabila približno dve uri in si tako vsaj za ta dan potesila vroče ledne želje. Naslednji dan sta Matic Obid in Jernej Arčon (tudi AO Nova Gorica) v Koritnici preplezala še **Tiso direkt** (WI 6+), ki je bila odlično narejena. Matic sporoča, da jo je pred njima skoraj gotovo preplezala vsaj ena naveza, za njima pa je sledilo še kar nekaj navez. Kot smo letos že velikokrat slišali, je realna ocena tega slapu v takih razmerah verjetno nekoliko nižja, še sporoča Matic.

V torek, 16. februarja, sta se zločinca vrnila na kraj zločina in vstopila v **Membrano**, njega dni (in tudi še danes) enega težjih slapov pri nas. Mnenja sta, da si tudi ta slap v sedanjih razmerah ne zasluži ocene 7-, a to

ne zmanjšuje njunega dosežka. V zgornjem delu slapu, kjer se originalen vzpon po Membrani priključuje Psihoanalizi, sta Matic in Dejan namreč plezala po sistemu sveč levo od Psihoanalize in tako do roba stene potegnili novo varianto. Tako je Membrana postal samostojen in s tem tudi dostojen slap od vstopa do konca – kot ostalih nekaj v tem kotlu. Za zgornji, novi del velja, da je precej tanek, zato je slap dobil tudi znameniti X v oceni. Slap sta poimenovala **Membrana direkt** (II/7-, X, 120 m).

Novo v Tamarju

V torek, 16. februarja sta Domen Žagar (AO Novo Mesto) in Domen Kastelic (Akademski AO) pohitela pred prihajajočim poslabšanjem razmer in preplezala kombinirano smer **Svečke nad votlino** (M5+/6, 120 m, 7 h), ki poteka desno od Slapu nad votlino. O prvenstvu nista prepričana, saj je linija počasi zelo zanimiva in opazna, a sledi predhodnih plezalcev nista opazila, prav tako tudi ne podatka, da bi bila smer že preplezana. Za smer priporočata komplet metuljev, 8 (kratkih) lednih vijakov in kakšen klin. Pravita, da je zatikanje orodij v skali zanesljivo, mestoma pa se da urediti dobro varovanje z metulji. Led je bil bolj tanek, v drugem raztežaju sta plezala tudi po zaledenelih travah, v tretjem pa za nagrado dobila še nekaj strmega gaženja do vrha



Kombinirana smer Svečke nad votlino

smeri. V smeri nista pustila ničesar. Z vrha sta se spustila po vrvi na vstop.

Novo Gučkove smeri

Vedno aktivni in neumorni Vili Guček (AO Trbovlje) je sporočil, da se je nabral šopek vzponov. Najbolj presenetljivo pri tem je, s kakšno lahkoto še vedno najde nove linije in jih tudi opremi. Novice so sicer malo starejšega datuma, saj se nanašajo na dva konca tedna, 6. in 7. ter 13. in 14. februar, ko je Vili najprej nad Ovcjo vasjo v Italiji preplezal dva kombinirana vzpona ob sveči levo od slapu Piter. Za liniji imeni nista poznani, ocenjeni pa sta z M7 in M8. Začeta se s skalo, končata pa se na sidrišču na koncu sveče. Naslednji konec tedna pa se je Vili posvetil Rabeljskim slapovom oziroma slapu, saj gre samo za enega, a je njegov zadnji skok tako širok, da v dobrih razmerah ponuja vrsto različno težkih vstopov. Že pred časom je tam nastala smer **Čez previs** (M8/8+), ki je letos zaradi dobro narejene zaves (že skoraj sveče) bližje sedmici. Vse tri omenjene smeri je Vili preplezal na pogled. Nato pa je Desni varianti Rabeljskega slapu, ki je sicer najbolj običajen vstop v slap, dodal kombinirani oz. skalni uvod in ga poimenoval **Rabelj** (M7-). V vstopnem delu so zavrtani štiri svedrovci, smer pa se začne na istem mestu kot Čez previs, le da sledi povsem naravni razčlembi – počasi. Tik preden se led položi, se priključuje Desni varianti. Ob tem velja omeniti, da so vse omenjene smeri opremljene s svedrovci; za vzpon tako potrebujete le še kakšen ledni vijak.

Novo v Planji

Še eno zanimivo novico pa je poslal veliki veteran himalajskih odprav in očitno še vedno precej zagnan raziskovalec nekorištnega sveta. Izток Tomazin (AO Tržič) je v JV ostenju Planje 24. januarja sam preplezal grapo. Nihče ne ve, da bi tam že kdo plezal. Vzpon se začne na lovski poti, ki poteka pod južnim ostenjem Planje, le streljaj od lovske kočice. Iztok je sestopal po snežnih vesinah, policah in žlebovih levo (dol gledano) od smeri, na razpolago pa je tudi klasični sestop preko Planje na sedlo pod Razorjem in po poti v dolino.

In še kratek opis smeri, čeprav slika pove dovolj. Smer poteka po izraziti grapi desno od skalne stene Glave pod Planjo. Ključno mesto je navpična ledena sveča s skalnim izstopom (III-IV) sredi grape, ki pa je ob bolj sneženih zimah najbrž zasuta. Ostalo je



Smer Membrana direkt



Plazilka v Planji

lažje z nekaj strmejšimi odstavki. Grapa se zaključijo na sedlu levo od glavnega vrha Planje. Kot opombo velja tudi omeniti, da plezalci, ki plezajo smeri v južni steni Planje, prečijo to grapo (tik nad zadnjim ruševjem), če se, namesto za spust po vrvi, oddolčijo za sestop na Kriške pode. Smer je res logična in očitna, zato Iztok predlaga (če je smer prvenstvena) ime **Plazilka** (90°/35°–60°, III, 5 h, 950 m).

Humarjev memorial

V spomin na jeseni preminulega vrhunjskega alpinista Tomaža Humarja in na njegove ledene podvige v Himalaji je Športno društvo lednih plezalcev Mlačca Mojstrana na čelu s Pavlom Skumavcem v Mlačci pri Mojstrani v soboto, 27. februarja, organiziralo tekmovanje v lednem plezanju za slovenski pokal, ki je bilo istočasno tudi 1. Humarjev memorial. Ob zelo skromni udeležbi je v uradni, paralelni hitrostni tekmi, ki je štela za slovenski pokal, zmagal Jernej Vukotič pred bratom Matevžem (AO Radovljica) in Andrejem Pečjakom (AO Domžale). 13 tekmovalcev se je pomerilo v štirih tekih. S tem se je uradno končala letošnja tekmovalna sezona. Poleg omenjene tekme se je razvila še tekma "neprofesionalcev", uradno v ženski in moški konkurenci, a bomo zaradi zelo razredčenih vrst napisali tako: najhitrejši med zmernimi je bil Gregor Berce pred Sašem ter Tjašo Kosič, ki je bila edina ženska. Zaradi lenobe vrstnic se je lahko merila le z moškimi ali sama s seboj. Ali, kot so lepo pokomentirali organizatorji, ostal je grenak priokus zaradi (pre)majhne udeležbe slovenskih plezalcev in alpinistov.

*Novice je pripravil
Tomaž Jakofčič.*

NOVICE IZ TUJINE

Enajst prvenstvenih smeri na Antarktiki

Dežela kraljice Maud je za ljubitelje prave skalne vertikale in velikega mraza verjetno najzanimivejši del Antarktike. Toda na tem odmaknjem koncu našega planeta se najde še marsikaj drugega, npr. možnosti za plezanje novih smeri zmernih težavnosti, predvsem pa osvajanje še popolnoma deviških gora. To so izkusili tudi trije Avstrijci Christoph Höbenreich, Paul Koller in Karl Pichler, ki so novembra lanskega leta tam preplezali enajst

novih smeri in se povzpeli na sedem do takrat nedotaknjenih vrhov. Ni čudno, da so avstrijski raziskovalni alpinisti navdušeni: "To je najlepša ledno-skalna pokrajina na svetu," pravi vodja odprave Höbenreich. Že ve, kaj govori, saj je bila to njegova četrta odprava na Antarktiko in enajsta v polarna območja. "Gornišтво na Antarktiki je zame preprosto najboljšo, ga je pa težko opisati. Preprosto moraš izkusiti, kaj pomeni biti prvi človek na skrajno odmaknjeni gori pod modrim polarnim nebom sredi neskončne bele divjine. Zame je to raj," je še povedal Christoph Höbenreich.

Vzponi v pokrajini Khumbu

Khumbu je dežela Šerp. Skozinj vodi dostop do južne strani Everesta in tudi drugih mogočnih gora, kot so Lotse, Ama Dablam, Pumo Ri in Čo Oju. Toda ta zelo obiskani del nepalske Himalaje skriva veliko zanimivih možnosti za nove smeri v sicer nižjih gorah, ki pa so lahko prav tako privlačne in predvsem lažje dostopne ter manj logistično zahtevne, kot so razvpiti himalajski velikani. Odkrivanja takšnih manjših himalajskih "cukrčkov" so se lotili tudi italijanski alpinisti Enrico Bonino, Nicolas Melis in Francesco Cantù. V dolinah blizu Namče Bazarja so v nekaj tednih opravili tri zanimive vzpone na nekoliko nižjih nadmorskih višinah. Če že niso posegli v zelo redek zrak, kjer kraljujejo hud mrz in močni vetrovi, pa so naleteli na kar splošno težave (do VII v skali, M7 in 6+ v ledu) in lahko uživali v lepih linijah ter lednih razmerah. Imata pa dva vzpona precejšnje napako, saj so samo enega zaključili na vrhu izbrane gore, ostalih dveh pa ne, niti ju niso priključili na kakšno že obstoječo smer. Zato lahko sklenemo, da gre kljub zanimivima vzponoma samo za poskusa novih smeri.

Nominiranci za zlati cepin

Na širši seznam kandidatov za letošnje mednarodno nagrado zlati cepin se je uvrstilo 52 vzponov, na koncu pa so med njimi izbrali pet alpinističnih podvigov, ki se bodo potegovali za to prestižno alpinistično priznanje. Med njimi naj najprej omenimo novo smer v **JV steni Čo Oja** (8201 m). Ta stran verjetno najbolj obleganega osemtisočaka je na nepalski strani meje s Tibetom in je med vsemi pobožji Čo Oja najzahtevnejša. V njej sta levo od Poljske smeri lanskega

maja novo smer preplezala Kazahstanca **Denis Urubko** in **Boris Dedeško**. V šestih dneh sta opravila vzpon (tudi sestopila sta po isti smeri), med katerim sta naletela na težave, ki bi bile zelo dostojne tudi dva ali tri tisoč metrov nižje. Svojo smer sta namreč ocenila z M6 6b A2/3, 2600 m. Druga kandidata sta Angleža **Andy Hausemann** in **Nick Bullock**, ki sta opravila prvenstveni vzpon v **S steni gore Chang Himal**, ki jo slovenski alpinisti bolje poznamo pod imenom **Wedge Peak**. Približno v območju poskusa, ki sta ga leta 2007 v steni te gore opravila Mitja Šorn in Aleš Koželj, sta začela tudi Angleža in po treh bivakih dosegla vrh te 6750 m visoke gore. Svoj vzpon sta ocenila z M6, 1800 m. Veliko delo – tako po težavah, predvsem pa po dimenzijah gore in smeri – sta opravila tudi ruska veterana **Gleb Sokolov** (54 let) in **Vitalij Korelik** (42 let), ki sta v **steni Pik Pobeda** (7439 m) preplezala novo smer. Z ED sta ocenila spoštljivih 2400 metrov prvenstvenega vzpona v dobrih sedmih dneh precej negotovega vremena.

Carte Blanche pa sta imenovala svojo novo smer Rusa **Aleksander Ručkin** in **Mikhail Mikhailov** v **steni Peaka 6134** v kitajski provinci Sečuan. Za to steno z markantnim granitnim stebrom sta se odločila, ker jima kitajske oblasti niso izdale dovoljenja za njun prvotni načrt – preplezati steno E Gongga (Edgar). Z dovoljenjem, ker sta veliko večino smeri uspela preplezati prosto (ocena smeri je 6c, A2, 75°, 1100 m), sta šestega dne uspela priplezati na vrh, še dva dni pa sta porabila za sestop.

Odličen vzpon so opravili tudi Američana **Jed Brown** in **Kyle Dempster** ter Škot **Bruce Normand** v kitajskem delu Tien Šana. Gore v provinci Sikjang veljajo za eno najbolj odmaknjenih, najtežje dostopnih in zato najmanj znanih gorstev sploh. In prav tam so v **severni steni gore Xuelian Fenga** (6422 m) preplezali lepo, dolgo (2650 m) in zahtevno (M6, W15, 5.7 R) smer ter se po zahodnem grebenu povzpeli do vrha. Za vzpon so potrebovali pet dni. Nobenega dvoma pa ni, kdo bo prejel zlati cepin za življenjsko delo. To bo, kdo drug kot **Reinhold Messner**. Podelitev bo **10. aprila v Chamonixu**.

*Novice je pripravil
Urban Golob.*

Klanec do doma

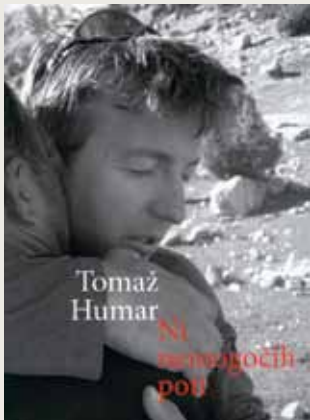
je naslov knjige Rafaela Terpina; do hiše, sedaj razvaline nekdanje domačije na Lipniku v Stopniku nad reko Idrijo v tolminski občini. Po stezi mimo hiše so nekoč iz doline na Šentviško goro nosili h krstu, na "davkarijo" na Goro in pokopat pokojne. Steza, tedaj dobro shojena, je dandanes pod "lovskim pokroviteljstvom" in na bivšem gruntu poskrbijo, da je kolikor toliko pokošeno po dolini. Avtor knjige Klanec do doma je na strani 58 to domačijo skiciral. Skiciral je še mnoge druge in s tem delom ohranja stvarnost kmečke preteklosti po hribih in grapah. Rafael Terpin se je dotaknil cerkljanskega idrijskega področja in še česa. Pod risbo domačije v knjigi Klanec do doma je napisal poslopju v spomin: "Hiša je kakor človek. Starejša je, več zna povedati. Zidovje razpada, telohi na trati cvetijo dalje. Nekoč bo vse preraslo." Veliko "onemoglih" domačij po teh gričih in grapah je Terpin podal na papir in v knjigo za časa slavnatih streh ali pa tik pred njihovim propadom.

S težkimi občutki hodimo mimo zapuščenih domačij z mislijo, da so tod nekoč ljudje ustvarjali, živeli, molili in se ljubili. Vztrajali so na svoji zemlji, plačevali davke za cesarja in kralja. Če ti niso bili poravnani, je šla kmetija "na kant". Na slabšem so bili kajzarji, odvisni od dnarskega zaslužka. Sociala tedaj ni delovala, zdravnik pa samo za "peneze". Ljudje so si pomagali na razne druge načine (z domačim zdravilstvom). Za reveže in popotnike je sledila "beraška palica". Zadnja ura življenja je bila v kakšnem hlevu, posebej če je odpovedalo zdravje. Rafael Podobnik je tudi eden popotnikov, iskalcev opuščanih domačij. V njegovi knjigi Osojna Primorska je na strani 134 prav tako na "tapeti" domačija na Lipniku, ki jo je prvič obiskal 1974. leta, ko se je še držala skupaj, drugič 1982. leta in zadnjič leta 1988, ko je že vse skupaj bilo v poslovilnem "stečajju". Rebrasto ostrešje v zadnjih vzdihljajih. Oba Rafaela zaslužita pohvalo za negovano dediščino v risbi in objektivu. Podeželja se krčijo. Ustavimo ta neljubi napredek, morda bo kdo od vnukov še hvaležen, da je obstal dom njegovega deda in očetovo dvorišče, na katerem se je igral v otroštvu.

Janko Mlakar

Res ni nemogočih poti?

Tomaž Humar: **Ni nemogočih poti**. Druga, dopolnjena izdaja. Ljubljana, Sanje. Stahovica, Humar – Third Eye, 2010. Cena: 39,99 EUR.



"Na ta svet smo prišli z eno samo stvarjo – človeškim dostojanstvom. Če poklekneš, zapraviš vse, kar si imel. S tega sveta ne bomo odnesli ničesar, ostala pa bodo naša dejanja." Stavki, ki ga je zapisal pokojni Tomaž Humar, vedno znova odpira vprašanja dostojanstva in smisla. Zakaj bi se prilagajali, poklekli pred "pravili" sveta? Zakaj bi se trudili za nekaj, kar je minljivo? Samo dejanja ostanejo, vse stvarno pa izgine. Morda prav ta usmeritev najbolje opiše Tomaža Humarja, človeka, enega najboljših alpinistov, obenem pa tudi enega najbolj protislovnih osebnosti – verjetno le za tiste, ki ga niso dobro poznali. O Tomažu Humarju je bilo napisanega ogromno. V novi izdaji njegove knjige *Ni nemogočih poti*, ki je izšla prav na dan, ko bi Tomaž praznoval 41. rojstni dan (18. februar 2010), nam večinoma govori sam. H knjigi sta svoje uvodne besede prispevali dve alpinistični legendi – Reinhold Messner in Carlos Carsolio – ki sta oba dobro poznala Tomaževe dosežke. Oba sta k tej izdaji dodala še epilog, spomin na Tomaža, na človeka, "ki nam je pustil sanjati," kot zapiše R. Messner.

Ni nemogočih poti je Tomaževe življenjska zgodba do slovi-te "Daule", do njegovega solo vzpona na Daulagiri preko južne stene leta 1999. Tako brezkom-promisno, kot se je loteval sten,

kadar so ga "poklicale", govori tudi o svoji poti skozi življenje. Nekateri, ki ga niso razumeli (oziroma niso hoteli razumeti), so omenjeni le posredno. Tisti, s katerimi je šel čez stene in proti vrhovom, pa so dostikrat prikazani zelo "v živo". Nenadoma se sredi stene zareži kosmata Šraufova podoba in razležejo se njegove "sočne" kletvice, tudi drugi pogovori med alpinisti so dostikrat navedeni v "fonetičnem zapisu". Tisto, kar pa zares v živo zareže v bralčevo zavest, pa je hoja po robu, neprestano gledanje smrti v oči in vendar neustavljiva vera, da pot je in da bo uspela. A vendarle se tudi sam vpraša ob odhodu na odpravo Bobaje: "Po petih soplezalcih, ki so za vedno ostali v objemu gora, se mi je nehote postavljalo vprašanje: kdaj bo prst usode pokazal name?" Ob tem pa razmišlja, kako drugi gledajo na njegovo plezanje, na to, da ima družino in da neprestano "beži" v gore. Ne najde odgovora, ponudi le tole misel: "V slogi in vztrajanju je moč, v begu pa rešitev." Ves čas je dejansko razpet med mislijo, da se mu lahko kaj zgodi, in odločitvijo, da gre – vedno znova. Ko ga pokliče "Daula", se sprašuje: "Mar to pomeni, da se začne življenje pol leta mojeg življenja? Če bi vse vedeli vnaprej, potem bi življenje izgubilo ves smisel. Smisel je v tem, da v negotovosti živimo za svoje sanje in da ujamemo utrinke sreče, ko smo nanje pripravljeni." Življenje, ki je ena sama dramatičnost, če ga gledamo z očmi opazovalca. A premočrtno, če smo v koži Tomaža Humarja sredi brezupno hladnega, strmega himalajskega sveta. Ob poti videva mrtevce, ki jih je vklenil led, od neke prinesel plaz; na grebenih zre v daljave, v vrhove, na katerih se izginili njegovi soplezalci, prijatelji, sorodne duše. A gre naprej, neprestano naprej. Kljub odlični pripravljenosti pa vendarle prevlada tudi razum. Ko se tik pod vrhom Daulagirija odloči, da se vrne v življenje brez vrha, si reče: "Zanj sem prekratek točno za eno življenje." Metri, razdalje in višine ne pomenijo nič več, nenadoma je soočen z nečim veliko večjim – z mejo med življenjem in smrtjo.

Knjiga velikega formata s črno belim ovitkom pravo razkošje pokaže šele, ko jo odpremo. Barvit, sijajen papir, vrhunsko oblikovanje. Številne

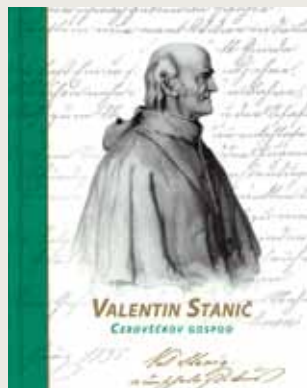
izjemne fotografije, tudi nekaj dokumentarnih je vmes (težko je namreč plezati v najhujših razmerah in delati dobre posnetke), nas poneso naravnost v stene. Na mesta, ki jih večina smrtnikov lahko vidi le na fotografijah. Le-te so brez podpisov, kar pa je očitno narejeno namenoma. Želja je verjetno bila le, da avtor bralcu pokaže, da "ni nemogočih poti", da je mogoče priti v svet, v katerem je človek videti popoln tujek. V knjigi pa sem zares pogrešal številčenje strani – človek si pač kaj zapiše, iz take knjige zagotovo, in ponavadi k zapiskom pripiše stran. Na koncu te monografije je dodan tudi seznam plezalnih vzponov, ki jih je Tomaž Humar opravil med prvo izdajo knjige (2001) in "svojim zadnjim", kot je rekel Šerpi, ki ga je spremljal med nesrečnim vzponom na Langtang Lirung lani novembra.

Kdor si dokončne slike o Tomažu Humarju še ni izdelal, je ne bo imel tudi po prebrani knjigi. Kajti Tomaž nam v njej s svojo posebnostjo odpira nova in nova vprašanja. In smo že spet pri smislu. Kako je že rekel? Smisel je v tem, da v negotovosti živimo za svoje sanje in da ujamemo utrinke sreče, ko smo nanje pripravljeni. Je mar to tista pot, ki je – vedno mogoča?

Marjan Bradeško

Velicina Valentina Staniča

Valentin Stanič. Cerovščokov gospod. Ob dvestoletnici prihoda v Ročinj. Uredil Marko Valentinčič s sodelavci. Nova Gorica, Educa, Melior, 2009. Cena: 35 EUR.



Prvi alpinist Vzhodnih Alp. Ustanovitelj prvega društva proti mučenju živali v tedanjem av-

strijskem cesarstvu. Oče prve gluhonemnice na Slovenskem. Vsestranski prosvetitelj. Veliki Slovenec in Evropejec pred svojim časom. Tako je Valentina Staniča v zajetni monografiji, kar štiristo strani gradiva se je nabralo, poimenoval Janez Bizjak. Monografija s podnaslovom Cerovščokov gospod (tako se je po domače reklo pri Staničevih v Bodrežu pri Kanalu, gospod pa zato, ker je bil ta izraz še do nedavna uporabljan za duhovnika) je nastala pod uredništvom Marka Valentinčiča. Knjiga pokaže vso veličino tega moža in odstira dejstva, ki so večini popolnoma neznan. Valentina Staniča poznamo po Staničevem domu pod Triglavom in morda še po Staničevem zavetišču pod vrhom Triglava. Že manj je tistih, ki poznajo še Staničev vrh v Zeleniških špicah. A vse to so le skromna znamenja, ki nas spominjajo na prvega osvajalca Watzmanna na Bavarskem, Hoher Göll in Grossglocknerja, najvišjega vrha Avstrije. Na slednjem je bil zaradi spleta okoliščin sicer dan za prvopristopniki, vendar pa je zato prvi samohodec, saj se je na vrh povzpel sam. Vse te vrhove je osvojil leta 1800, leta 1808 pa je bil tudi na Triglavu (štejemo ga za enega prvopristopnikov) in mu izmeril višino. Sploh je bil Valentin Stanič vsestranski – tudi na Grossglocknerju je meril in tedanje meritve so še za današnji čas zelo natančne. Študiral je v Salzburgu in prav v tistih letih je postal znan v evropskem prostoru – predvsem zaradi svojih alpinističnih podvigov. Tako znan, da ima še danes svoj trg v Münchnu, po njem pa je münchenska sekcija nemškega planinskega društva poimenovala tudi nagrado za humanitarne prispevke in varstvo narave. Res, ko listamo monografijo, kar ne moremo verjeti, kako pomembnega moža je rodila naša dežela. Po študiju je kot duhovnik prišel iz svetovljanskega in evropskega Salzburga na Banjšice. A se ni dal. V tiste pozabljenе kraje je pripeljal tudi tiskarski stroj. Pisal je pesmi, otroke učil celo plavanja (v Soči), kmete je vzgajal za lepše ravnanje z živino (celo voz za prijaznejši prevoz živine je načrtil), v času hude lakote pa je pisal kar samemu avstrijskemu cesarju Jožefu in organiziral javna dela (nekdanji kanalski most je nastal prav v Staničevem času). V vsakem

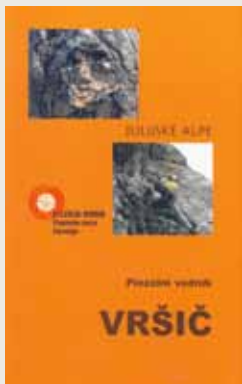
primeru pa je Stanič komaj čakal, da je izginil za nekaj časa v gore. Pri kakšni moči je bil, kažejo njegovi pohodniški podvigi – komaj verjetni še za današnje športnike, spodbujene z izotonički in ne vem, kakšnimi sredstvi še. Še v času študija je pot med Salzburgom in Kanalom ob Soči večkrat prehodil peš – šest dni za tristo kilometrov poti. Z vsemi prelazi vmes. Neverjetno. Tudi njegova pot na Triglav leta 1808 je za današnje razmere "odtrgana". Z Banjšic v Bohinjsko Bistrico v enem dnevu, od tam v Celovec spet v enem dnevu, pa nazaj preko Bleda v Bohinj, od koder je "skočil" še na Triglav, mu izmeril nadmorsko višino, pa spet nazaj domov na Banjšice – vse v enem tednu, pri čemer se je v Celovcu zadržal pri grofu Hohenwartu in užival v njegovi bogati knjižnici – očitno se mu je tožilo po svetovljanskih salzburških časih.

Monografija Valentin Stanič vsebuje šest sklopov (Staničev čas, Gornik, Cerovščkov gospod, Dobrotnik, Prosvetitelj in V spominjanju), v vsakem pa je nekaj prispevkov, ki so nabrani z različnih vetrov – od referatov s posvetovanjem preko govorov ob dogodkih, povezanih s Staničem, do prav za to izdajo napisanih besedil. Kakovost prispevkov niha, nekateri so lepo zaokroženi, nekateri pa so pač usmerjeni le v določene poudarek Staničevega dela, prilagojeni pa so tudi za priložnost, ob kateri so nastali. Vsebinsko popestri nekaj dokumentarnih fotografij in skic pa tudi risb učencev osnovne šole Kanal, ki so nastale ob 200-letnici Staničeve izmere nadmorske višine Triglava. Prevode povzetcov posameznih člankov sta naredila Andreja Sabati (za nemški jezik) in Vittori Porzio (za italijanski jezik). Urednik Marko Valentincič je naredil veliko delo, saj je na enem mestu zbral številne zapise o Staniču – zato tudi nekaj ponavljanja dejstev. Gotovo pa tako obsežna knjiga dobro prikaže človeka, o katerem premalo vemo oziroma katerega delo premalo cenimo. Bil je Evropejec, svetovljan, napreden človek – in izjemno delaven in dejaven na mnogih področjih. Ko je služboval v Ročinju, je svojim šolarjem napisal pesem *Na moje lube šolarje in šolerce*. V njej berno tudi tole: "S cer se bomo zapustili, / en od druiga se ločili. / Al moj nauk ostan per vas!" Njegov nauk in spomin sta ostala, živa sta tudi po dvesto letih, odkar je Valentin Stanič zapisal te stihe. Živa tudi v tej monografiji.

Marjan Bradeško

Plezalni vodnik Vršič

Plezalni vodnik Vršič. Julijske Alpe. Zbrala in uredila Tone Golnar in Niko Novak. 3. popravljena in dopolnjena izdaja. Ljubljana, Planinska zveza Slovenije, 2009. Cena: 22,01 EUR.



Prvi vzponi na območju Vršiča so bili opisani v Planinskem vodniku, leta 1983 pa se je rodila ideja in nastal je prvi plezalni vodnik za območje Vršiča avtorjev Andreja Božiča, Matjaža Deržaja in Nika Novaka. Zaradi velikega povpraševanja, in ker je bil vodnik razprodan, je leta 1997 pri Planinski založbi izšel nov vodnik, katerega posebnost je bila nova grafična predstavitev smeri. Ker gre za območje, ki je alpinistično zanimivo, je bil tudi ta kmalu razprodan in bilo je potrebno pripraviti tretjo dopolnjeno izdajo.

Vodnik je pisan v slogu plezalnih vodnikov, ki jih izdaja Planinska založba, in zajema vse plezalne smeri, zaledenele slapove, alpinistične smuke in opise zavarovanih poti. Je veliko bolj zajeten od svojega predhodnika in obsega 200 strani. V njem je opisanih 146 plezalnih smeri, ki se začnejo z Malo Goličico in se v obliki podkve zaključijo z Robičjem, priljubljeno zimsko točko alpinistov. Sledi opis enajstih zaledenelih slapov, treh turnih in devetnajstih alpinističnih smukov.

Nekateri opisi v vodniku so premalo natančni, česar pa ne gre pripisati avtorjema vodnika, ki sta podatke zbirala. Vodnik odlikujejo nazorne skice z vsemi podrobnostmi, ki bodo ponavljalcem smeri služili kot kakovostna usmeritev. Motijo pa nekateri zelo slabe fotografije z vrisom smeri, ki so bodisi premalo kontrastne bodisi presvetljene in ne nudijo informacije, ki bi jo lahko. Tudi slovarček na koncu vodnika

je z nekaterimi frazami nenatančen.

Sicer pa ponuja vodnik Vršič zadostno, ne preveliko količino podatkov, ki bodo alpinistom in ljubiteljem Vršiča koristili za marsikatero idejo in pustolovščino v objemu Ajdovske deklece.

Matjaž Šerkezi

Zakladi Slovenije

Matjaž Kmecl (besedilo) in Joco Žnidaršič (fotografije): **Zakladi Slovenije.** Ljubljana, Cankarjeva založba, 2009. Cena: 59,96 EUR.



Slovenija ni le najlepša dežela na svetu (I. Cankar, Kurent), pač pa premore tudi mnogo zakladov naravne in kulturne dediščine. Slovenci, ki bivajo na svojem ozemlju že več stoletij, so doživeli mnogo življenjskih preizkušenj od preseljevanja narodov, napadov in poskusov sosednjih in nomadskih plemen, da nas podjarmijo, težkih časov fevdalizma in vseh drugih izmov do prve in druge svetovne vojne. Slovenci so bili ustvarjalni v vseh obdobjih, ki so nam zapustila nepozabne spomenike.

V fotomonografiji Zakladi Slovenije sta akad. prof. dr. Matjaž Kmecl v besedi in mednarodni mojster umetniške fotografije Joco Žnidaršič opisala in prikazala del te bogate dediščine. V tem delu sta pravzaprav dve knjigi. Prva je besedilo Matjaža Kmecla, lahko in tekoče berljivo, polno zanimivosti iz zgodovine in potopisnih opazovanj. Avtor, ki je med drugim tudi ljubitelj slovenske narave, nam deželo predstavlja v slikovitem zagonu. Loti pa se tudi mnogo kritičnih pogledov na posamezne trenutke in mnogokrat tudi na Slovence nasploh. Besedilo je razdeljeno na poglavja po raz-

ličnih predelih Slovenije: Ljubljana, Alpska, Sredozemska, Kraška, Zelena drobovje Slovenije, Pansonska in Dolenjska.

V drugem delu knjige, ki vsebuje 318 lepih fotografij Joca Žnidaršiča, pa najdemo posnetke z vseh koncev Slovenije. Mnogi med njimi so zares lepe, predvsem številni panoramski posnetki in fotografije prekrasne zimske pokrajine. Na njih lahko najdemo mnoge znane in že ničkolikokrat fotografirane objekte, tokrat fotografirane malo drugače, z drugačnih zornih kotov ali iz zraka. Nenavadni so posnetki v toplih barvah, posneti v zgodnjem jutru ali pred sončnim zahodom. S tem izborom je avtor fotografij dokazal, da se kljub vse večjemu številu tujkov v našem neokrnjenem svetu še najdejo lepi pogledi tudi za fotografa. Treba se je le še malo potruditi.

Kljub vsej lepoti pa naj zapišem še nekaj, kar me v tej knjigi moti. To verjetno ni kritika avtorjev, pač pa urednika in oblikovalca. Ker besedilo in objavljene fotografije niso neposredno povezani, menim, da sta to dve knjigi, vezani v iste platnice. Drugi del knjige, fotomonografija, pa ni dosledno urejen po kakem kriteriju, npr. po geografskem. Mnoge fotografije iz istega kraja so objavljene na različnih straneh, tako da mora gledalec v mislih preskakovati. Fotografije tudi nimajo podnapisov, ki bi bralce sproti seznanjali, kaj vidijo. Le zaporedne številke nas vodijo k seznamu ob koncu knjige, pa tudi tu so preskopi podatki, da bi bralec pridobil več znanja. Ob besedilu lahko vidimo veliko črno-belih fotografij kulturnih znamenitosti, ki so kot tretji del knjige nepovezane z vzporednim glavnim besedilom. Pod fotografijami pa sta izčrpen opis in pojasnilo, kaj fotografije predstavljajo. Knjiga, ki ni poceni, pa je največ izgubila, ker pole s fotografijami niso natisnjene na boljšem papirju. Navadni papir je popil dobršen del barve, tako da so fotografije blede, kar je morda komu všečno. Za popularizacijo lepote naše dežele pa bi bilo, če ne bolje, pa vsaj atraktivnejše, za širok krog odjemalcev. Ti pa si bodo lahko izbirali po svojem okusu med tremi različnimi opremami, tremi različnimi fotografijami na ovitku.

Ciril Velkovrh

Od kod imena?

Marko Snoj: **Etimološki slovar slovenskih zemljepisnih imen.** Ljubljana, Modrijan, ZRC SAZU, 2009. Cena: 59,30 EUR.



Besede so kot ljudje, imajo svoje prednike in potomce, sorodnike in prijatelje. Iz svojih prednikov se rodijo zaradi potrebe po poimenovanju, se v teku svojega življenja spreminjajo, imajo potomce ali pa tudi ne, in umrejo, ko jih nihče več ne potrebuje ali ko njihove pomenne prevzamejo druge besede. Zato je delo na področju etimologije zelo zanimivo in težavno.

Tudi Etimološki slovar slovenskih zemljepisnih imen skuša odgovoriti na vprašanja, od kod izvirajo naša krajevna, pokrajinska, gorska in vodna imena, kakšna je njihova zgodovina in predzgodovina in kaj so prvotno pomenila. V knjigi so ime-

na razvrščena po abecednem redu; pri sestavljenih imenih so upoštevani le samostalniki. V nadaljevanju je pri vsakem geslu navedena njihova lokacija z zemljepisnimi koordinatami, pri gorskih imenih pa tudi nadmorske višine vrhov.

Čeprav knjiga obravnava imena vsega slovenskega etničnega ozemlja, to je vsega slovenskega narodnostnega prostora in narečnih skupin (gorenjsko, dolensko, štajersko, panonsko, koroško, primorsko in rovtarsko), vsebuje le 4021, t. j. 17 % od 24.000 slovenskih zemljepisnih imen. Avtor se je odločil, da bo pripravil le izbor najpomembnejših imen in tudi nekaterih po lastnem izboru. Kot je zapisal, je to le začetek za popolno etimološko delo. Zato najdemo v knjigi le 103 imena pomembnejših gora in nekaterih pogorij.

Slovar vsebuje na začetku knjige kratek seznam nekaterih strokovnih izrazov, daljši seznam okrajšav navedene literature ter uporabljenih krajev med besedilom. Ob koncu knjige pa so natisnjena tudi nekatera važnejša zemljepisna imena na svetu ter Kazalo vseh obravnavanih imen, ne samo tistih, ki so uvrščene v abecedni red.

Ciril Velkoverh

PLANINSKA ORGANIZACIJA

Zbor Komisije za varstvo gorske narave

V soboto, 12. decembra 2009, je v Izobraževalnem centru za zaščito in reševanje na Igu potekal zbor delegatov Komisije za varstvo gorske narave (KVGn). Prisotnih je bilo 61 udeležencev. Navzoče je pozdravil podpredsednik PZS Rudolf Skobe, ki je poudaril velike uspehe KVGn v zadnjem obdobju, pomen te komisije za planinsko organizacijo in naravovarstveno delovanje v planinskih društvih in meddruštvenih odborih. Navzoče je opomnil, da je PZS sprejela turno kolesarjenje med svoje dejavnosti z velikim premislekom, zato je zelo pomembno predvsem izobraževanje ter skupno delovanje s Komisijo za turno kolesarstvo, ki naj bi se "borila" proti nenadzorovanim in naravi škodljivim dejanjem gorskih in drugih kolesarjev na planinskih poteh in v naravi nasploh. Čeprav je bil zbor predvsem delovne narave, je največ pozornosti vzbudila prva podelitev priznanj dr. Angele Pi-

skernik. Načelnica komisije Rozalija Skobe je na kratko predstavila njeno delo in razloge, ki so pripeljali do tega, da se priznanja KVGn za prizadevno delo pri ohranjanju in varovanju gorske narave poimenujejo ravno po prvi naravovarstvenici, botaničarki in koroški Slovenki iz Železne Kaple Angeli Piskernik. Zbor je zaključila Barbara Zupanc, v. d. direktorja Krajinskega parka Ljubljansko barje, s predavanjem o novo ustanovljenem parku Ljubljansko barje.

Dobitnika zlatega priznanja dr. Angele Piskernik: Planinsko društvo Poljčane in Jože Perše (PD Krka Novo mesto). Dobitnik srebrnega priznanja dr. Angele Piskernik: Marjan Lenart (PD Pohodnik Novo mesto). Dobitniki bronastega priznanja dr. Angele Piskernik: Alojz Gruden in Dimitrij Zega (PD Obrtnik), Irena Fekonja (PD Pošte in Telekom Ljubljana), Vesna Pečar in Albin Žnidarčič (PD Sežana), Anja Habbjan in Erika Bizilj (PD RTV Ljubljana). Dobitniki diplome dr. Angele Piskernik: Vinko Šeško (PD Lisca Sevnica), Nada Praprotnik (PD Žirovnica), Milan Naprudnik (PD Ljubljana Matica), Marjeta Keršič Svetel (PD RTV Ljubljana) in Rozalija Skobe (PD Krka Novo mesto).

Rudolf Skobe

Petnajst let PD Planika Maribor

V začetku leta 1995 je Franci Rajh, skupaj še z nekaj navdušenci, ustanovil Planinsko društvo Planika Maribor. Tej prvi skupini pohodnikov se je kaj kmalu priključilo še več gora željnih ljudi. Takrat se je Franci tudi povezal s Turistično agencijo Globus iz Maribora, ki vsa leta s svojimi avtobusi prevažata naše zveste planince širom naše domovine in tudi izven meja. PD Planika Maribor je eno najbolj uspešnih društev (kar se izletov tiče) v tem delu Slovenije, saj letno organiziramo in izvedemo med 50 in 60 izletov, kar pomeni, da se vsak teden odpravimo kam na izlet. V 15 letih smo izvedli 937 izletov, ki se jih je skupno udeležilo 33.261 pohodnikov. Naj omenim le nekaj najbolj odmevnih izletov: v slovaške Tatre, 4-krat v Grčijo in na Olimp, na Bobotov Kuk v Črno goro, na Pilatus v Švicco, na Zugspitze v Nemčijo, na Sardinijo z ogledom vulkanov Etne in Vezuva, prečesali smo tudi Biokovo po dolgem in počez. Na pobudo našega

predsednika smo se spoprijateljili s PD Nikola Tesla iz Zagreba in leta 2002 podpisali svečano listino v Mariboru in leta 2003 v Zagrebu. S tem smo poneli del našega planinstva tudi preko meja. Društvi se od takrat vsako leto srečujeta na pohodih v Sloveniji in na Hrvaškem. V organizaciji društva imamo tudi dva tradicionalna pohoda – v juliju "Andrejev pohod na Okrešelj" in v septembru "Pohod Planike na Pohorje". Pod okriljem našega društva poteka vsako leto akcija "Pohorje moj hrib". Izdali smo tudi transverzalni dnevnik "Po kočah Slovenije".

Petnajstletnico PD Planika Maribor smo praznovali 26. decembra 2009 na Turistični kmetiji Marguč pri Slovenskih Konjicah. V dopoldanskem času smo se najprej podali na tradicionalni pohod na Stolpnik, popoldan pa je bil bolj veseli del, na katerem je sodelovalo preko sto članov društva z gosti iz Zagreba. Uvodnemu nagovoru predsednika in tajnika društva je sledila podelitev raznih priznanj, in sicer: 15 članov je prejelo bronasti ali srebrni častni znak PZS, 6 vodnikov je prejelo priznanje PZS za uspešno delo na področju vodenja, 9 članom, ki so člani društva vseh 15 let, je bila podeljena častna lista društva, vsi člani pa so dobili tudi posebno priznanje ob 15-letnici PD Planika Maribor. Posebno pozornost pa smo namenili našemu predsedniku, ki to funkcijo opravlja že vseh 15 let, Franciju Rajhu, ki je v letu 2009, za dolgoletno delo tako v PD Planika Maribor kakor na področju vodništva prejel dve visoki priznanji – svečano listino PZS in zaslužni vodnik PZS.

Igor Oprešnik

Srečanje ljubiteljev Mrzlice

V soboto, 23. januarja, so se v planinskem domu na Mrzlici zbrali člani Kluba ljubiteljev Mrzlice. Tokratno srečanje je bilo že 14. po vrsti. Kot je znano, so člani kluba tisti pohodniki, ki letno vsaj 25-krat obiščejo ta vrh in so posebej evidentirani. Kljub snegu se je srečanja udeležilo preko 80 članov kluba, ki je štel konec leta 2009 108 članov. Srečanje je vodil Bojan Gorjup, podpredsednik PD Trbovlje. Po uvodnih pozdravih je govoril o pomembnosti planinstva, nadaljeval o problematiki pohodništva, kovanju prijateljskih vezi in skrbi za varstvo narave, ter podal poročilo o obiskovanju Mrzlice v letu

Mladinska knjiga Trgovina
Slovenska 29, Ljubljana
T: 01 2410 656,
E: konzorcij@mk-trgovina.si

Pestra izbira knjig s področja gorništv, alpinizma, fotomonografij in potopisov

ROCK CLIMBING več avtorjev:
ROCK CLIMBING (OUTDOOR ADVENTURES)

Human Kinetics, 1. izdaja, avgust 2009
(mehka vezava; 328 strani; barvne fotografije; cena 21,96€)

KNJIGARNA KONZORCIJ

2009, ki ga je pripravil Vinko Pfeifer. Člani kluba so v preteklem letu obiskali Mrzlico skupno 9245-krat, t.j. povprečno 86-krat na člana. Največkrat je na vrh stopil Ivan Bočko in to 363-krat. Od zakoncev sta bila najpogostejša na vrhu zakonca Irena in Anton Podkoritnik iz Šešča in to 172-krat. Priznanja so dobili vsi udeleženci v obliki majice in medalje (bronaste, srebrne in zlate), najvztrajnejši pa so prejeli praktične nagrade – nahrbtnik, šal, termovka, kar je prispeval sponzor Lafarge cement – Cementarna Trbovlje. Formalno srečanje se je kmalu prevesilo v veselo druženje. Mrzlica se vse bolj utrjuje kot priljubljena planinska točka s planinskim domom.

Tine Lenarčič

Označevanje in vzdrževanje tematskih pohodnih poti

V organizaciji Zavoda za gozdove Slovenije, Turistične zveze Slovenije, Planinske zveze Slovenije, Pohodništvo in kolesarjenje GIZ, Centra za zdravje in razvoj Murska Sobota ter Slovenske turistične organizacije je v soboto, 21. januarja 2010, na sejmju Turi-

zem in prosti čas v Ljubljani potekala okrogla miza z naslovom Označevanje in vzdrževanje tematskih pohodnih poti v Sloveniji. Okrogle mize se je udeležilo več kot 80 udeležencev iz različnih turističnih, razvojnih, občinskih in društvenih organizacij. Uvodne pozdravne nagovore so imeli namestnik direktorja Slovenske turistične organizacije Dejan Podgoršek, direktor Zavoda za gozdove Slovenije Jošt Jakša, predsednik PZS Franci Ekar in predsednik Turistične zveze Slovenije Dominik S. Černjak. Vsi so jasno poudarili, da ob izjemni naravni in kulturni pestrosti naše dežele in kvalitetnem razvoju zelenega turizma tematske poti lahko dodajo velik doprinos k prepoznavnosti, izobraževanju in inovativnosti razvoja. Z uvodnimi referati so sodelovali snovalci Študije o označevanju in vzdrževanju tematskih poti v Sloveniji, (Mojca Makovec Haložan je predstavila namen študije z naslovom *Študija o označevanju in vzdrževanju tematskih pohodnih poti*, Marko Lenarčič je spregovoril o tematskih pohodnih poteh v Sloveniji in o sistemu vzdrževanja tematskih

pohodniških poti v Sloveniji, Jože Prah o korakih za postavitve tematske poti in predlogu za izbor naj tematske poti v letu ter Tone Tomše in Uroš Vidovič o sistemu označevanja tematskih pohodniških poti v Sloveniji). Po živahni razpravi je prevladalo večinsko mnenje in podpora snovalcem študije, da v Sloveniji potrebujemo enotno označevanje za tematske poti, za kar je predvidena vodilna rumena barva (belo-rumena markacija) in enotne informacijske table z jasnimi določili označevanja, podobnimi, kot so zapisana v Zakonu o planinskih poteh. Vzdrževanje in skrbništvo na tematskih poteh je potrebno sistemsko urediti. Podan je bil predlog, da se ob spremembi Zakona o gozdovih, vanj uvrsti tudi sistem tematskih poti. Dogovorili so se tudi, da bodo leta 2010 začeli z razglasitvijo naj poti leta.

Jože Prah

Savinjski markacisti

V začetku leta se je del tistih, ki med letom skrbimo za vzdrževanje, čiščenje in označevanje planinskih poti, zbralo v prostorih

osnovne šole Vojnik. Savinjski meddruštveni odbor planinskih društev (S MDO) šteje 48 planinskih društev (PD), v katerih deluje 155 markacistov, prevladujejo predvsem moški. Poslušali smo poročila o opravljenih akcijah, ki jih marljivi ljudje opravljajo prostovoljno, v svojem prostem času – brez plačila. Petletni rok po uveljavitvi Zakona o planinskih poteh se je prevesil v drugo polovico, v tem času pa je treba skleniti skrbniške pogodbe med PZS in PD. Za področje S MDO sta zadolžena dva, ki skrbita za vnašanje poti, posnetih z navigacijsko napravo GPS, v računalnik. To je osnova za bodoči enotni kataster planinskih poti za celotno Slovenijo, na podlagi katerega bodo nastajali novi zemljevidi. Za vzhodni del S MDO-ja, ki zajema 750 km poti, je zadolžen Jože Kamenšek iz PD Slovenske Konjice, za zahodni del, ki zajema 600 km planinskih poti, pa Milan Domitrovič iz PD Velenje. Oba sta svoje prizadevno delo predstavila na zboru. Predsednik PD Vinska Gora Tomaž Kumer je podal predlog, da bi za področje S MDO-ja pristopili k izdaji novega planinskega zemljevida.



Okrogla miza na temo Označevanje in vzdrževanje tematskih pohodnih poti



Srečanje savinjskih markacistov

Hoja, tek in kolesarjenje so del zdravega načina življenja. Zgodi pa se, da zaradi prevelike zagnanosti, neprevidnosti ali neogretyh sklepov pride do poškodb. Najpogostejše so nategi, zvini in udarnine.

Gibanje na svežem zraku. Dobra odločitev. KAJ PA BOLEČINA?



Protibolečinam v mišicah in sklepah.

Obolela mesta narahlo namažite z gelom Naklofen, saj

- ublaži bolečino,
- zmanjša oteklino, ki je lahko posledica vnetja ali poškodbe,
- izboljša gibljivost mišic in sklepov.

www.krka.si

KRKA

Pred uporabo natančno preberite navodilo! O tveganju in neželenih učinkih se posvetujte z zdravnikom ali s farmacevtom.

To območje je namreč "siva lisa" na dosedanjih zemljevidih, saj je za hojo po številnih poteh, ki se nahajajo na tem območju, treba uporabiti kar več zemljevidov hkrati, pa še niso prikazani vsi kraji, sploh pa poti. Predlog je bil z velikim odobravanjem sprejet, tudi pri županu Mestne občine Velenje in Občine Vojnik. Dober zemljevid je prvi pogoj za obisk nekega kraja, še posebej za ljubitelje narave, planin, turiste ...

Marija Lesjak

Tradicionalni nočni pohod z baklami k Sv. Ani

Po kar nekaj oblačnih in meglenih dneh se je v soboto, 16. januarja, večer razjasnil in obetala se je jasna, zvezdnata noč. 45 pohodnikov se je skupaj z vodniki podalo na tradicionalni nočni pohod z baklami k Sv. Ani v organizaciji PD Ribnica. Z vodjo pohoda Janezom Cento je skupina lepo napredovala. Po počitku pri Francetovi jami in Seljanu so v sproščenem in nasmejanem vzdušju dosegli tudi vrh in se nato okrepčali v planinski koči pri Sv. Ani. Planinsko društvo je bilo veselo velikega šte-

vila udeležencev, predvsem mladih. Udeleženci so prišli z vseh koncev Slovenije, ena udeleženka pa je bila celo iz Litve. Agne, ki je v Sloveniji na študentski izmenjavi do konca februarja, študira politične vede. Na pohodu ji je bilo zelo všeč, navdušila jo je zimska idila, pogled na z lučkami osvetljeno dolino, predvsem pa odlično vzdušje.

Zdenka Mihelič

V PD Podbrdo delovni in optimistični

Na obletnico ustanovitve Slovenskega planinskega društva, 27. februarja, je dvorana krajevne skupnosti na Grahovem ob Bači gostila redni občni zbor planincev gornjega dela Baške grape, vključenih v Planinsko društvo Podbrdo. Lani je člansko izkaznico potrdilo 205 članom. Pridružili so se jim tudi gostje iz PD Tolmin, Bohinjska Bistrica, Cerklje, Ajdovščina, TZGP Tolmin in iz nekaterih domačih društev. Vsa poročila so kazala, da je za njimi dobro leto. V koči na Črni prsti so zabeležili eno boljsh sezon. V knjigo se je vpisalo 25 % več planincev kakor preteklo

leto, to je 2440. Tudi nočitev je bilo 193 več kakor lani, to je 615. Porast je bil predvsem odraz dobre kuhinje in prijaznosti oskrbnice Dorice Dakskobler, ki je ob pomoči družine in prijateljev v glavni sezoni prevzela oskrbnišvo koč. Žičničarji so že spomladi napeli vse moči, saj so morali najprej postaviti četrti in peti podporni steber, ki ju je odnesel sneg. Za obnovo so potrebovali 150 ur. Bogata sezona je zahtevala dostavo hrane in drugega blaga dvakrat na teden. Žičnico so pognali 66-krat in dostavili na goro 17 ton tovora. Gospodarski odsek je kupil nov plinski hladilnik, pred koč so postavili nove klopi in mize, sproti so odpravljali nevarnosti: sredi poletja je strela uničila telekomunikacijske naprave, suša je motila oskrbo z vodo, v eno od sob je začelo zamakati s strehe, odpovedal je pretvornik električne energije. Lanska zima je pustila kar precej razdejanja na planinskih poteh. Pot Črna prst-Rodica je 'izginila' na dolžini 50 m, pot iz Podbrda na Črno prst pa je odnesel plaz v dolžini kar 300 m. Pri sanaciji so markacistom pomagali tudi drugi člani društva in odseka Graho-

vo-Koritnica. S skupnimi moči so postavili še usmerjevalno tablo na sedlu pod Šijo. Dostavo potrebnega materiala jim je omogočila uprava Žičnic Vogel. Večja akcija je potekala tudi na poti Rut-Rodica. Premarkirali so planinsko pot Trtnik-Črna prst-Rodica ter zamenjali vse stebre in smerokaze od sedla pod Črno prstjo do Šije. Opravili so 265 ur udarniškega dela. Uspešne so bile vse tradicionalne prireditve društva: Kobalov pohod in tek na Črno prst, ki sta ga zmagovalca med gorskimi tekači v primorskem pokalu izbrala za NAJ tek, v organizaciji odseka Grahovo - Koritnica pa srečanje planincev na Črni prsti in izobraževalno predavanje za člane društva o jamarstvu na Tolminskem. Avgusta so v koči slovesno odprli Rejčkov kot v spomin na prvega predsednika društva. Jeseni je društvo pripravilo odmevno prireditev ob 50-letnici prevzema koč na Črni prsti. Mladim planincem so omogočili udeležbo na planinskem taboru na planini Razor, dobro obiskani so bili tudi vsi načrtovani izleti. V letu 2010 bo delovanje društva prepletla obeležitev 110-letnice



Skupinska slika na nočnem pohodu FOTO: ZDENKA MIHELIČ



Skupinska slika nagrajencev na občnem zboru PD Podbrdo

Severni del Lj.: 91,4 MHz
 Ljubljana: 103,3 MHz
 Notranjska: 104,1 MHz
 Gorenjska: 107,4 MHz

Radikalno zmeren,
RADIOBUR
 da ne bi bili moteni.

rojstva in 45-letnice smrti Zorka Jelinčiča, po katerem koč na Črni prsti nosi ime. Za naslednji leti si je društvo zastavilo smele načrte, katere predračunska vrednost znaša 80.000 evrov. Predsednik MDO Gregor Rupnik je članom društva izročil osem pohval in šest bronastih častnih znakov PZS ter društveno pohvalo Simonu Droletu za doseženih 107 in osemletnemu Žanu Droletu za doseženih 17 vzponov na Črno prst v okviru akcije društva 'Na obisk na Črno prst' v letu 2009.

Olga Zgaga

Občni zbor PD Kamnik

Na volilnem občnem zboru PD Kamnik se je v petek, 19. marca 2010, v galeriji Veronika zbralo okrog sto članov. Pred uradnim delom so v kulturnem programu nastopili planinska skupina OŠ Šmartno, zvesta prijateljka kamniških planincev Jožica Kališnik in Janez Majcenovič ter pianist Rok Bohte. Predsednik Ivan Resnik je poročal o delu društva, ki je bilo lansko leto kljub težki gospodarski krizi uspešno. Kot vsako leto je društvo organiziralo prireditve (Dan kamniških pla-

nin, Smučka in cepin, druženje s prijatelji iz pobratenega mesta Trofaiach, nižinski kulturnozgodovinski izlet) in odmevni akciji: postavitve plezalne stene na Kamfestu in panoramske plošče na Grintovcu. Opravljena so bila večja dela na koči na Kokrskem (popravilo podrtje vetrnice ...) in Kamniškem sedlu (zamenjava oken, ureditev zimske sobe ...) ter nujna vzdrževalna dela. Med sezono sta koči dobro poslovali. Izven sezone je bila kočna na Kamniškem sedlu s pomočjo prostovoljcev odprta ob lepih vikendih, kar so obiskovalci sedla lepo sprejeli. Vodniški odsek je svoje izlete izpeljal po planu, alpinistični odsek je organiziral dežurstvo na plezalni steni v času poletnega festivala, nekaj alpinistov se je udeležilo uspešnih odprav, opravljenih je bilo precej kvalitetnih vzponov. Markacisti so skrbeli za 92 kilometrov planinskih poti, razveseljivo je tudi, da je v planinske skupine po osnovnih šolah vključenih prek sto mladih planincev, pri čemer imamo tudi dobre tekmovalce in državnega prvaka v športnem plezanju med cicibani. Skupaj je bilo opravljenih preko 2000 ur prostovoljnega



Na občnem zboru PD Kamnik FOTO: VLADIMIR HABJAN

dela. Sodelovanje društva s PZS, Občino Kamnik in z Društvom GRS Kamnik je bilo zgledno. Volitve vodstva društva so potekale javno, predsednik pa še naprej ostaja Ivan Resnik. Občnega zbora so se udeležili gostje Franci Ekar, predsednik PZS, Brane Golubovič, podpredsednik Občine Kamnik, in predsedniki planinskih društev iz okolice (PD Mozirje, PD Pošta Telekom, PD Železničar, PD Blagovica, PD Gornji Grad, PD Komenda, PD Domžale, Kamniškobistriški MDO, MDO Ljubljana). Ob kon-

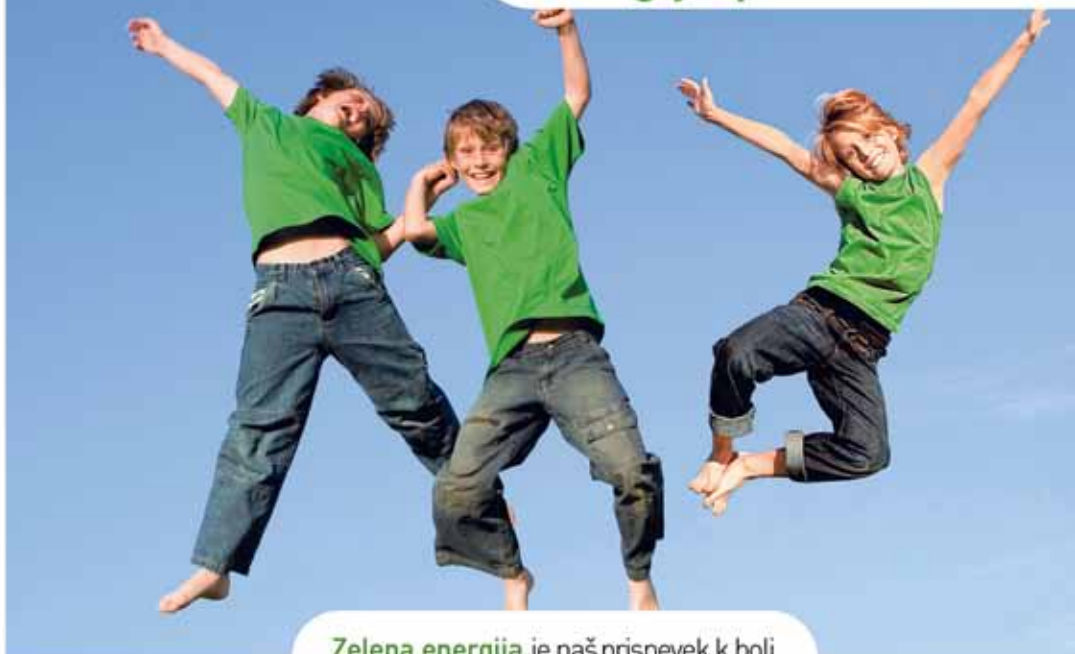
cu zbora sta Franci Ekar in Ivan Resnik podelila priznanja kamniškim planincem, in sicer: zlati častni znak PZS (Matevž Košir, Janez Volkar, Marjan Kobav, Jernej Koritnik), srebrni častni znak PZS (Lado Zajc, Janez Majcenovič, Franc Dacar, Aleksander Sarnavsky, Franc Hace) in bronasti častni znak PZS (Zdravko Bodlaj, Peter Jeras, Ivan Resnik). Ivan Resnik je podelil priznanja PD Kamnik: zlato značko PD (Drago Železnik, Franc Železnik), srebrno značko PD (Branka Zalaznik, Lado Kladnik, Ivo Rostan, Marija



www.elektro-ljubljana.si



Energija prihodnosti



Zelena energija je naš prispevek k bolj čistemu okolju. Pridružite se nam!

Pollak, Franc Kemperle, France Malešič, Darja Jenko), bronasto značko PD (Vlasta Bizjak, Andrej Slak, Janez Podjed, Planinska skupina OŠ Šmartno), spominsko darilo jubilarntu, osemdesetletniku Cirilu Simičaku, in zlato značko za 30 pohodov Mihu Hribovšku.

Irena Mušič Habjan

Jurčičev pohod – sedemnajstič

Ideja o Jurčičevi poti se je ob 150-letnici rojstva našega prvega romanopisca porodila v glavah članov PD Viharnik, zadnje štiri leta pa pot vzorno vzdržuje PD Polž iz Višnje Gore. Jurčičevo pot so planinci sprejeli za svojo, saj že 17 let na prvo soboto v marcu obiščejo očarljivo deželo Desetega brata. Letošnjo je pospremila čudovita narava. Na pot se je podalo več kot 10 tisoč planincev. Prišli so iz vse Slovenije, slišali smo domala vsa slovenska narečja. Prve korake smo naredili v Višnji gori, nato pa smo se vzpeli po zasneženi gozdni poti do razvalin Starega gradu proti vasicam Pristava in Zavrtače, kjer je bila prva kontrolna točka. Po žigosanju in dobrotah članic društva podeželskih žena smo

nadaljevali mimo mimo cerkvice Sv. Duha, kjer se je odprl širen pogled na dolensko dolino, Alpe, Snežnik in Trdinov vrh – do vasi Male Vrhe. Stopili smo v osrčje krajev, v katere je Josip Jurčič postavil večino svojih pripovedi. Mimo komaj vidnih razvalin gradov Roje in Kravjek (v Desetem bratu je to grad Slemenice) smo prišli do Jurčičeve domačije na Muljavi. Planinci smo prehodili 15-kilometrsko pot. Tu je bil zaključek pohoda s kulturno-zabavnim programom. Udeležence sta pozdravila Aleš Erjavec, predsednik PD Polž, in Dušan Strnad, podžupan občine Ivančna Gorica. Osrednji govor je imel Marjan Hribar, direktor direktorata za turizem pri Ministrstvu za gospodarstvo. Posebej je poudaril, da so take prireditve pomembne za razvoj turizma in da bi bilo smiselno povabiti tudi pohodnike iz tujine. Kakor po navadi je planince in pohodnike pozdravil tudi Franci Ekar, predsednik PZS. Poudaril je, da PZS odločno nasprotuje uvrstitvi planinstva med adrenalinske rizične aktivnosti v naravi, udeležence je seznanil s pripravami novega zakona o TNP in se zahvalil Marjanu Hribarju za

prizadevanje, da bi za planinske objekte pridobili sredstva iz strukturnih skladov. Jurčičev pohod je najbolj množičen planinski pohod v Sloveniji in geslo "Slovenija planinari", pod katerim se ta pohod odvija že četrto leto tudi v okviru MDO Ljubljana, res pravo.

Marinka Koželj Stepic

Občni zbor PD Križe

Večer prve marčevske sobote je že dolga leta rezerviran za občni zbor PD Križe. Tako smo se tudi letos zbrali v velikem številu, saj je bilo od 366 članov navzočih 154. Društvo skupaj s simpatizerji in otroki šteje 522 članov. Že v uvodu je navdušenje nad delovanjem društva izrazil župan Borut Sajovic. Za popestritev smo si ogledali predavanje prijateljev iz Kočevja o vzponu na Mont Blanc. Ker je društvo lani praznovalo 60-letnico, je bilo dejavnosti še več. Urejeno je bilo novo, veliko parkirišče pri zavetišču Gozd, prebeljena je bila fasada in položene so bile kocke pred zavetiščem, na koči na Kriški gori pa je bila delno zamenjana kritina. Za urejanje planinskih poti je bilo porabljenih



Nagrajenci na občnem zboru PD Križe

168 ur prostovoljnega dela, ki ga opravlja pet izsolanih markacistov pod vodstvom Francija Pavca. Poleg prostovoljnega dela se člani radi udeležujemo prireditvev in izletov. Lani je bil organiziran gorski tek iz Križev v Gozd pod geslom "Za naravi prijazne športe", za kar smo dobili tudi denarno podporo. Ob tem smo morali poskrbeti za okolje: takoj odstraniti vse označbe, ločeno zbirati odpadke in skrbeti za vzgojo udeležencev o varovanju okolja. Posebna in enkratna prireditev ob 60-letnici delovanja društva je potekala ves teden v Gozdu. Zaključila se je s slavnostno proslavo in podelitvijo nagrad zaslužnim članom. Sledi-

NOVA GOOGLE
MODULATOR® LENS
PHOTOCHROMIC TECHNOLOGY

MODULATOR®
photochromic technology

MODULATOR® LENS: the more UV light exposed to the lens, the darker the lens will become. PBD PLUS / CARBO GLAS® COATING: maximum protection against lens fogging and scratching. FLOW-TECH® VENTING: avoids fogging and optimizes the flow of air over the inside of the lens. www.bolle.com

bolle
FOR SPORT, FOR LIFE.

li so še šahovski turnir v Gozdu za pokal Tomaža Kavarja, maša na Kriški gori in sodelovanje pri proslavi ob obletnici požiga vasi. Planinski izleti so organizirani pod vodstvom načelnika Francija Hrovata, za najmlajše skrbita Majda Donoša in Dragica Štalc, za najstarejše gospe (nadele so si ime Klub starih škatek) pa skrbi Olga Rener. Nagrajenci društva za leto 2009 so: Damjan Ahačič za vodenje in izvedbo obnovitvenih del v obeh kočah, Jure Erlih za vodenje računovodstva, Jože Bohinc za dolgoletno delo pri pripravi gorskega teka, Irena Meglič za aktivno sodelovanje pri pripravi prireditev in delo v nadzornem odboru ter Iva Zupan za dolgoletno sodelovanje pri oskrbi koč na Kriški gori.

Ivana Valjavec

Obudili smo stike s srbskimi planinci

Vesela sem bila ponudbe društva čebelarjev, da se pridružim njihovi dvodnevni ekskurziji v Beograd. V časih, ko so vsi hodili na jug, tja nisem želela, zdaj pa me je naravnost povleklo. Zanimalo me je, kako tam živijo, ali so po vojni kaj zagrenjeni, kako reagirajo na nas, Slovence. Zanimalo me je mesto, dogajanje v njem. Svoj izlet pa sem osmislila tudi s srečanjem s srbskimi planinskimi prijatelji. Odkar predsedujem planinskemu društvu, nam redno pišejo za novo leto in



Boris M. Mičić in Darinka Dekleva v Beogradu

pošiljajo kartice z visokih evropskih gora. Zanimalo me je, kdo so ti ljudje, zakaj so tako vztrajni, da nas še vedno kontaktirajo. Pozdrav internetu! Našla sem njihovo stran in vzpostavila stik. Odpisal mi je gospod inženir Boris M. Mičić, podpredsednik planinskega društva Pobjeda, ki šteje 3000 članov in ima pester program. Dogovorila sva se za srečanje na Skadarliji. Prijetno srečanje se je začelo z razlago, od kdaj Pobjeda ve za naše društvo. Stike je navezal in aktivno sodeloval naš dolgoletni predsednik Vojko Čeligoj. To so bili časi bratstva in enotnosti. Pripovedoval mi je o njihovih prizadevanjih na nivoju društva (tudi oni s težavami obnavljajo kočico na Rajcu). Zanimali so ga naši programi. Ponudila sem sodelovanje z našimi mladinci, udeležbo na gorniškem taboru in seveda obisk Snežnika. Člani Pobjede so redni letni obiskovalci Trigla-

va, spotoma pa naredijo še kako turo. Naše Alpe poznajo kot zelo dobro. Izvedela sem, da aktivno sodelujejo tudi s PZS. Zveza si prizadeva za širjenje balkanske planinske zveze. Vanjo so vključili tudi Turčijo, Makedonijo, Albanijo, Črno goro, odlično sodelujejo z Bosno, le s Hrvati ne gre. Čeprav sem pred srečanjem imela tremo, sem bila vesela, da sem naredila to potezo. Uspelo mi je obuditi nekaj dobrega, nalletela sem na prijetnega, dejavnega sogovornika, ki sem mu z veseljem v spomin podarila našo najljubšo knjigo o tridesetih zimskih vzponih.

Darinka Dekleva

Kolesariti je lepo, peti pa tudi

Tradicionalno srečanje odseka turnih kolesarjev Obalnega planinskega društva Koper, ki uspešno vrtijo pedala že 15 let pod taktirko zagnanega Alda Zubina, je bilo v petek, 15. januarja. Tokrat so se jim pridružili pevke in pevci mlajše pevske skupine. Zbralo se je več kot 100 udeležencev, med njimi tudi gostje: predstavniki PZS iz Ljubljane ter prijatelji iz italijanske skupnosti v Kopru in rekreativci iz Umaga. Srečanje je posvetilo spominom na skromne začetke delovanja kolesarskega odseka, ko niso imeli niti pravih koles in še manj oblačil. Ob ustanovitvi si nihče ni predstavljal, da bo odsek doživel takšen razmah. Od dobrih 20 članov, ki so se kot ljubitelji gorske hoje preskusili še



Pevska skupina na srečanju odseka turnih kolesarjev

Naročam revijo Planinski vestnik

Ime in priimek: _____

Ulica / kraj in hišna številka: _____

Poštna številka in pošta: _____

Planinsko društvo: _____

Datum: _____

Podpis: _____

Planinski vestnik lahko naročite tudi na spletni strani www.planinskivestnik.com.

Izhaja enkrat mesečno.

Letna naročnina je 34,00 €. Posamezna številka 3,40 €.

Poština je vključena v naročnino. Cene veljajo do 31. 12. 2010. Naročilo velja do preklica.

Preklic naročnine je možen pisno do 1. decembra za naslednje leto.

v kolesarjenju v naravi, je članstvo poraslo na več kot 100. Njihovo obsežno dejavnost skozi 15 let zgovorno ilustrirajo številke: 397 raznih akcij, ki se jih je udeležilo 6.646 članov in 27.053 prevoženih kilometrov. Njihove akcije so zelo raznovrstne, od lažjih potepanj po bližnjih poteh do izredno napornih in zahtevnih voženj po gorskih prelazih. Sodelujejo tudi pri akcijah drugih organizatorjev, na raznih maratonih, prireja- jo brevette, sejem rabljenih koles, sodelujejo pri načrtovanju kole- sarskih poti Njihovo delova- nje odlikuje skrb za strokovno vodenje, kar potrjujejo prejeta potrdila o opravljenih zahtevnih izobraževanjih za turnokolesar- ske vodnike trem članom (Aldo Zubin, Željko Volaš, Matej Zubin). Bili so začetniki urejanja zdaj uve- ljavljene mednarodne kolesar- ske poti Parenzane-Porečanke, za slovenski del še vedno redno in vzorno skrbijo. Vzgojili so ne- šteto kolesarjev, ki znajo uživati v sožitju z naravo. Njihovo kolesar- jenje ni imelo nikoli tekmovalne- ga namena, temeljne vrednote so medsebojna pomoč in soli- darnost do šibkejših, odprtost za vse ljudi dobre volje, druženje in prijateljstvo ter vedoželjnost. Že nekaj let izjemno uspešno deluje upokojenska skupina, saj tedens- ko utrjuje in razvija svoje telesne zmožnosti. Trem najzaslužnejšim članom je predsednik OPD podelil priznanja, gostom pa spomin- ske zastavice.

Maruška Lenarčič

V hribe z otroki, starši, dedki in babicami

Moje poslanstvo in poslanstvo mojega moža Viljema teče že petnajsto leto. Podajamo se na bližnje in daljne vrhove. Število udeležencev je zelo različno, od tri, pet, pa tja do štirideset. Stalnice naših pohodov so Uršlja gora, Peca, Raduha, Olševa, Šte- harski vrh, Brinjeva gora, Zelen- breg, Strojna, Košenjak, Bazovica in mnogi drugi vrhovi. Na izho- dišča je nekako potrebno priti, zato smo, že dolgo tega, prosili za pomoč starše. Radi so se odzvali. Najprej so nas samo pripeljali in nas potem prišli iskat, prav kma- lu pa smo ugotovili, da je najbo- lje, da dan preživimo kar skupaj. Tako pri nas že nekaj časa zaha- jamo v hribe skupaj s starši ter dedki in babicami naših mladih pohodnikov. Na naših pohodih osvajamo temeljna znanja, ki so pomembna in potrebna za varno hojo v gore. Predvsem spoznava- mo odnos dobrega gornika do soljudi, rastline, živali, kamnine, kulturne dediščine, gorstva Slo- venije, vrhove, doline in prela- ze. Ugotovljamo, da se v gore ne hodi samo z nogami, temveč tudi razmišljamo o tem, kako to poč- nemo. Učimo se pravilno opa- zovati vremenske pojave, kako se znajti na neznanem terenu, kako najti pravo pot, smer vzpo- na. Zavedamo se, da je pravilna in ustrezna oprema osnovni pogoj za varno izvedbo ture. Poznamo pomen hitre in pravilne prve po- moči in vemo, kako ravnati v pri- meru gorske nesreče. Predvsem pa uživamo v lepotah narave.

V soboto smo bili na naši Gori – prekrasen dan je bil, snega ogromno. Prav presenetljivo je, kako so otroci uživali kljub obili- ci snega. Spomnim se Aleno- ve "bice", ki je težko in počasi, a vztrajno hodila in z nami osvojila vrh Pece, po največji strmimi gri- zla kolena na Gruberjev vrh ter se nekega dne nenačrtovano znašla na vrhu Uršlje gore. Miha, Davov ata, je velikokrat z nami, kot iz- kušen alpinist in gornik nas je že

marširaj naučil. Na začetku naših nočnih pohodov "Čez goro k očetu" nas je bilo kakih deset, zdaj pa skupaj napolnimo že kar avtobus. Najlepše je to, da se otroci, starši, dedki, babice, tete ... prijavljajo vsako leto ponovno. Naše izkuš- nje so dobre. Lepo se imamo. Pomagamo si, se učimo drug od drugega, od srca se nasmejimo in predvsem – spoštujemo se.

Veronika Kotnik

Sredstva za obnovo in poso- dobitev planinskih postojank

Na novinarski konferenci, ki je potekala na Ministrstvu za gospodarstvo 19. 3. 2010, je predsednik PZS mag. Franci Ekar v prisotnosti ministra za gospodarstvo dr. Mateja Lahovnika in mag. Marjana Hri- barja, generalnega direktorja Direktorata za turizem, pred- stavljal Javni razpis za pridobi- tev sredstev Evropskega skla- da za regionalni razvoj – ESSR – Obnova in posodobitev pla- ninskih postojank. Predsednik PZS je poudaril, da je objava razpisa za slovensko planin- stvo pomemben dogodek. Planinske postojanke v slo- venskem gorskem svetu pred- stavlja posebno vrednoto in poseben potencial za razvoj planinstva. Nanje se vežejo izjemno občutljiva vprašanja, s katerimi se soočamo in jih rešujemo po svojih močeh. Gre zlasti za naravovarstveni

in ekološki vidik ter spozna- nje, da moramo biti energet- sko varčni in okolju prijazni. Zato si v PZS posebej priza- devamo, je ugotavljal Ekar, da bi določene planinske objek- te uvrstili v trajnejše oblike financiranja. Predmet javne- ga razpisa v višini 1,5 milijona evrov so obnova prostorov za posodobitev, obnova prosto- rov za pripravo in strežbo jedi in pijač ter ekološka prenova. Gre za nepovratna sredstva, ki bodo na razpolago v letih 2010 in 2011. Na razpis, ki je objavljen v Uradnem listu in se bo zaključil 19. 4. 2010 ob 12. uri, se lahko prijavijo pla- ninska društva, ki so člani PZS in registrirana na osnovi Zako- na o društvih, in posamezniki ter gospodarske družbe, regi- strirane po Zakonu o gospo- darskih družbah.

Indok PZS

FOTO: MARIJAN HANČIČ



Svobodni kot ptica

Poštnina plačana.
Pogodba
št. 226/1/S.

Uredništvo revije

planinski
V E S T N I K

Planinska zveza Slovenije
Dvoržakova ulica 9
p. p. 214

SI-1001 LJUBLJANA

GEA^o 20 LET

Velika nagradna igra Z Geo na Karibe!

10-dnevno križarjenje po Karibih za dve osebi

Vse o sodelovanju v reviji
GEA in na www.gea-on.net

Pravila nagradne igre

Nagradna igra traja od 3. 2. 2010 do 20. 10. 2010 do 24. ure. Žrebanje bo 25. 10. 2010. V nagradno žrebanje se uvrstite tako, da odgovorite na nagradno vprašanje ali sodelujete v natečajih revije Gea. Nagradno vprašanje je za vse objavljeno na spletni strani www.gea-on.net. Nakup revije Gea ni pogoj za sodelovanje. Mladoletne osebe lahko v nagradni igri sodelujejo le na podlagi predhodne pisne odobritve staršev oz. zakonitega zastopnika. Mladoletne osebe ne morejo sodelovati v nagradni igri z odgovorom na nagradno vprašanje na spletu.

Celotna pravila nagradne igre so objavljena na www.gea-on.net.

Sponzor nagradne igre je
Elephant Travel,
TT Turizem,
Tjaša Trtnik, s.p.,
Letališka 29,
Ljubljana



GEA, KARIBI IN VI!





Gorniške hlače

- trajno elastičen material in posebni anatomske kroji omogočajo neovirano gibanje
- trpežen material Schoeller Dynamic odlično diha in hkrati dobro ščiti pred vetrom
- dodatna 3xDRY obdelava 8-krat poveča odbojnost na vodo in umazanijo, prenos vlage navzven in hitrost sušenja
- dobra termoregulacija
- elastičen pas z zapenjanjem na zadrgo in dodatnim nastavljivim pasom za optimalno prileganje



Prodajna mesta po Sloveniji:

Hervis, Iglu šport, Intersport, Velo Center Idrija, Velošport Domžale in ostale dobro založene trgovine.



KARIBU

za popoln užitek.